IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA PRIMA AD BELGAS.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄ c I I.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

ILL^MO DOMINO
D. BALTHASARI
DE ÇVNIGA
REGIS Hiſpaniarum & Indiarum
LEGATO.

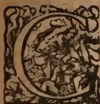

ENTVRIAM hanc EPISTOLARVM ad te ire volui, etſi ad Belgas ea eſſet. Nam quanquam non tu è nobis (Hiſpania veteri & inclytâ ſtirpe dedit) tamen es in nobis, & maximi Regis miſſu Legatum apud Principes noſtros agis, id eſt conſilij & ingenij tui copiam in rebus arduis facis, & ſaluti communi noſtræ curas. Publica ſi omittam, & ipſum te adſpiciam: magis etiam velle debeo. ſiue quia virtus ſingularis & doctrina tua (rarum in hac nobilitate ornamentum) ita exigunt: ſiue quia affectus in me, quem ab initio aduentus purum magnúmque declaraſti. Et quidni purum? nihil in me, aut circa me, quod adumbrare inducat: quicumque talium magnatum oſtendit amorem, etiam habet. Sed tamen iſte ipſe affectus ortum ab illo tuo in ſtudia doctrinamque du-

cit: quæ, vt dixi, inter paucos eximiè colis, eaque laus Præcipui quodam titulo tibi debetur. Quicquid temporis à Regijs publicísque negotijs vacui habes, huc confers:

—— animúsque vicißim
Aut curam impendit populis, aut otia Musis.

Atque vtinam plures tuæ classis ita sint animati! non verear dicere, illorum ornamento, reip. præsidio id fore, & consultius feliciusque administratum quædam iri. Veteres illos magnos Imperatores aut Reges si videam; tales fuere: si amicos eorum aut administros; tales. Atque æuum hoc nostrum ante centum circiter annos, cùm cœpisset lucem hanc videre, & rebus inferre: iterum, nescio quo iniquo Europæ fato, suppressit, & dignissimas honestissimásque artes, ab aulâ, à nobilitate, à purpurâ, ad scholas tantùm & mediam pullatámque turbã velut relegauit. Fata cursum suum peragant: ego ad te meum. & si quidquam cuiquam, bono atque interiore animo, tibi ILLME DOMINE, hoc quicquid est libelli do, dico: vtinam virtutis tuæ tam perpetuum, quàm mei affectus cultúsque sincerum monumentum! Louanij IX. Kal. Mart. ∞.IↃCII.

AD

APE *ad* BELGAS *tres Centurias mi Lector. Quid? ita copiosus es? Vides, & semel dare cùm cœpi, toto horreo admetior. Commasculaui frontem: vtcumque res cadet,* * ἐῤῥίφθω κύβος. *Scio equidem &* *iacta esto alea. *bonas quasdam (vt in meis) quæ de talibus, aut ad tales erant, me omisisse: nimirum quia vitare calumniam elegi, quàm deprecari. An & sic effugiam? agrè in hoc genere: quod simplex, calidum, candidum, me & mea, etiam interiora & parietibus clausa, exponit.* Speculum animi liber, *vetus verbum fuit: sed verißimè de Epistolis dicetur, in quibus & affectus nostri, & penè cogitationes*

Votiuâ veluti, pateant, depicta tabellâ.

Quid ad me? esto. Liuium Drusum memini olim magno animo dicere architecto, qui vltrò pollicebatur domum struere ab omni aspectu aut despectu liberam: Quin tu, si quid in te artis est, ita compone vt omnium in eam oculi conijci possint & admitti. *Pari, inquam, animo, videant me & mea, familiares etiam sermones & sensus. Sed videant tamen recto æquóque oculo,*

——procul atra recedat
Inuidia, atque aliò liuentia lumina flectat.

Nam illa, aut Calumnia, si accedat: quid tuti hîc est? nec Pallas ægide suâ me tegat. Illud vltrò profitemur, leues quasdam aut tenues intercurrere: & vt auenam aut lolium in meliore fruge. Quid mirum in hoc numero? facilis emendatio. non lege, sed elige: quod licet, & in quauis epistolâ aut incipis aut desinis. Vale.

IN NOVAM EDITIONEM

EPISTOLARVM

IVSTI LIPSI

V. C.

CReditor es, LIPSI: tamẽ haud cũ fœnore, nobis
Credis EPISTOLICAS iure-benignus OPES.
Tu, vice iam triplici, feciſti nomina multa.
Ecce addis factis nomina nominibus.
Addicti tibi nunc multi debere fatentur:
Sed, debes multis tu quoque, pace tuâ.
Quid? tua num debes? certè, in totâ ratione,
Vnus, EPISTOLICA, paginam vtramque facis.

Ant. Vacquerius.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ PRIMÆ ad Belgas.

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA PRIMA AD BELGAS.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS GVILIELMO BREVGELIO V. C. *Consiliario Regio, & Cognato.*

DIVTIVS iam in scribendo cessaui, at non in amando. quia affectu certè tibi alligor, quem iudicium mihi, non cognatio sola inseuit. Sed nubes hæc temporum, & factio ciuilium dissidiorum, si subducit nonnihil aut tegit amicitiæ hunc solem: non tamen exstinguit aut tollit. quin ecce iam perrumpit, & in istâ occasione radium aliquem ab Oceano ad te mittit. Audi hunc amicum, & crede: guarus ille mearum rerum, sed & sensuum: ac planè habui ipsum velut arbitrum huius cordis. In studiis non cessamus, & CONSTANTIAM nostram iam videris: nisi quòd lãguor etiam refrigerat, tum tristitia hæc temporum, vix spe iam alleuanda. O Deus & cælites, quis finis erit? Qui me priuatim etiam exercent, & grande vulnus accepi in sororis meæ vnicæ nuper morte. Quam si apud te laudem, matronam omnibus sui sexus virtutibus perfectam; frustrà sim. iuxtà enim mecum nosti, & pænè dicam amasti. Sed abiit, me reliquit vnum & vltimum Lipsiorum: tum etiam duos paruos liberos, in ipso dolore onus. Obsecro te, dum absum, vicem meam subi consulendo, dirigendo, imò & regendo: quem enim, præter te, in exiguo amicorum numero, idoneum aduocemus? Obsecro & resecro, is nunc esto: donec mihi fas reuisere ea loca, ad quæ animo adspiro. Vxorem,

cognatam semper mihi caram, saluere vnà tecum cupio Cl^{ma} cognate. L. B. prid. Kal. Mart. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA II. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO, *Canonico & Cancellario* S. D.

EGO te expertem consilij mei & gaudij habeam, quod ex eo capies? absit. Veni ad Spadanos fontes, post longas viarum ambages, saluus tamen, etsi non sanus. Si affectum tuum noui, gratulaberis ex animo, & subsilies tanto propiorem tibi esse Lipsium tuum: quem ex longo interuallo regustare & recognoscere gestis, certè ego te. O suaues semper & fidi, amores primi! ego experior: nec cogitatio vnquam aut sermo animum auréisve tangit veterum sodalium, quin commoueat & exsultem. Atqui tu, litterarum etiam missione & commercio, iamdiu pristinam notitiam renouasti; & firmato vtrimque iudicio, perduxisti in solidioris amicitiæ iura. Ea maneant, dum nos manemus: nec incîdat hunc nexum vlla dies, quàm ea quæ vitæ hoc filum incîdet. Mihi propositum, in liberis istis purisque item locis, diutiùs subsistere. apud quos? inquies. apud ipsum me: & efficere vt ratio aliqua compareat solitariæ huius, nec interpolatæ, quietis. Alij alio vocant: mihi naturam sequi certum est, quæ abhorret ab omni ambitione, & paullo magis actuosâ vitâ. Et alioqui ea de rep. audimus & videmus cottidie, vt viro sapienti & probo occasio non sit ad eam vel leuiter aspirandi. Quæ fraudes passim, libido, luxus? & ad summam ea omnia, quæ exitio esse cuicumque statui solent, & debent: mirabor, si non conuertent istum. Non enim dicam euertent. & Deus meliora, & fatum magni Regis: in quo vtroque (non nego) mihi spes est. Vale. Aquis Spadanis, VII. Kal. Iul. ∞. IↃ. XCI.

EPISTOLA III. *Aquasgrani.*

IOHANNI VIVIANO S. D.

LEGI libellum, mi Viuiane, & sententiæ tuæ prorsus accedo, quæ est, Silere. Ad hæc talia quid respondeam? cum dignitate non possum, imò nec cum grauitate quid enim serij in hac totâ re? Mea fuerunt ioci, & boni stomachi, vt censebam, dicta.

Non concoquunt, conuicia & calumnias regerunt: sed illa insulsa, & has vanas: quid opus reiectione? illud tamen fateor, modum fortasse alibi non tenui, & plusculum aut acerbius dixi. Excuset, quòd Epistolæ sunt, id est extemporanea quædam,

*Nec restrictim cogitata, & omnibus rationibus: *Afran.

vt ait poëta. Mentem istam vtinam videant! quæ numquam fuit (Æterna illa Mens testis) ad lædendum: & si fecit, pœnitet. Quid volunt amplius? non ego pertinaciter tuendo culpam, culpam alteram committam. Atque adeò, si videatur ita amicis, omnes illas epistolas vnâ spongiâ delemus. Vtinam ipsi tam niuei, nec verba mea per malitiam attollant, & gladium, quod olim Brennus, adiiciant in hanc stateram! Sed eâ de re satis. Parùm me pungunt ista, aut turbant: & *quamuis imbecilla frons*, ait ille, *magnâ conscientiâ sustinetur.* Te, vxorem, & quod ex eâ est, itemque Rotarium nostrum, saluere volo. Leodici, postrid. Kalend. nouas, ∞. Iↄ. XCII.

Ad quæsitum tuum in Hirtio, seorsim hîc habe. Consului librum, qui peruetus apud me à Torrentio: sed is totidem verbis hæc repræsentat: *Fasces vbi consederant (nam in acie sedere Gallos consuesse superioribus Commentariis declaratum est) per manus, stramentorum ac virgultorum, traditos.* At tu duo ambigis. & vbi hoc Cæsar? & quomodo credibile, maiores nostros in acie & pugnâ sedisse? De loco Cæsaris, credo Hirtium adspicere istum è Comment. III. *Galli, sarmentis virgultisque collectis, quibus fossas Romanorum complerent, ad castra pergunt.* Non dicit in iis sedisse apertè, fateor: sed tangit fortasse & adsignificat. At quis id credat? inquies. Mehercule nec ego tecum, nec capio. quomodo vbi ordines disponendi, tela & manus mouendæ, ignaui homines sederint? Ego vel à Celso hoc verbum *Aciei* esse, non pro ipso prœlio aut procinctu, sed pro bello arbitrer: id est, vt in castris, & tempore belli maiores nostri sederint. aut potiùs, *Otij* voce permutandam. Vt velit scribatque, Gallos, cùm otiosi, etiam in ipsis castris plurimùm sedisse. Quid miri? inquies. Imò est, pro Romanis moribus. nam sessio minùs apud eos crebra; ambulabant magis, aut iacebant. At barbari aliter. quod & Tacitus de Germanis notat: & Strabo de Hispanis, loco qui valdè huc facit. Libro III. scribit *Vettones venisse ad Romana castra: vi-* Comment. VIII.

disse Centuriones & Tribunos quosdam per spatia obambulantes, & se vertentes. Illos, arbitratos insanire homines, accurrisse, & manibus nutibusque ad tabernacula sua deduxisse. quasi necessum esset, aut sedere in otio, aut in acie pugnare, Verba vltima Græcè sic habent: ὡς δέον, ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἱδρυθέντας, ἢ μάχεσθαι. Vides barbaricum sensum & morem: pro quo tamen etiam legi in Hirtio possit, *ante aciem.*

EPISTOLA IIII. *Louanium.*

IOANNI BERNARTIO *suo* S. D.

In ipso principio epistola tua peccat mi Bernarti, cetera ex meo voto. Nam quid ita tibi visum excusare, quòd scribas, aut quæ hîc impudentia? Tu verò ac tui similes semper me appellate, atque id etiam mihi imputate. beneficium enim est, & sic interpretor, dum meliores istæ mentes ad me inclinant, & conceptum amorem scripto etiam consignant. Nec nimium te depressum iueris (etsi modestiam amo) quia non solùm candidatum istarum artium te video, sed, vt sic dicam, inter magistratus. Epistola tua variam & priscam lectionem redolet, & Latinæ linguæ quasi parentes, quos in sanguinem iam vertisti & succum, atque ideò facilè imitaris. Plato olim dixit: * ὁ καλῶς λέγων, καλός τε καὶ ἀγαθός. ego certiùs, * ὁ καλῶς γράφων. certior adeò mihi character animi stilus videtur, quàm sermo. At tu quoque nostra attollis, & eis ali ingenium stilumque tuum vis & pasci. obsecro, mi Bernarti, affectum sepone. qualia illa aut ego sum, si æquipares ad antiquos? iacemus, & subærata hæc omnia nostra, quæ splendere videntur, erunt, si examines ad illud aurum. Etsi non nego, iuuare hæc aliquid eos posse, qui in limine studiorum: sicut aliquis, qui in viâ medius, digitum ingredientibus ostendit ad ipsam metam, & quà ire cœpit, eundum dicit. Sed heus, peccasti in fronte epistolæ, an non etiam in calce? Indicas aliquid editum à te & euulgatum, quod veritus sis ad nos mittere. quid tu ais? ita reliqui omnes mitiores in iudicando, præ quàm ego? erras. illi iudices fortasse: ego arbiter, & in hac ætate tuâ scripta iampridem didici examinare non ad lineam rubram. multum, si alibi acumen & rectitudo iudicij appareat: vt

* *Qui benè dicit, bonus & laudabilis.*
* *Qui benè scribit.*

vt hæc vbique,non est postulandum. Florem modò videre desidero, postea fructum. Nos ipsi nónne à decimonono anno scribere,atque edere,incœpimus? & quanquam pœnitet, etiam non pœnitet: quia audaciâ illâ gradum struximus ad maiora & meliora. Illa vna ingeniorum pestis modò fugiatur, ne peruenisse nos putemus quò aspiramus. Senecæ illud aureũ: *Puto multos ad sapientiã potuisse peruenire, nisi putassent se peruenisse.* Modestia est,quæ omnem ætatem decet, ducit: & sine hac præcipitat iuuentus. At tu illa mitte, & monitionem quoque seu directionem exspecta, si alterutrâ opus. nam amare te occœpi, & hoc tuum ingenium, de quo magnum aliquid Belgis meis polliceor, atque ideò etiam curare. Vale. Leodici, Kalend. Ianuar. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA V. *Aquasgrani.*

IOANNI VIVIANO S. D.

IN re tristi, epistola tamen tua pęnè læta mihi fuit. Quî potest? primùm, quia me participem tui luctus fecisti inter primos: argumentum & amoris in me, & fiduciæ de me, quasi afficiendo (nec erras) tristibus tuis siue lætis. Enimuerò, vbi animorum illud vinculum (Amicitiam dico:) etiam affectuum vnctio & paritas quædam sit oportet; aut sinceram non esse illam. Deinde me erexit, idque maximè, quòd te quoque rectum videbam, & non ambitiosè quidem, tamen fortiter ferre hoc vulnus. Solaris ipse te, & Musas aduocas, sed illas sacras: & verum solatium ab alto petis, id est solatij & roboris omnis fonte. Deum ita voluisse dicis, & Prouidentiæ hoc decretum: ô sapientem vocem, & quæ sola sit dolori omni mitigando, aut tollendo! Summum bonum fecit; benè fecit. Prouidentia statuit; prouidè statuit. quod ipsa vox dicit, & in tuum ac prolis tuæ vsum. Certè quidem in prolis palàm. nam quid ei factum? terris erepta est, in cælum inducta est: turbas & dolores hîc reliquit, fruitura illîc æternâ quiete & beatitudine, hoc est Deo. Puer qui hîc erat, pænè sine mente, sine sensu; virum iam illîc agit, atque adeò super omnes viros sapit, Sapientiæ illis radiis non cinctus solùm, sed perfusus. O beatum, qui ex puro illo sereno turbida hæc nostra vi-

det: videt, sed miseratur etiam & ridet. Te quoque beatum, si quàm beatus ille sit, seriò cogitas ac sentis. Hæc sunt mi Viuiane, quorum semina in tuis versibus: quæ ego eduxi & diduxi paullùm, in liberiore hoc sermonis campo. Quæso te, non cogita hæc tantùm, sed recogita; propior gaudenti eris, quàm dolenti. Vt fumus & caligo, quamuis crassa, cùm sublata est, dissipatur & spargitur: sic dolor omnis, cùm mens ad supera fertur & æterna. Sed homines plerique aliter, & quidquid triste aut acerbum est, acriter & intentè voluimus; quod læti inest aut boni, vix leui cogitatione delibamus. Atquin secius oportebat. & vt torrem semiustum è foco qui tollit, non eâ parte arripit & tractat quâ incanduit, sed quâ ignem nondum accepit: sic nos deceat non acerba hæc & vrentia casuum tangere, sed magis benigna in iis aut læta. Nempe tuus iste abiit. sed vnde? è terris. quò? in cælum. Te deseruit; sed Deo adhæsit. At enim immaturus obiit, & in primo flore. Quid immaturus? ad mortem maturi omnes sumus, ex quo nati, imò etiam antequam nati. Quàm multis in ipso vtero, vix benè infuso spiritu, spiritus est ereptus? Multos habet peritus ille agricola flores, vt sic dicam, herbas, fructus. Scit quando hunc & illum opus sit tollere, in ipsâ opportunitate & *ἀκμῇ. Denique tuus, non ita puer obiit: fruitus es optimam & iucundissimam illam æui partem. Quid ergo queri possis, si is reuocat qui dederat fruendum? Ecce nos orbos, qui nunquam gustum cepimus penetrantium istorum gaudiorum: & tamen ferimus: quid vos, qui largiter sumpsistis? In conuiuio si benè sedeas, cibus & conuiuæ placeant; eâ impudentiâ sis, vt apposita nolis tolli? non facias, scis enim illa ad tempus & vsum aliquem tua esse. Idem hîc fiat. & puer ille certè mancipio non fuit datus, nec vt proprium perpetuumque bonum. Reuoca etiam in mentem, quod nuper ad me, in occasione prisci lapidis reperti scripseras: *Vitam esse velut *auiculam, quæ pueri manu tenetur, & sæpiùs in ipsis primordiis euolare.* Hæc ipsa verba tua sunt: en factum, quod senseras & scripseras: quid miraris igitur, aut doles? Noli. ita Deus reliquos tibi seruet, qui quasi cum colono, partiario iure, nec id rigidè, tecum egit. Plures enim manent, & vt maneant (si tibi ipsisque expedit) eum rogo. Vale, & firmare. Leodici, III. Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCII.

* vigore.

* Ea imago in sepulchrali lapide.

EPI-

EPISTOLA VI. *Louanium.*

GERARDO CORSELIO I^ti S. D.

EPISTOLA tua per se grata futura, in fronte prætulit philtrum illud *VVamesiani* nominis; quem virum dilexi viuum, & nunc mortuum gratâ memoriâ prosequor, & stirpem eius affectu. Mi Corseli, in te sunt hæc, quæ te mihi conciliant, probitas, modestia, eruditio: sed si illa non sint, satis vel Auunculus ille proxeneta & interpres, vir, vt breuiter dicam,

*Ἀρχῶν τις ἀρετὴν τῶν προτέρων ἐτέων.

Cum quo quòd amicitia mihi fuit, etiamnunc gaudeo: & quanquam ille in vitâ aliâ, tamen in animo meo viuit & viuet, quamdiu dabitur, vt cum poëtâ loquar, *Virtutem prisci temporis æquiparans.*

*—— ζώειν, καὶ ὁρᾷν φάος ἠελίοιο.

Hoc ex animo scribo. sicut & illud, gratas mihi tuas litteras fuisse, quibus & amorem in me exprimis, & meum inuitas. *Spirare, & solis tela tueri.* Paratus est tui similibus, Corseli: & si aliud capit me aut delectat, hoc illud est, ab iis qui virtutem amant amari, & amare. Itaque ambitione nihil hîc opus: patent fores huius pectoris, quod candidum esse experiemini omnes vos candidæ mentes. Louanium etiam me inuitas. vtinam liceat! quis locus in Europâ magis sit ex meo voto! Omitto amœnitatem, & nescio quid in solo ipso atque aëre quod alliciat: sed profectò ingeniorum illud simplex & *ἀφελὴς semper me cepit. Atque iterum, *sine fuco.* vtinam res patriæ eò loci, vt nobis tutò & tranquillè esse liceat in eo loco! Sed iactatur & fluctuat illa, vt vides: & vix qui amicus quieti est (me vnicè esse fateor) non dicam sedem, sed pedem nunc in illâ ponat. Itaque etsi in limine eius sum, & auram illam optatam haurio: tamen vereor, vt iterùm me retroagat infelix eius sors, nec ad metam pertingere detur desiderij nostri. Deus vrbi vestræ tutor hactenus, fateor: &, spero, etiam erit. sed quis nunc tamen nostri vsus aut fructus, in loco, quem Mars magis possidet, quàm Minerua? Dixi anteà. quietem amamus, & valetudo mea sic postulat: tympana & armorum strepitus, non ad meum Genium aut Musarum. Tamen videbo, & menses etiam aliquot consilium omne proferam: si interea benignus ille Deus mitiore oculo aspicere Belgicam volet, & in eâ vrbem vestram.

Quod

Quod eum calidè rogo; & te, mi Corseli, vti me sic ames. Leodici, postrid. Kal.Mart. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA VII.

Romam.

PHIL. WINGIO S. D.

VOLVNTATEM simul & occasionem mihi ad te scribendi præbuit Otho Venius noster, quem nosti. Illam, dum studium tuum virtutis & litteraturæ commemorat; hanc, dum facultatem mittendi. Quod scribo hoc vnum est, amari te à me vt popularem, vt earundem artium consecraneum & consortem. O Wingi, quàm pauci hodie, qui seriò & vtiliter ad illas eunt! plerisque ambitio proposita, & scientiarum vana: qui solidum crepent, & virtutem veram cum sapientiâ ament, verè pauci sunt, & vt poëta iocatur, vix tot quot Thebarum portæ. Tamen de te, non ex sermonibus solùm boni aliquid mente concepi, sed etiam ex sctiptis, quæ missa mihi (ne nescias) à Dionysio Villerio, insigni viro, super Cruce. Nos eam materiam, argumentum & instrumentum salutis nostræ, cum curâ tractauimus: & subiecit ille, quæ Morillonus * παραδοξότερον olim sensit; & quæ tu, euincendo illi atque obducendo. Legi, & tua probaui, atque ex iis igniculus in te amoris: quem tu in veram legitimamque Amicitiæ flammam suscitabis, si flatu eum iuuas sermonis & alloquij epistolaris. Venius quædam ad te scribet, opinor, de quibus hîc ambigimus, aut certè formam ex veteribus monumentis velimus, vt de *Iugo curruli*, & siquid aliud tanget. Inquire, & nos iuua. Ecquid notitia tibi cum Fuluio Vrsino aut Cæsare Baronio? vtroque insigni viro, illo amico vetere, & quem, si adsim, vtiliùs paullò quàm olim norim. Quid Bensium? nostin'? ille verò meus, & ego illi deuinctus adamantino planè vinclo. Si occasio est, omnes saluta; & pium, aut certè inter pios me esse, hoc significa: imò planè pium, quod ad sensum quidem attinet, vtinam quod ad vitam! Siquid illîc Antiquitatum repertum aut erutum, participare, & nos obstringes. Leodici, XVII. Kal.Iun. ∞. Iↄ. XCII.

* inopinatò.

EPI-

EPISTOLA VIII. *Leodicum.*

MARTINO DELRIO S. D.

EXSPECTABAM litteras tuas, imò iam flagitabam & ſubaccuſabam diligentiam: ſed reddidit eas benè manè baiulus, bonum auſpicium dici. Soli hîc ſumus, ſed magis videor, cùm nec tecum litterarius iſte ſermo. Quæſo eum frequenta, non delectandis nobis ſolùm, ſed iuuandis. Domus plerumque me habet: quomodo non in hac aurâ? & tamen eâ triſti potamus, & aut blandimur nobis, aut iuuant fontes. Eſt vnus & alter Italus, & cum iis interdum ſermo, ſed vix ex pectore, tralaticius tantum ille & ciuilis. Ancillam iiſſe quò iuſſeram, gratum: gratius, ſi audiam perueniſſe, & peregiſſe. Dedi in mandatis diſertè de domo Paullinâ, & ſi ea locata alteri, ſi poſſet redimi ſiue recipi: quia commodum & ſuaue mihi, haud longè habitare à veſtris. Si poteſt, fiet: ſin aliter, quod poteſt hoc fiet. Amo te de ſcriptione ad P. Leſſium, & eius argumento. Ita fac mi Pater, nunc me cùm maximè & operâ & conſilio iuua, & præmeditemur ſi quid vſus ante factum. Noſti Homericum:

*——ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω.

Nam ego, ex animo fateor, in omni hac actione quæ ad ſalutem, externam omnem prudentiam ab initio ſepoſui, & impetu feror: ſpero bono, quia in optimum finem. In diuinis, quid ſpectem niſi Deum? Tamen ſi quid monito opus, mone. Etiámne de N. præſtruendum aliquid videtur? fiet, ſi cenſes. Ego ipſe ad Cuyckium, ſed tunc cùm aliquid à Leſſio, pro cuius ſcriptione aptabo noſtram. Velim certum aliquid me intellegere de actione legatorum Leodicenſium: quia aliàs, non hîc ſine metu. Audimus prædones aliquot circa Aquiſgranum hærere: ſed quò fugiemus aut ibimus? ad Deum, qui mihi tutor, & qui me, ſpero, ſeruabit, vt ſim *arbor quæ penes aquas ſeritur, & in foliis perennat, & tempore ſuo fructus agit, quæ non ignem, non ſecurim videbit.* O vtinam! & tu fac mi Pater quod facere te dicis, atque ego ſcio. Aquis, III. Non. Iun. ∞. Iↄ. XCII.

* *factum fatuus nouit.*

b EPI-

EPISTOLA IX.

PETRO ORANO I^{ti} S. D. *Leodicum.*

TV siles, ego scribo: hæc promissa? Tu iuris & iustitiæ sacerdos, æquum bonum hoc censes? Desinenda mihi hæc opera est, si mutuo nullo sermone & alterno noster elicitur. Nec longas tamen epistolas exigo: tria verba sufficiunt, quibus constet non neglegi aut contemni. Quanquam si longas, nónne meo iure? Legati redierunt; res ad me spectat quid egerint, quid non egerint: tu siles. Atqui silua rerum est, è quâ desectam materiam aliquam & electam ad nos mittas. Fac, aut non dicam minùs amabo te, sed minùs colam. Nam illud non possum. ita altè insinuauit atque, vt sic dicam, illatebrauit in animum hunc Oranus. Aquis Spadanis, Idib. Iun. ∞. Iɔ. XCII.

EPISTOLA X.

MARTINO DELRIO, *Sacerd. Soc. Iesu.*

NVNCIABO tibi quod mireris, fortassè & doleas, vt est tuus in nos amor. Iterùm nobis pugna. in quem? non in aliquem ex profano & nupero illo grege, sed ex ipsis Musarum mystis P. Fabrum. Ille in te, inquies? Ille. & initiò miratus sum fateor, cùm legi quædam velut de industriâ in me iacta. Mox ad sedem & velut fontem veni huius (molliter loquar) affectus: & ecce caput integrum in AGONISTICO, in quo plagij & malæ fidei me accusat. Nō nominat sanè, sed iuxtà clarè ac si nominasset. Ait me ex libri secūdi Semestrium duobus Capitibus cōcinnasse bellum illum & elegantem (puto verba sic esse) Saturnalium librum: idque ne tenuissimâ quidem eius mentione factâ. Quid ego hîc dicam, aut suspicer? æmulationem cadere in illum virum? non ætas, non eruditio eius permittunt: quarum illa grauis & inclinata est, hæc meo semper iudicio magna. Multa in viro illo variaque lectio, accurata collectio, & in penetrando digerendoque iudicium pariter & acumen. Culpam igitur in me esse? potest. Vtinam non alia tamen grauior: quia hæc vix est vt nomen illud teneat apud inculpatos. Dic bonâ fide, bone Faber, quid te læsi? scripsisti tu aliquid de Gladiatoribus, etiam ego:

ego: ſcripta noſtra exſtant, nec tuis per me aliquid detractum. Quid ſi, non dicam meliùs, ſed certè pleniùs & magis compoſitè ſcripſi? non negabis: & tigna tu fortaſſe aliqua ad hoc ædificium ſuppeditaſti, ego id ſtruxi, & faſtigium impoſui noſtrâ manu, arte, ſtilo. Quid ſi nec ſuppeditaſti? ignoſce, & audi quod verum eſt. In communi poſiti ſcriptores à quibus petis, & in illam ſiluam ſæpè iuimus, atque idem ius, vt opinor, meæ ſecuri. Nemo veterum aut recentium in hac re ſic egit. Expoſita enim illa ſunt, & fiunt eius qui haurit velut ex populari lacu. Quod ſi coniectura aut acumen aliquod tuum nouum: ſanè tum improbus, ſi vindicaui. Doce factum. Iſtud quidem quale eſt? Seneca, aut Dio, aut Lampridius hoc ſcripſit: ſcilicet nos non eos vidimus, aut occupata hæc omnia quia tacta. Vir magne atque etiam nunc mihi care, omitte hæc talia, quæ tuum honorem radunt, meum lambunt. Sed ego ad illum Pater, cùm hæc ad te inſtitui. Scilicet etiam in iſto ætatis ac morbi frigore incaleſcimus: & ne non moueri quidem, ſine aliquo motu, poſſumus. Aſpergit in iiſdem libris quædam contra meas coniecturas. Quid magnum facit? coniecturæ ſunt, nec ego Oracula proſcripſi. Illud pro viro bono, & qualis eſt atque erit (aut omnia me fallunt) quòd ne tunc quidem, cùm carpit, deprimit, & amorem quoque iræ ſuæ miſcet. Fac tu atque ego omnia mi Faber (iterum ad te) ſcriptis fortaſſe diſſidebimus, animo nunquam: atque ego te in diuerſo licet ſtili ſcriptioniſque genere, tu me æſtimabis, teſte illo & iudice qui non fallit. Si verba alia, damus verba. Hæc & ſerò & ſubitò ad te, mi Pater, recens à lectione eius libri: quem ipſum quid cauſæ eſt quin cras videas? Et ſi à Fabro ſententiam feres, ecce me paratum agnoſcere culpam, ſi ſerum emendare. O litteræ, litteræ! quàm ſemper à vobis aliqua vanitas! & quàm illud hîc verum, *Oportere omnibus corydalis criſtā ineſſe*. Salue. E noſtro Muſęo, ante cœnulā.

EPISTOLA XI. *Bruxellam.*

PHILIPPO MASIO, *Conſiliario & Graphiario Ordinum.*

AMICITIAE veteris recordatio, quæ mihi tecum ac cum fratribus etiam tuis fuit, impulit ad ſcribēdum. Quo fine?

hoc vno, vt tibi affectum meum nunciem, & tuum vicissim prouocem: quem ipsum, nihil immutatum tamen esse, ab amicis seriò accepi. Rogo vt perseueres, & eum me censeas, qui bonus inter bonos viuere iamdiu votum habuerit, nunc etiam Deo auxiliante successum. Louanij enim sumus, in veteri nostrâ sede, sed non eâ facie quâ olim. Deus bone, quàm mutauit, & inclinauit! sed sic, vt sperem posse assurgere, si Illustrissimi Ordines pergunt manum ei porrigere, & curã adhibere, quam cœperunt. Qui quòd in me etiã vocando decretum honorificè interposuerunt, debeo sanè ipsis, ac publicè breui significabo: quæ caussa me abstinet, ne nunc priuatim. Sed abeo extra finem scriptioni nunc propositum: qui est, renouatio & conseruatio amoris, quem audacter exigo, quia fideliter præsto. Vir Cl[me] vale. Louanij, XIII. Kal. Sept. ∞. IↃ.XCII.

EPISTOLA XII. *Toletum.*

PETRO PANTINO S. D.

CVM epistola tua grata, mi Pantine, tum eius initium, quod est de reditu in patriam communem. Quod vtinam, & te tuique similes fas sit hîc amplecti! Nam ego cùm in eam redij, quàm paucos è veteri amicorum classe repperi? imò quàm non multos veterum morum? Duellij hîc & Trebellij regnũ possidẽt,

*Εἰδότες ἐν σταδίῃ δηΐῳ μέλπεσθαι ἄρηϊ:

** In pugnâ stabili bellum bellare peritι.*

Virtus & Doctrina, inane nomen. Atque vtinam res etiam eo loco, vt te alliciam! sed profectò iam per biennium caussa bona haud valdè promouit: imò contrà, pars increuit & gradum cotidie addit insolenter. Sed publica omitto. nos in studiis, quatenus largitur valetudo, & paramus in historicos plerosque Latinos FACEM diu nobis elaboratam. Ex eâ repositum aliquid magno nostro Principi, quem læti libentesque audimus optimis istis artibus tingi. Nunc DE CRVCE libellos tres dare paramus, vtiles ad Historiam sacram & profanam. Sed vno verbo, mi Pantine, non excitamur, talium omnium rerum hîc despretione & contemptu. Couarruuiæ in Senecam grata mihi, qui & ipse libro veteri vsus sum & non pauca obseruaui. Conferam illa cum meis & cum Nicolai Fabri notis emendationibusque ad

eosdem

eosdem libros. Anne vidistis? Lutetiæ prodiit, sed Fabri nomine non adiecto. Vir doctissimus, & in dignitate, non tanti habuit inscribere operis eius frontem. Quod rogas de Procopij Oeconomicâ historiâ: editam non opinor. Bon. Vulcanium scriptam habere existimo, si tamen memoria me non fallit. De Georgij Chronico, nec id publicè exstat: asseruabatur nuper in Bibliothecâ regiâ Lutetiæ, & vidi qui vsi sint & ex eo delibarint. In ceteris non te iuuo. Vale mi Pantine, quem seriò amo & amabo. Louanij, Idib. Octob. ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA XIII. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I.^{tis} S. D.

IAM ride, litigo. Quod per iocum prædiximus, incidi in tuas manus, sed non magna præda. Quis ex me fructus? verborum aut litterularum: nec miraberis, hæc ipsa sunt quæ amamus. Externa quàm nos non capiant, sæpè testamur: an bonâ semper fide? Ego ipse ambigo, & vereor vt ille verè: *Opes faciliùs inueniri, qui vituperet, quàm contemnat.* Ecce ego, dum eripiuntur, de iis pugno: sed damus hoc non tam ingenio nostro, quàm mori; atque etiam vxori, cuius propriè hæc caussa. Denique dum viuo etiam, non neglego instrumenta vitæ: quæ adesse mihi volo, non superesse. Probo, vt ille inquit, *Fortunam velut tunicam, magis concinnam, quàm longam.* Satis philosophiæ: de re, commisi eam *Boschio* iam olim nostro: sic vt te consulat, si quid opus. Nam grauioribus te occupari, satis scimus: & sufficit consilium tuum & directio. Vale. Louanij, XIII. Kalen. Nouemb. ∞. Iↄ. XCIII.

EPISTOLA XIIII. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO, *Cancellario & Canonico.*

NON valedixi, excusa: aut te aut tuos potiùs accusa. Nam aliquotiens domi quæsitum non repperi: & addo, quòd iter meum subitum fuit, & natum ex occasione. Ea fauit, & incolumes ac tutos Louanium perduxit, quod nunc me habet. Destino quieti & firmæ mansioni nostræ hanc sedem, nisi aut publici

aut priuati hostes interpellent. Nam vtrosque nobis esse non ignoras; & istos (priuatos inquam) nos omnes velut more & lege experimur, qui paullùm sumus in clariore famâ. Vt flamma firmior non surrexit vnquam sine fumo: sic nec illa, sine nube aliquâ liuoris. Apud Euripidem aliquis exclamat,

**Calũnia, mortalibus magnum malum!*

*Ἄναξ, διαβολαὶ δεινὸν ἀνθρώποις κακόν.

Hoc si omni æuo, quî non isto factionum & partium pleno, & cùm carceres aperti ad calumnias specie pietatis? Nos Deum adspicimus, in illo fidimus, humana omnia mala tam alacriter ferre parati, quàm alij inferre. Si virtutis & bonæ famæ caussâ petimur: benè est, & cum poëtâ,

**Me bella semper insequantur talia.*

*Ἀεὶ τοιοῦτοί με πόλεμοι διώκοιεν.

Inuidiam non placabo, iis relictis. Aliud quod scribam nunc non est: publica vos scitis, ego hîc nec tenui auditiunculâ ea libo. Siquid habes dignius, significa, & me dum viuo tuum ama. Louanij, VIII. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA XV. *Cameracum.*

MARIAE GORNACENSI S. D.

LITTERAS tuas cum gaudio vidi & legi, Virgo nobilis. Ergo tam vicini sumus? Ardet animus videre te, & alloqui; quod non diffido vel hac æstate futurum, si Duacum, aut vicina loca, visendi caussâ accedam. Nam nunc quidem fontes Spadanos cogitabam, valetudini curandæ. Ea nobis, ô virgo, imbecilla, animus alacer: nisi quòd eum quoque, velut nube, interdum inoluit atra hæc & fumosa bilis. Mihi crede, nec ille officium suum sæpè facit, quod tamen agnoscit, sed vult nec potest. Quid faciemus? homulli sumus, id est pars optima & cælestis in terram inclusa: felices, qui liberi ab eâ & soluti. Tuus pater iam est. Nuncio tibi, si nescis; renouo, si iam scis, periisse, quid dixi? abiisse à nobis magnum illum virum: *Montanum*, inquam, nostrum ad alta & æthereos illos montes. Ita scriptum ad me Burdegalis, & quia litteras tuas veteres esse video, arbitror te quoque sensum iam habere huius plagæ. Sed quid mali factum? rideat ille nos, si sciat dolere: quem opinor in ipsâ morte hilarem eam suscepisse, & victorem etiam eius, cùm ab ipsâ vinceretur. Iuit, ibimus: quídni

quídni desideremus, per publicas priuatasque istas calamitates? Gallia vestra vasta cladibus, Belgica nostra attrita; & maximè hæc loca, in quibus nunc versor. Omnia vincit hic animus, nisi quòd morbo interdum succumbit, contra cuius pertinacem vim nullius ingenij aut sapientiæ vis resistit. Resistit dico, non vt vincatur & iudicia sua mutet: sed vt vacillet in officiis, nec ille qui est se ostendat. Vereor vt videas, si me vides: nec Lipsium illum veterem, sed eius vmbram. Tamen vt sol interdum per nubes medias se exserit: sic in nobis interlucet melior ille ignis. Hoc nunc satis, amo te Virgo, sed sic vt Sapientiam amo, castè: fac idem mihi, & quoniam pater tuus ille obiit, cense me fratrem. Louanij, IX. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCIII.

EPISTOLA XVI. *Bruxellam.*

IOANNI BOISOTO S. D.

ENIMVERO tu rem & verba simul ad me mittis: ego quíd nisi verba? Pudet gratias agere, nec debeo, tam expositæ, tam obuiæ beneficentiæ: quæ vt fontes, sponte irrigat & dimanat. *Senecæ* vtriusque mentionem facis, & laudas. Profectò debes, & tu & omnes, quibus curæ aut cordi est ipsa virtus. Christianos scriptores excipe, quis omnium veterum magis ad eam duxit? & maximè iste, qui philosophi nomen vulgi titulo vindicat, meo sophi. Magnus vir est, nec suadet, sed ingerit optima; & impellit ad ea, non ducit. Quis vbique ardor, & quàm è pectore verba? & miror, aut indignor etiam, si aliter vixit. Dio, & quidam asserunt. ego ambigo, & cùm lego quæ *De beatá vitá*, velut in excusationem sui scripsit, calculum album palàm pro eo fero. Diues fuit. cuius noxâ aut iniuriâ? confluxerunt aut congestæ sunt in eum opes: admisit, eâdem æquitate & statu animi dimissurus. Tacitus magnus & ipse, ac super Dionem vir, idem liberi iudicij ac stili, multus in Senecæ rebus est: sed laudâti semper propior (vide & examina) quàm carpenti. An ille nos celet tam insignita scelera, cuiusmodi Græcus ille obiicit? scilicet post aliquot sæcula eruta, & tunc denique venerunt in lucem? Imò calumnia peperit; cui proprium, magnum aliquid affingere viris magnis. Et addo, quòd Dio nusquam propitius valdè Philosophis

ſophis ſit, ne dicam ex profeſſo eorum hoſtem. Hæc apud te, velut in ſermone. At de Tragico quid iam olim ſenſerim, in his quæ mitto, vide. Tua quæ corrigis, mihi certa ſunt: & cur non aliquis ad manum, cum quo talia poſſim? multa morientur mecum, credo, eiuſmodi inuenta vel iudicia: parùm eſt, Deus in tempore dabit, qui hæc ſuſcitabit. Per iſta quidem bella, quid omnibus Muſis noſtris dixerim, niſi * κλαίειν ἢ οἰμώζειν? Interea virtus, & optimorum amor, ſi non adeptio, ſolabitur: & inter externa, noſtri horti, quos magnam partem tibi debemus A *Cluſio* pyxidiculam etiam accepi cum bulbis variis, ſed ſine indice aut nomenclaturâ. Videbo quid ver dabit. Vale mi Boiſote. Louanij, Nonis Nouemb. ∞. Iↄ. XCIII.

* flere & plorare.

EPISTOLA XVII. *Tornacum.*

HIERONYMO WINGIO *Canonico* S. D.

BENIGNE non ſolùm accepiſſe te munus noſtrum video, ſed etiam legiſſe. Benignè enim profectò iudicas, nec ſine ſuffragio aliquo affectus. Reuera autem mi Wingi (nunquam ſenſi aliter:) præter titulum aut materiam, haud multum in eo libello altum & laudabile eſt: ſed nec fortaſſe poteſt. Illud, fateor, iudicio notaſti de methodo, quâ delectamur in his talibus vti. Et tolle eam è ſcriptione, quid eſt? congeries, & vt lignorum aliqua ſtrues, cui faber deeſt. In mundo hoc quod nos delectat, ſupero inferoque, ordo eſt: in illo perpetuus, in iſto inſtabilis: ſed tamen ordo, quem nihil errem, ſi vitam & animam ipſam dixerim eſſe mundi. Paro nunc ad editionem alia è *Face Hiſtoricâ*: in quibus & recondita multa eſſe audeo profiteri, & rem totam, non ſine intentione & labore noſtro in methodum redactam. Videbis, ſi Deus volet, cis paucos menſes, & me amabis, nouum, ſed fide veteri, amicum. Louanij, VIII. Idus Mart. ∞. Iↄ. XCIV.

EPISTOLA XVIII.

IOANNI BERNARTIO I^{to} S. D.

LVCIVS apud nos fuit, atque heri diſceſſit. Curioſus eram ſcire & audire ecquid de te ſentiret aut diceret: ſed repperi

omnia

omnia proba (ex animo loquor)& in te benè affectum. Quídni esset? scio equidem te mereri, & caussam deterioris iudicij non dedisse. Minuta quædam si interueniunt, aut sermones parum decori, aut forsitan pungentes: cogita quorumdam ingenia sic esse, & talia sexcenta ferenda, cùm versamur in mediâ hac vitâ. Hactenus in quiete & studiis fuisti, inter æquales, Louanij in domicilio quietis: aliæ illîc turbæ & mores, & vno verbo, Bruxella. Tirocinium in istis tuum molestiæ aliquid habebit, sed frontem & animum mox durabis. Vellem multa tecum in sermone (& fiet aliquando) sed caput hoc est, in isto æuo & initiis tui progressus, toleranda multa esse, & quædam etiam contra Genium vsurpanda. Melior Deus postea leniet, & cum dignitate aliquâ tranquillitas & otium affulgebit. Louanium si esset quale fuit ante annos viginti, profectò te huc euocarem: nunc quid apud nos speres, vbi iacent omnia & algent? Apud exteros nō deesse mihi honesta iudicia & amicos, tute scis: hîc sumus, vt vnus è multis. Non patienter solùm, sed tranquillè fero, & te mi Bernarti ad hãc * εὐθυμίαν & compositionem animi in primis voco. Quamdiu æquor hoc vitæ nauigamus, tamdiu fluctus: & interdum serenum aliquod si blanditur, decipit, & ferè tempestas maior succedit. Alia & alta cogitemus, & nostra etiam ista ingeniorum opera, quę apud posteros saltem pretium aliquod & decus habebunt. Oudartum nostrum (sæpè vides, credo) salutabis. Tuos item parentes. quos equidem tuâ caussâ etiam amo, & videbo, si quando res & iter meum ferent. Nunc non opinor, & aut Bruxellâ aut Viluordiâ Antuerpiam ibo. Quando tamen, adhuc nescio: litteras Moreti exspecto. cum quo de Statio tuo seriò agam. Vale. Louanij, XI. Kal. Maij, ∞. Iↄ. XCIIII.

* tranquillitatem.

EPISTOLA XIX.

IACOBO CARONDELETO S. D.

REDIISSE te è Gallicâ legatione libenter audiuimus, & eam tibi iucundam fuisse (etsi in re tristi aut seriâ) non dubitamus. Vidisti loca, homines, variâ laude & hac litterariâ nostrâ celebres; & cum iis sermones etiam te iuuerunt. Quid si fuisset Lutetia, cuiusmodi olim solet? id est, verè * ἐπιτομὴ τῆς οἰκουμένης, vt quispiam

* compendium orbis.

quiſpiam Romam appellabat. Sed flacceſcit non vrbs ea ſolùm, ſed totum regnum: cui ſenium ſuum eſt, vt omnibus rebus humanis,& aliquando fatalis meta. Non lubet iſta, nec in aliena mala inquirere; domi noſtra ſunt, nec longè exitium ab oculis, niſi pax ſalutaris medeatur & focillet. Multus hîc de eâ ſermo, multa ſpes: certi tamen aliquid,aut cauſſam ſpei,niſi quia vtrimque expedit,hauddum cerno. Ad vos ego breui, veſtrâ & fontium item veſtrorum cauſſâ. Te inter primos videbo & amplectar, & de ſtudiis libellisque meis affabor & communicabo. MILITIA excuſa eſt, exceptis Præfationibus. It ad Principem Hiſpaniarum, ſuaſu Procerum hîc in aulâ. Louanij, Kalend. Maij, ∞. Iↄ. XCV.

EPISTOLA XX. *Mechliniam.*

FRANCISCO VANDER-BVRCHIO *Decano.*

DOLOREM meum ſi apud te promam, quem in Ampliſſimi viri patris tui morte accepi, vereor vt tuum renouem, quem dies & ratio iam,vt ſpero,mitigarunt. Sed tamen teſtari apud te debeo,publicam hanc iacturam me cenſere: & regi, patriæ,curiæ,miniſtrum,ciuem,collegam ereptum, quem haud facilè reparabunt. mihi quoque priuatim patronum & amicum: cuiuſmodi fideliter illum in me repperi, & quem importuno meo tempore amiſi. Sed iſta à Deo & fato, ferenda ſunt;præſertim nobis Chriſtianis, quibus certum & impreſſum eſt, vitam hanc non manſionem, ſed viam eſſe ad alteram vitam: eoq̃.felices,qui hac quàm maturrimè defungũtur. Tu tibi plura dices, vt prudẽtia tua & pietas eſt: ego hoc obiter rogo,vt parenti vicarius ſis, & in amicitiâ quoque velut heres. De me,affectum erga te & gentem tuam ſpondeo, & gratam memoriam parentis in omni vitâ. Louanij, v.Non.Sextil. ∞. Iↄ. XCV.

EPISTOLA XXI. *Iperas.*

HIERONYMO BERCHEMIO.

ABSOLVIMVS MILITIAM, & hîc vides. Illam veterem, inquies. Quid? tu quoque nouam à me exſpectabas?Nec poſſim

possim (aliarum ego artium:) nec velim si possim. Iudicio hoc dico. non quia omnia nostra superbè damnem, & quidquid boni, in vetus æuum includam: sed quia in militiâ quidem pauca sunt quæ me delectent, sic solutâ, prauâ, &, ausim dicere, parùm etiam forti. Apud te ausim; si vulgò, qui clamores? Nónne tormenta nobis ænea sunt, inquiunt, & sulphurei illi ignes, qui sonitu & adspectu fugent veteres omnes hostes? Nescio mi Berchemi: & in animo agitaui sæpè, & dubitaui. Hoc facilè dederim, sub initia terrendos Romanos fuisse nouitate ipsâ, & inopinato ictu: sed vbi rem vidissent, & plus strepitus, vix plus vulnerum, quàm à suis illis telis; facilè etiam recepturos animos, & qui fuissent futuros, id est fortes, felices, & victores. Non est meum iudicium: sed Matthias ille Hunniades, rex Pannoniæ, quo nemo à multis sæculis melior, prudentior, militiâ clarior aut felicior, & addam veterum rerum (inter Principes quidē) doctior fuit, palàm ita sententiam tulit. In coronâ illustrium hominum coram ipso sermo erat de præstantiâ nostri æui; & artibus ac machinis bellicis plerique omnes veteri anteferebant. Ille autem renidenti ore, *Si centesimam partem antiquæ militiæ ætas nostra teneret, & disciplinam haberemus illi parem; profectò Turcarum istud regnum non fuisset tam longè lateque diffusum. Nec tamen antiquitatem nuncupo, quæ quingentis istis aut sexcentis annis continetur: sed Romanorum illud æuum aspicio, quod cùm aliis belli artibus, tum & machinis & tormentis præclarè fuit instructum.* Hæc ille rex, peritè & cum iudicio: & cui res atque euentus adstipuletur, siquis magnus Princeps tentet. Etsi fateor, nostra quoq. tela bona esse; sed validiora, siquis cum priscâ militiâ misceat temperetque. Sed desino. tanti regis rectum & inopinatum illud iudicium celare te nolui: quod amabis, scio, & me vnà. Louanij, III. Kal. Ianuar. ∞. Iↄ. XCVI.

EPISTOLA XXII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO, *Decano Bruxellensi* S. D.

IAM denique scio & sentio Pantinum meum rediisse, antea opinabar. Si enim certò, an non ille ad me scriberet? imò an non (vt meum quidem desiderium erat) veniret? Nec enim ce-

lamus te nostrum affectum: habemus & habuimus te iam ante plures annos in primis amicis, idque absentem: sperare mutuum potui, imò debui, vt probitas tua est, & cum priscâ doctrinâ prisci mores. Sed largiter satisfecisti vnâ hac scriptione, cui & munera adiunxisti: munera, qualia nos decebant, libros. Amo te, amabo: & certè debeo, vt est raritas talium virorum in nostro axe. Oudartum tamen, communem nostrum, nouisti: ille est ad Genium meliorem & nostrum, vir quo probiorem nec optes quidem. Adest amor & studium istarum artium: sed & peritia ac rerum vsus adest, &, cum poëtâ, *περίοιδε δ' ἴκας ἠδὲ φρένιν ἄλλων. Vnō verbo, si me amas, virum ama. De Catullianis Notis, & Inscriptionibus antiquis, gratum est: videbo: & quidquid fructus, à te erit. Gratius, intellexisse de valetudine instauratâ Antonij Couarruuiæ, quam afflictam aut depositam esse Stephanus Yuarra, regi à Secretis, mihi indicarat. Addiderat Homeri fato affectum, & iam cæcum esse. Gaudeo aliter habere, quia ignotum de facie virum, tamen acriter amo, & censeo lumen ac sidus esse illius tractus. Plura aliàs: hæc salutatio modò & gratulatio apud te sit, quòd saluus ad nos veneris, per maria, per mõtes: atq. vt diu in patrio isto solo sis, Deum veneror atque oro. Libri mei DE MILITIA traditi Principi sunt: vt ad me scribunt, grati: sed de re, quam tu exspectas, ego adhuc nihil, nisi hoc tuum, exspectare. Siquid erit, scies; etiam, si nihil erit. Schottum nostrum Romæ esse scis, à quo nuper litteræ, & vnà ad Senecam patrem Notæ. Sunt bonæ & eruditæ: sed in plerisque præuênit eum Nic. Faber, quem puto te vidisse. Vale mi Pantine. VI. Idus Mart. ∞. IↃ. XCVI.

*novit mores mentesq; aliorum.

EPISTOLA XXIII.

IOANNI SARRACENO, *ex Abbate Vedastino Archiepiscopo Cameracensi designato.*

EGO verò gratulationem meã & gaudium animo conceptũ prodere scripto & stilo debeo, cùm voce & sermone coràm non detur. Gratulor, inquam, & gaudeo ex animo, incohatam nuper dignitatem tuam iudicio & suffragio Catholici Regis, nũc quoque summi Pontificis calculo & auctoritate firmatam. Habemus

bemus ergo te Cameracensem, veteri & illustri honore, Archiepiscopum, adiunctâ etiam laxâ gubernatione & dominio externo: atque vt diu habeamus, & Ecclesia, Respublica, Litteræ (nam & eas addam) fruantur, ex animo Deum precor. Enimuerò virtus tua etsi iamantè campum habuit in quo se exerceret, itemque prudentia: tamen vtraque nunc amplius, vt sic dicam, theatrum habet, & in oculis est Belgicæ, vicinæ Galliæ, ac pænè dixerim Europæ. Quò magis illud apprecamur, vt personam tâtam aptè & decorè sustineas, ex Dei gloriâ, tuâ famâ, vsu omnium: cui rei nec vires, nec voluntatem tibi deesse scimus, vouemus tantùm vt ventus diuini fauoris aspiret, & inter fluctus nauim hanc dirigas ad tuæ & publicæ Salutis portum. Reuerendissime & Illustrissime Domine valere te & perennare cupio. Louanij, XII. Kal. Octobr. ∞. Iↄ. XCVI.

EPISTOLA XXIIII.

NIC. OYDARTO S. D.

INVITAS me amicè (nónne animum tuum noui?) ad colloquia & conuiuia, cum Pantino & Hartio nostris, quibus adesse maximè equidem vellem. Quid me tenet igitur? idipsum quod fortasse deberet propellere, valetudo solito infirmior, quam vel cibi isti * ἄναιμοι, vel alia caussa conciliauit. Vix ausim * sine sanguine.
per eam commouere me, & tamen seriò credo in vestro vultu & colloquiis leuandam illam aut ponendam. Mi Oudarte, iamdiu te amicum habeo, & per litteras animum tuum noui, priusquam ipsum te & totum hominem nossem: sed in omni amicorum classe non est, quem probitate, & cãdore, & fide tibi præponam. Iure ergo ad te propendeo, & eò magis quia fortasse diu frui mihi quidem non licebit. Sentio corpusculum hoc deficere, & internum illum hostem, qui hepar ipsum obsidet, vires sumere, viribus meis æuo & tædio imminutis. Quid mali est? mihi crede, quò propiùs & diutiùs res humanas intueor, magis aspernari & fugere eas libet, & toto alio orbe disiungi. Heu vanitates, heu malitias, heu ineptias etiam, quas video! & ipsum istud legere, scribere, discere, quid nisi oculos magis aperit ad videndum & noscendum? Qui cum ludo aut mimo comparauit totum hoc

nostrum viuere, is mihi rem visus intellegere : sed eant, perse-deant qui volent, & spectent: ego satur abiturio, & theatri portas specto. Vtinam & superas portas ! à quibus animus hic demissus, auet & debet iisdem recipi: quod spero in illo, qui me fecit, aluit, seruauit. Vale mi Oudarte, & nunc de aduentu excusa: aliàs vel inopinatus te oppressero, si Deus firmitatem dabit. Louanij, Kal. Martiis. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXV. *Bruxellam.*

D. GERARDO DE HORNES, *Baroni Baussigniaci, Toparchæ Iscano.*

LITTERAS tuas datas ante tres septimanas, ante biduum demum accepi: nec siluissem sanè tamdiu (vt meus in te cultus est) si priùs vidissem. Neglegentia tabellarij interuenerit oportet, in tantillo interuallo. Hoc præmisi, vt silentium meum excusares : at de ipsâ re, quid dicam, nisi gratissimum mihi hunc affectum tuum & in me, & in Iscanũ tuum, esse ? Ego verò amo locum; & affectum, vt vidisti, etiam publicè, & alieno pænè lõco, expressi. Vtinam facies ea esset, quæ solebat ! valdè nunc deformis, cùm ob duplicia incendia, tum & quia homines ac mores non sunt, qui solebant. Infausta hæc ciuilia bella, inter alia mala, hanc quoque labem morum induxerunt, & homines nescio quomodo feroces, prauos, impios reddiderunt. Paullatim hæc tuâ etiam prudentiâ & curâ emendari possunt, & restitui locus atque homines in veterem splendorem. Quò inuitare profectò pax hæc debet, quam cum Gallis certò habemus (vt vndique nunciant) confectam. Ita securitas iis locis erit & quies, & liberiùs exeri auctoritas tua atque imperium poterunt, & mutari aut tolli quæ videbuntur. Ego certè, si tempora indulgebunt, non solùm crebrò illuc commeem, sed etiam secessum illum senectuti atque otio meo (si Deus dabit) seponam. In eo & te aliquando, Nobil^me^ Domine, videre atque affari mihi votum sit, cum Dominâ, quæ hæredem tibi donet. Louanij, XIII. Kalend. Iun. ∞. Iↄ. XCVII.

EPI-

EPISTOLA XXVI. Brugas.

IANO LERNVTIO, *suo fido & veteri* S. D.

SILVI mi Lernuti, post gratissimum tuum Carmen, quod me in animo isto interiore affecit, non ob laudem, sed ob amorem. Amo, amaui te; & amari à te, hoc quoque valdè amo. Silui tamen vt dixi, quâ caussâ? quæ nec ipsa caussa esse debuit, valetudine impeditus. Ea mihi tristior est, & fuit ab illis castimoniæ & abstinentiæ nostris diebus; & in languore sum & ignauiâ etiam, assiduâ comite huius mei morbi. Atqui alij passim me incitant ad scribendum aliquid, & cudendum: hem, nec nunc quies? O æuum, quod exigis officia, non reponis! Nam titulis quidē & iudiciis in me honesti sunt, in re cessatores. Quæ tamen culpa Quæstorum potiùs, quàm Principum est: sed quid refert? illi nunc habent regnum. Deus, rex, tempus emendabunt. tibi si benè, sanè, & iucundè est, gratulor, & toto pectore voueo talem perseuerare. Filius valet, studiis operatur, me amicum habet & habebit. Louanij, Idibus Maijs. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXVII.

P. LEONARDO LESSIO, *Theologo Soc. Iesu.*

IN variis & pænè cottidianis sermonibus nostris, de NOTIS fabulati sumus: quarum vsum crebrum vel adsiduum veteribus, vterque consentiebamus cum fructu & bono publico reuocandum. Sed quî fiet? exoleuerunt illæ, & fuisse magis, quàm quid & quâ facie fuerint, scimus. Ostendebas te non nolle vt aliquid huic rei colligerem, collectum ad te deferrem, melius sic certiusque arbitrandum, an tanti tota res esset. Facio igitur: & cuius caussâ magis velim, aut debeam? Tuum est, vt Homerico versu dicam,

*—— ὅσσον μὲν ἐγὼ δύναμαι χερσίν τε ποσίν τε
Καὶ σθένει.

*-quantum equidem possum manibusq́ pedibusq́ & Robore conniti.

Notas hîc appellamus, scripturæ quædam compendia, cùm verba non perscribimus, sed signamus: celeritati, & exceptioni repertas. Ipse qui hoc facit, *Notarius* dictus. Glossæ: *Notarius*, ταχυγράφος: *velox scriptor*: à fine. Suidas: Νοτάριος, ὑπογραφεύς: quasi

quasi dicas *Exceptorem*, ab vsu. Iterum Glossæ: *Notarius*, σημειογράφος: *qui per signa scribit*, à modo. Hinc Ausonij quædam Epigraphe: *Ad Notarium, velocissimè scribentem.* Augustinus, de
Lib. II. ca. XXVI. Doct. Christ. *Ex eo genere sunt etiam Notæ, quas qui didicerunt, propriè iam Notarij appellantur.* Itaque duplex apud veteres scribendi ratio, *Scripturæ & Notariæ*: illam καλλιγραφίαν, hanc ταχυγραφίαν dicebant. Scriptor aliquis, apud Suidam, de Origene illo, Græciæ stellâ, vtinam non caducâ: Ἀμβρόσιος, inquit, πολλὰ ἱκετεύσας καὶ παραβιασάμενος, καὶ ταχυγράφους αὐτῷ παραστήσας ἑπτὰ, καλλιγράφους δὲ πλείους, ἑρμηνεῦσαι αὐτὸν τὰς θείας γραφὰς πεποίηκε: *Ambrosius* (quidam inter potentes) *multa eum orans & adigens, & septem ei Notarios, plures scriptores alios apponens, commentari eum sacros libros curauit.*
III. Mythol. in Orpheo. Fulgentius & has intellexit: *In omnibus artibus sunt primæ artes, sunt secundæ. vt in puerilibus litteris prima est Abecedaria, secunda* ***Notaria.* Rationem scribendi per litteras, vt faciliorem, primam
*Sic legimus vulgò corrupta. discebant; tum istam. In Suetonio huic sensui iam olim emen-
Aug. cap. LXIIII. dauimus: *Nepotes & litteras, & notare* (siue *Notariam*) *aliaque rudimenta per se plerumque docuit: ac nihil æquè laborauit, quàm vt imitarentur chirographum suum.* Vulgò quidem *natare* scribitur, & defendunt alij: sed rem & textum Suetonij qui attendet, nisi praui peruicax est, ad me ibit. Sed Notarum istarum quis primus auctor? Ego libenter Græcis gloriam dederim, & nomina-
In eius vitâ. tim Xenophonti, philosopho & historico. de quo Diogenes: καὶ πρῶτος ὑποσημειωσάμενος τὰ λεγόμενα, εἰς ἀνθρώπους ἤγαγε: *Primus notis excipiens dicta* (Socratis) *in lucem hominesque protulit.* At La-
Lib. I. c. XXI tini ad se trahunt. de quibus ita Isidorus: *Vulgares Notas Ennius primus mille & centum inuenit.* Appellat vulgares, vt à *Iuridicis & Militaribus*, de quibus subiicit, distinguat: & quia hæ in cõmunissimo vsu. Sed itáne auctor Ennius? nusquam lectum, & ipse Isidorus mox abnuit: *Romæ primus Tullius Tiro Ciceronis libertus commentus est Notas sed tantùm præpositionum. Post eum Tertius Persannius Philargyrus, & Aquila Mæcenatis libertus alius alias addiderunt: deinde Seneca* (patrem puto intellegi) *contracto omnium digestoque numero, & aucto, opus effecit in quinquemillia.* Quis hîc ille *Tertius*? nullus in libris scriptis, quos ego vidi: & vox abest. Itaque legam, *Post eum Persannius*: & idem nomen suprà reponere ausim: *Vulgares Notas Persannius primus*: non autem

Ennius.

Ennius. Ita dicat istum repperisse primum tali numero Notas: etsi paucas anteà Tiro Tullius, & vt addit (si ea quoque verba sincera) *præpositionum* tantùm. neque enim commodè hîc ingero aut digero *præpositiones*: tu iuuabis, si potes. At Plutarchus Ennium quoque reiicit, & magis pro Tirone est. nam scribit in Catone Vticensi, *vnam eius orationem prostare, exceptam Ciceronis operâ, qui in curiâ celerrimos scribas disposuerat, prædoctos Notis & signis vti.* Addit deinde: οὔπω γὰρ ἤσκουν, οὐδ' ἐκέκτηντο τοὺς καλουμένους σημειογράφους: *nondum enim instituerant, neque habebant, Notarios dictos.* Sed magis hoc clarè Eusebius: *M. Tullius Tiro, Ciceronis libertus, primus Notas commentus est.* In Chron. Dionem Cassium mente refragari istis non arbitror, etsi pænè verbis. nam scribit, & laudat inter alia Mæcenatem: ὅτι πρῶτος σημεῖά τινα γραμμάτων πρὸς τάχος ἐξεῦρε: *quòd primus Notas quasdam ad celeritatem scribendi inuenit.* Lib. LV. Actis anni DCCXLVI. Non herclè primus omnes, sed *quasdam* ex iis, & auxit. Imò reuerà nec Cicero, nec ipse: sed liberti eorum, vt ex Isidoro clarum: etsi Plutarchus & Dio patronis attribuerunt. Seneca noster magis ingenuè: *Quid loquar verborum Notas, quibus quamuis citata excipiatur oratio? vilissimorum mancipiorum ista commenta sunt:* Epist. XC. Tironis, Persannij, Aquilæ, libertorum aut seruorum. Hæc inuentio, propagatio, auctio: quis vsus? duplex, publicus & priuatus. Isidorus suggerit: *Notarum vsus erat, vt quicquid pro concione, aut in iudiciis diceretur, librarij scriberent complures simul adstantes, diuisis inter se partibus, quot quisque verba, & quo ordine exciperet.* Ait fuisse *complures simul*: quod necessum, vbi citata & longa oratio, neque vnius mens aut manus suffecisset. Ait, *adstantes*: at liber scriptus, *addentes*: ex quo possis, **audientes*. Ait denique, *diuisisse partes, & verba*: id est, vt primus sex prima verba (pro exemplo) secundus sex altera, tertius tertia: aut tali diuisione. & postea simul iuncti & conferentes, membris insitis, orationem explerent. Ac plurimùm ita fuerit, certiusque ita fuerit: arte tamen adauctâ, nihil ambigam vel vnum suffecisse. Igitur publicè hîc vsus, orationes & dicta excipere, ac prouulgare. Ita Asconius tradidit, orationem Ciceronis pro Milone, ipsam quam dixerat (nam hodierna hæc scripta modò est) *exceptam fuisse, quæ suo tempore exstaret.* Et Fabius queritur, *orationes aliquot suas circumferri, neglegentiâ excipientium in quæstum Notariorum cor-* Lib. VII. cap. III.

*Nec damnamus tamen *Adstantes.*

ruptas. Culpat non de facultate, sed de intentione: & quòd tantùm in quæstum, non fidem, excepissent. Factum idem in Actis iudicialibus. & documento hodieque aliquot Christi martyrum: in quibus omnia verba vltrò citroque dicta referuntur.

Lib. XLIII. Vlpianus hâc occasione censet: *eos qui Notis scribunt Acta iudicum, reip. caussâ videri abesse.* Ammianus, *Iudici assistentes hinc inde Notarios facit.* Manilius de Iurisprudente:

Hic etiam legum tabulas, & condita verba
Nouerit, atque Notis leuibus pendentia verba.

Quia crebrò scilicet earum ibi vsus. quod tamen Iustiniano displicuit, ob caussas: vetuitque *per signorum captiones & compendiosa ænigmata Codicis sui textum conscribi.* Publicè igitur hîc vsus: at priuatim, plurimus. siue in epistolis, orationibus, scriptis aliis subitò dictandis; siue in excipiendo statim, & sine iacturâ magnâ lectionis, adnotando. Plinius minor, de maiore: *Sẽper ei, etiam in itinere, Notarium ad latus fuisse, cum libro & pugillaribus.* Idem de sese alibi: *Notarium voco, & die admisso, quæ formaueram, dicto.* Quis neget grande in eo commodum? & quòd calor vel intentio dictantis morâ non tepescit aut frangitur? Hodie si in lectionibus publicis, vbi Dictatura regnat, vsurpetur: quanto bono, & quo temporis fœnore fiat? Nam mira hîc in excipiendo celeritas: quæ finis & fructus propriè huius inuenti. Celeritas inquam tanta, vt *quamuis citata* (verba Senecæ) *excipiatur oratio, & celeritatem linguæ manus sequatur.* Quid, sequatur? imò præueniat: & ita Martialis in lemmate, *Notarius:*

(Cod. de vtroque iure enucl.) (Lib. III. ep. V.) (Epist. XC.)

Currant verba licet, manus est velocior illis,
Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

Lib. IIII. Manilius, de eodem:

Quiq́; notis linguam superet, cursúmque loquentis.

Ausonius ad suum Notarium:

Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta, iam ceris tenes,
Tu me loquentem præuenis.

Et addit pulchrè:

Quis, quæso, quis me prodidit?
Quis ista iam dixit tibi,
Quæ cogitabam dicere?

Ideò

Ideò *Furta verborum* Hieronymus dixit: *Extemporalis est dictatio, & tantâ ad lumen lucernulæ facilitate profusa, vt Notariorum manus lingua præcurreret, & signa ac furta verborum volubilitas sermonis obrueret.* Furta, inquam, vel quia eripiunt & præripiunt verba: vel etiam, quia tegunt & compendio quasi clepunt. Sed quid aut quales fuere igitur? inquies. Communiter possum dicere, videri duplices fuisse, *Litteras* & *Signa*. *Litteras*, vt cùm vna aliqua hoc aut illud verbi nôtat. P. *Publius*: eadem, *Pupillus*: eadem inuersa, *Pupilla.* Item C. *Caius*: conuersa Ɔ. *Caia*: & quæ talia passim in libris aut monumentis. Sed cùm eæ paucæ essent, *Signa* reperta, plerisque verbis notandis: quídni plerisque? cùm ad quinque *millia* fuisse à Senecâ, suprà dictum? Ea autem aliâ quadam & minutâ facie, vt iure à *litteris* distinguantur. Iurisconsultus: *Notis scriptæ tabulæ non continentur edicto, quia Notas litteras non esse Pedius scribit.* Sidonius: *Tribuit & quoddam dictare celeranti scribarum sequacitas saltuosa compendium, qui comprehendebant signis, quod litteris non tenebant.* Signa igitur, & parua. atque ita Plutarchus notificat: σημεῖα ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμμάτων δύναμιν ἔχοντα: *Signa in paruis & breuibus figuris, multarum litterarum vim includentia.* Ausonius *Puncta* appellat:

Devitando susp. contub.

L. vi. de bon. poss.

Lib. ix. ep. ix.

In Catone.

Punctis peracta singulis
Vt vna vox absoluitur.

Et benè *Singulis*: vnde & sic appellarunt. Iustinianus in Constitutione Græcâ: Σημείοις ἐν τῇ γραφῇ, ἅπερ Σίγλας καλοῦσι: *Notis in scripturâ, quas Singulas appellant.* Sed de *Punctis*, etiam Prudentius, de Cassiano martyre, doctore eiusce artis:

Cod. de vtroq. iure enucl.

Περὶ στεφ. Hymn. ix.

Præfuerat studiis puerilibus, & grege multo
Septus, magister litterarum sederat,
Verba notis breuibus comprendere multa peritus,
Raptimque punctis dicta præpetibus sequi.

Et addit eum damnatum, & adiudicatum ipsis pueris, qui stilis foderent & conficerent, imitatione illius artis. Itaque clamant:

Reddimus ecce tibi tam MILLIA MVLTA *notarum,*
Quàm stando, flendo, te docente, excepimus.
Pangere puncta libet, sulcisque intexere sulcos,
Flexas catenis impedire virgulas.

Ex quibus videas & *Puncta* fuisse, & *Lineas*, & *Flexuras* ac *Cate-*

 nationes.

nationes. Nec plura repperi. aiunt libros alibi in bibliothecis exstare harum Notarum: cur non edunt? quanto vtilius, quàm nugas quasdam hodie atq. heri natas? Enimuerò periisse vtilissimam (ita censeo) artem, dolendum est: & reparabilem tamen, si libeat adniti. Sinenses hodieque characteres habent, quibus tota verba signant: sed operosos ferè aut implexos. Expeditius aliquid oporteat. & credam à sagacibus viris, in paucis diebus, repertum iri, si iubeantur. Finiui mi Pater, tu iudicabis, & tabellam dimittes, me animo tuo & precibus includes. In Musæo nostro, hodie horis matutinis.

EPISTOLA XXVIII. *Machliniam.*

P. HENRICO SEDVLIO, *Ordinis D. Francisci.*

LIBRVM tuum accepi, neque vno nomine libens vidi. Quia argumentum pium erat; quia de capite & principe Ordinis vestri erat; quia à te ipso erat, quem iampridem cum veneratione quadam (seriò loquor) amo. Vidi igitur libens, & legi libentiùs: ita me & res, & ipsa scriptio tua, & iudicium trahebant. Multa opportunè miscuisti, ad fidem, ad intellegentiam, ad vitam & mores: quam partem in his scriptis ego maximè requiro & amo. Non dicam de stilo tuo, qui grauis simul, & præter communem morem disertus est: sed illum adesse etsi gaudeo; tamen si absit, ipsa etiam res sic tractata delectet. Ordo, & iudicium, & optimus ille finis, ea sunt, quæ in re Pietatis me capiunt: & tum maximè, cùm à spirante animo & incenso veniunt, & qui sentire se ostendit quæ dicit. Fateor me iis moueri, trahi, rapi: fac tu sæpè mi Pater, & in Dei honorem, & nostrum bonum, scribe. Loquentem olim audiui cum fructu; recognosco nunc in scriptione. Quod dixi, amo te, & veneror: illud prius tu mihi facito, & precibus etiam iuua. Louanij, x. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCVII.
Adiunxi munusculum bellariorum, quæ valetudini tuæ seruire toto animo opto.

EPISTOLA XXIX. *Montes.*

GAROLO DESIDERIO S. D.

GAVISVS sum, cùm per te intellexi venisse incolumem quò velles, & iam in auspiciis esse muneris tui quod suscepisti. In quo siquæ molestiæ erunt fortassè (imò quia erunt, vt sunt res humanæ) sustinere eas magno animo & vincere oportet, aspectu isto duplici. quòd & splendidum atque illustre munus impositum tibi sit; & quòd tua in eo cura, ad Remp. ipsam in parte spectat. Non ignoras Principes istos adolescentes qui assurgunt, quasi fulcra & columnas esse in magno ædificio; quod iis aliquando innitetur, firmiter & fideliter, si institutio sit à fideli & eruditâ manu. Vtrumque tibi hoc adesse censemus, & Fidei plus satis, & Eruditionis quantum sit satis ad illum, & grandiores etiam, poliendos & formandos. Deus rogetur tantùm, vt laboranti tibi adspiret, & nobili ingenio amorem & affectum erga doctrinam & docentem simul inspiret. Enimuerò quin breui vel hæc vel alia Academia vos sit habitura (sed hanc mallem) non ambigo: & tum licebit pleno gradu pergere iter, quod suspenso aut resistente alibi pede est nunc tibi calcandum. Certè nos tunc operâ & voce iuuare possemus, nunc voto & hortatu tantùm. De Galliâ terrores quòd illìc habetis, nos hîc nullos: imò de pace creber & certus sermo. Quæ mihi tamen ambigua erit, quidquid colloquia & tractatus instituantur, donec audiam pertractasse & conuenisse. Faxit Deus: & te cum Illmo Duce, & Nob^mo discipulo incolumes seruet: tibi autem illius beniuolentiam, huius reuerentiam & amorem. Louanij, VI. Idus Nouemb. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXX. *Bruxellam.*

PETRO BOSCHIO, *I^cto & Iudici exercitus Regij.*

PONO frontem, & ad te venio petiturus, quod vix res tuæ patiuntur, scio: sed amicitia nostra patitur, imò animus in me tuus ad maiora animum mihi addat. De mutuo meo, sanè in isto sum certus.. Peto autem iuuari à te in extremâ istâ metâ rei nostræ, siue litis: quam tangere non potest, & hęret sine operâ

tuæ manus. Cedo eam quæso, quantumuis leuem & breuem. nam vicarium alium dare ægrè possumus, qui eam norit: & vt norit, spes mihi est (sincerè dico) in mente & manu tuâ. Vale. Louanij, XVII. Kal. Apriles. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXI.

PETRO PANTINO, *Decano* S. D.

DVPLICITER doluí epistolâ tuâ lectâ: primùm, quòd inualetudo te haberet, quæ adurgeret Spadam ire: deinde, quòd mihi comitem esse non liceret, vti tu, quid tu? imò & ego vellem. Nam reuerà & languor meus vetus illuc trahit, semper ibi aliquâ alleuatione: & in tuo consortio iuuet esse, & inter rupes ac siluas illas ambulare, garrire, ridere. Nam & hoc in eo loco opus, & seriæ cogitationes aut curæ tradendæ ventis sunt, in mare, vt ille ait, ferendæ. Volebam igitur, vel potiùs hauebam: sed pericula me absterrent, & iure Batauos aucupes metuo, quorum arundo alas mihi verberauit. Audisti confusionem & fugam nostram, cùm nuper illîc fui. Itaque hac æstate differo; & pax me illîc restituet, si tamen Deus speratam eam dabit. Quem commendasti, cupio & faciam, vbi occasio erit. Nam hæc subita esse non possunt. Vale Reu^de^ & Cl^me^ Domine. Louanij, prid. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCVIII.

Quod oblitus sum dicere, ego Aquas hîc bibo, procul à fonte suo, & ideò minùs efficaces, fateor: sed tamen vel sic iuuant.

EPISTOLA XXXII. *Bruxellam.*

HENRICO STRAVIO *I^cto^ & Canonico* S. D.

EX litteris tuis vidi, quid in rem & famam meam amicè fecisses. Quæ tu æstimabas & loco aliquo habebas, voluisti item ab aliis: & libros meos in Italiam, ad viros illos magnos, misisti. Benè cessit, mi Straui, & iudicium pro voto tuo retulisti: quid tuo? etiam meo, negare non debeo, & Italiæ iudiciis me & mea probari semper habui inter votiua. Quidquid hoc est litterarum reliquum, illis debemus; quidquid etiam ego in hoc genere profeci aut possum, magnam partē debeo viris quos tellus

tellus ea dedit. Sed & ipsam vidimus, & iudicia etiam nostra ad elegantiam aliquam formauimus in meliore illo cælo & solo. Consuetudo virorum aliquot summorum, qui tunc viuebant, & incitauit me ad hæc studia, & bonâ rectâque viâ perduxit. Itaque, vt dixi, amo iure & amabo Italiam, & amari aut probari ab eâ æstimabo. Sed sic, vt excitet me ea laudatio, non attollat aut vano vento inflet: cùm sciam nec maxima mea esse, & quidquid sunt, non à me esse. Sicut locus à sole illustratus, splendorem, sed alienum, habet: sic nobis euenit, quibus lux hæc omnis à supremâ illâ luce. At tu mi Straui, vt concludam, amicè: & debere me gratiam sentio, & habeo, & animo affectuq. tuum esse seriò testor. Vale. Louanij, IIII. Idus Iulias, ∞. IϽ. XCVIII.

EPISTOLA XXXIII. *Leodicum.*

M. ANTONIO DELRIO S. D. *& ex animo optat.*

IAMNVNC tuas vidi, sed egóne vt sileam in tanto meo gaudio pariter, & dolore? Dolui, dolui tuos casus,

——dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli.

Omnia conspirarunt in te, sed pro nobis, certè pro me, qui te vbicunque retineo & animi sinu inuoluo, sed propiorem malo, & sæpiùs aut litteris aut aspectu etiam frui. Quis vel hunc mihi eripiat, cùm in Belgicâ es? adibo & reperiam te vbiubi locorum eris; & si Leodici, iamnunc promitto in æstatem, & reducem gratulabor & amplectar. Omitte, per Deum, in posterum has cogitationes, quas ille improbat: nónne vides? & illi gratias, non tibi, debemus, qui fugitiuum retraxit. Ignosce huic verbo, amor dictat, & dolor etiam, sed quem gaudio muto. mane apud nos, viue, & morere, cùm hora illa erit. Tarda sit. me ama, asperge aquam languido tuis litteris, ego non deero mutuum facere vtrumque. Ad lumen scripsi, nec diu potero, gemina illa sidera mea caligare incipiunt, & ad vitrea auxilia deuoluor. Heu homo, heu æthereæ etiam partes! fatiscitis, aut peritis. Louanij, VIII. Kal. Nouemb. ∞. IϽ. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XXXIV. *Mechliniam.*

IOH. BERNARTIO *Cognato* S. D.

EST vt dicis, aliquot menses silui. Sed mi Bernarti, apud plerosque omnes hoc iam vsurpo, nec nisi necessariò scribo. Valetudo ista & multiplex distractio iubent: neque me censueris * ναξίαν πέτραις ἐν ἄλλαις ἀκόναν, vt hoc cum Pindaro dicam. Ætas etiam atterit & delibat, ac quinquagesimum primum annum iam sum ingressus. An plures addam? tu trepidas & malè ominaris, & iter hoc Italicum nescio quid fatale præsagis. Noli mi amice. bonis votis ominibusq́. prosequere, abeuntem dumtaxat bono illo & Pietatis fine. Sacer annus & sæcularis est, qui me inducit: si in conatu ipso moriar, præsentanea & perpetua merces erit. An & hoc indecorum, homini morum & studiorum veterum, mori in eorum altrice & parente Italiâ? Deo decretum hoc in arcano & tacito consilio: fiat, si ita est: redeam, si non est, & vobis iterum fruar. Nam redire mihi quidem certum est, nec vllæ blanditiæ aut promissa me sistant, imò nec retardent. Paucorum mensium iter est: nec plura de eo, ne & saliuam tibi moueam, an iam moui? Nam fallor, aut vnà velles: sed compedem tuam vide, quâ custos ille te ligat. Mane, mane, voto me exspecta, & ARAM FORTVNAE REDVCI para. Quamquam hęc maturè satis (aliquot enim menses intersunt) sed scriptio tua eò traxit. Louanij, v. Idus Mart. ∞. IↃ. XCIX.

* *Naxiam inter petras al. as cotem.*

De Commentario tuo Statiano iam sciebam, & Moretus ad me scripserat. De inscriptione, nihil deliberandum censeo quin ad Archiepiscopum nostrum eas, virum à se & virtutibus clarum, & præconiis etiam nostris meritò faciendum. Nam de aliis apud nos Dynastis, omitte. Oudartum tamen audire potes.

EPISTOLA XXXV.

CHRISTOPHORO ASSONVILLIO, *Consiliario intimo.*

PRO veteri & perpetuo meo cultu, quem tibi meritò defero, referre consilium meum debui, quod in re meâ recenter cepi. Id est tale. Instat annus Sacer siue Iubilæus à Bonifacio VIII. Pont. ad incitamentum pietatis, & noxis purgandis, institutus: ad

ad quem me religio primùm, tum & viri aliquot in Italiâ Principes, sed & valetudo inuitat. Religio ante omnia. & cùm Deus viuere mihi dederit (si tamen viuo) verè sæcularem & centesimum illum annum; vtar hoc beneficio, & Lustralia illa sacra in sacro ipso loco obibo. Sed & aliquid tribuendum primoribus illis in Ecclesiâ aut Rep. viris videtur: qui cùm crebrò iam inuitent, & mansionem iis meam pertinaciter negauerim, liceat indulgere breuem hanc peregrinationem & visionem. Breuem, inquam. nec enim aliter statui, quàm ire in Autumno proximo, & in vere primo redire. Certè Principes & patria mea me tenebunt, nec in hac ætate & valetudine ingrauescente noua consilia aut sedes quæram. Hoc rogo vt tibi aliisque (si opus erit) persuadeas: tum & illud, sperare me omninò per hunc motum & mutationem aliquid in valetudine mutatum iri, quæ certè nunc languet. Eius enim curam aliquam me gerere, & ratio vult, & vos patroni atque amici mei, vt spero, non abnuetis. Hoc iterùm rogo Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine: Deum autem, vt bono publico, cui natus es, te diutissimè seruet. Louanij, VII. Kalen. Maijas. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XXXVI. *Bruxellam.*

NICOLAO FABRO *doctori iuuentutis* S. D.

TV verò acriter litteras meas desideras: sed quo argumento donem? Laudes in me congeris; non admitto, nec quicquam in iis probo præter affectum, qui expressit. Vt oculus, in quem humor aut phlegma illapsum, parùm videt: sic animi acies, quem Amor inumbrat. Fit tibi mi Faber, tibi. & Lipsium quia valdè amas, valdè æstimas: vtinam re sic attollendum per hæc iudicia & mutandum! Sed animo tamen non attollar, absit: mei gnarus apud me manebo, nec inter Aquilas censebo, quæ sublimes cæli plagas petunt, sed inter Struthiones aut marinos passeres, qui curriculo, vt ille ait, volant. Terram rado, aërem capto: & quid me detinet aut detrahit? corporis pondus, & præsertim hoc morbi, qui tot annos adhæret & opprimit, etiamnunc medium & incertum vitæ an fati. Verè loquor, per hos menses ille meus hostis sic inualuit, & sæuiit, vt vltrà vix sim

ad munia & functiones publicas, quas obimus. Vide remedium, quod petere institui. vnde? à Deo & pietate. Romam ire ad annum sacrum Sæcularem mihi decretum est: & si non sanior, melior certè rediero puriorque per lustrationem istam publicam diuinitus ibi concessam. Quid si & ipsa peregrinatio ac motus iuuabunt & alleuabunt? spero & opto: tu mecum pro amore tuo, mi Faber. Quem redamo, & saluere iubeo. Louanij, xv. Kal. Iun. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XXXVII.

OTHONI HARTIO, V. Cl. S. D.

Ecce fortassè quod libenter audias, in Italiam nunc non imus. Litteras accepi ex ipsâ Vrbe, quarum exemplar ad te mitto: & videbis morbo, qui est aut imminet, iure nos terreri, imò & teneri. Quis molestias nescit, quas in singulis vrbibus Italiæ ferre necesse est, vbi vel minima contagionis suspicio? at nunc ipsum regionis aditum ac limen obsidet in parte. Lōgiùs etiam, vt anni tempus est, se sparget fortassè: quid tum nisi frustrà suscepimus iter, nec irriti tantùm, sed irrisi? Ergo lentè & cautè præstat: quò me etiam ducit vel inuitum valetudo, tristior & cui symptomata quædam noua. Alioqui assiduæ inuitationes excitabant, & fortassè ambitiuncula aliqua (cur negem?

——neque enim mihi cornea fibra est,

vt Poëta ait) ambitiuncula, inquam, etiam trahebat. Videre Principes viros atque vrbes, videri & excipi, optabile erat, si Deo & Fatis visum fuisset. Nunc depono cogitationem, & magno Rectori me attempero, cui infelix qui recalcitrat aut obsistit. Ad Oudartum nostrum scribam: scripsi iamnunc ad D. Thesaurarium, cuius intererat hoc scire, & ob affectum in me (seriò cottidie experior) & ob cogitationem de Cognato. Cl^me^ Domine, valere te cum tuâ & tuis ex animo opto voueoque. Louanij, VIII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XXXVIII. *Antuerpiam.*

EMANVELI XIMENIO *Lusitano* S. D.

EPISTOLAM tuam legi beniuolentiæ in me testem, & curæ quæ tibi de te & tuis est veniendi ad virtutem. Illâ & hac delector: & in istâ libens etiam iuuabo, si quid consilio possum. De teipso tamen res mihi facilis videtur; & tu tali ingenio atque indole (Deus ea dedit) in portu esse iam potes, imò es etiam, si esse te censes. Fluctuatio ista & timor abiicienda sunt: genus vitæ sumendum, & in sumpto firmiter hærendum, atque id molliendum est (nam dura semper aliqua euenient) cogitatione meliori aut lectione. Sortem humanam si benè nouimus (nosse autem Philosophia docebit) quid mirum, aut acerbum, in vitâ hac erit? Imò tibi multa læta, quem supra tot millia extulit benignior ille Deus. Hoc cogita, quos præcedas, non quos sequare: & simul eosipsos, quos sequeris, iactari suo metus aut spei æstu. Duo isti affectus vitam exagitant, & vt venti mare hoc nostrum, per se quietum, turbāt: vinci eos planè aut eiici frustrà suadeam, temperari tamen possunt, & à Sapientiæ ac Quietis studioso debent. Ad hæc & istiusmodi solatia libros sacros si addis; culmen ædificio imponis, & tectum te præstabo contra iniurias nimbosque humanos. Libelli, quos nominas, boni sunt: at in ipsis Bibliis quid melius sapientiusque *Sapientiæ*, *Prouerbiorum*, *Ecclesiastis* illis libris? Sunt breuia multa, fateor: sed ea me capiunt, & amo hæc monita talia esse, sicut leges & sanctiones quasdam vitæ. Satis de te, & tu tibi (conare tantùm) sufficis: de filio, quid suadebo? Curam hanc & affectum verè paternum laudo: & quas meliores firmioresque illi opes, quàm has Virtutis & Sapientiæ relinques? Ad vtramque igitur ducendus est; & nunc ducendus, dum ætas hæc mollis, & quasi cera, signa melioris doctrinæ & monitorum admittit. Domi tamen tuæ, in tenerâ hac ætate, adhuc haberi suadeam: si tamen Schola & institutio publica displicet, quam illîc laudatam habetis. Inter plures non libentiùs solùm, sed plus etiam discunt. Pædagogum velim ex voto tuo, & vsu pueri esse: ac dispiciam, si quis hîc talis erit. Sed nunc infrequens nostra Schola, & lues, quæ grassari incepit, plerosque abegit. Cùm redierint, seriò cogitabo. Nam de

meâ domo, si consideras, profectò immaturum est: & progressus paullò grandiores oporteat eum fecisse, si vtiliter in hoc contubernio nostro sit futurus. Post annum vel annos, si voluntas tua, & occasio aut opportunitas mea erit; profectò non negabo, & ostendam me in te amicum esse. Publica, quæ tangis, parùm læta sunt. & quid mirum est? mirum, si aliter in consiliis & viâ, quæ initur. Iudicia mea haud libens interpono, & nimis antiquorum hominum videamur: tamen liberè & strictè dico; istis nouitiis moribus & consiliis, nescio an augebimus imperium, vtinam partum retineamus. Bataui in exiguâ potentiâ, ostendunt Ordinis & Oeconomiæ vim magnam esse: nos, sed desino. & querelæ, etsi leuant fortasse dolorem, non tamen tollunt. Vale vir Nobilis & magnifice, & me censeanimo atque operâ tuum. Louanij, III. Kalend. Sept. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XXXIX. *Bruxellam.*

PHILIPPO RVBENIO *meo* S. D.

ALIQVOT tuas litteras accepi, legi, lubens, suauiter; & beneficium, non solùm officium, vt censes, præstitisti. Quídni quos amamus, etiã absentes libenter in litteris videamus, & alloquamur? litteris, quas summum solatium, & vtilissimum instrumentũ (Philosophiam semper excipio) censere licet humanæ vitæ? Ergo eas missita, & in iis te videã, publica etiam videam: nec
[* præter opinionem & spem.] præsentia solùm, sed genere quodam futura. De Germanis, *παρὰ δόξαν καὶ ἐλπίδα esse, hoc fateor: sed benè opinari nondum desij, & Deus aliquis ad suum, id est bonum finem hæc aptabit. Caligo mentis humanæ in nullâ re magis, quàm publicâ, apparet: siue quia ipsi Principes & eorum consilia recondita, tecta: siue quia Fata, & illa implexa rerum series, semper in obscuro.
[* atrinubē, & nubicogum.] Homerus & prisci Iouem in nubibus habitantem, & *κελαινεφῆ, νεφεληγερέτην, appellant: ab hac ipsâ caussâ, quia decreta & consilia eius obscura, nec peruia humanæ menti. Radiorum tamen aliquid interdum, vt fulgur, emicat: & sagaciores vel acutiores mentes vident, & illâ luce ad futura etiam eunt. Ego de me nunc fateor, caligare, imò cæcutire: & radium illum exspecto, quem geminum nostrum sidus exseret, in auspicijs istis actionum. O si

Minerua

Minerua iis adsit,& armata! nam vtroque nunc opus, & Prudentiâ,& Armis.

*Ὅσσα δὲ μερμήριξε λέων ἀνδρῶν ἐν ὁμίλῳ
Δείσας, ὁππότε μιν δόλιον περὶ κύκλον ἄγωσι:

** Qualia magnanimus leo secum corde volutat, Cùm cinctũ retinent, clausúmq; indagine terrent.*

talia nostros oportet nunc Principes, periculis & insidiis fortasse cinctos. Bataui magna spirant, magna etiam quædam patrant: ab ordine,fateor, & Disciplinâ suâ adiuti, sed fortasse & ab iis, quos indicare malo,quàm nominare. Mihi hoc firmum est,nisi Militiam corrigimus,atque eam ante omnia, bello quidem nihil nos prosperè acturos: faxit Deus, vt pace. Sed seria omitto: festiua vestra quî habent? Toti estis in apparatu,in ordine,vt sic dicam, ludorum explicando, vt audio: sed non ego eò festino,& pacatior lætiorque in otio meo ero. Otio, non otio: sed vt Homeri similitudine vtar,

*Ὡς δ᾽ ὅτε τις δαλὸν σποδιῇ ἐνέκρυψε μελαίνῃ,
Ἀγρῦ ἐπ᾽ ἐσχατιῆς, ᾧ μὴ παρὰ γείτονες ἄλλοι,
Σπέρμα πυρὸς σώζων:

** Sicut qui torrem cinerum sub tegmine celat, Longinquis in agrorũ, & vbi vicinia rara est, Ignis cõseruans fili semina.*

sic ego me chartis & libris in solitudine istâ inuoluo, & ignem aliquem aut lucem è fomentis eliciam & dabo. De reditu vestro, vellem. Sed vereor,vt iterum hoc cum Poëtâ,ne nondum venerit vobis *νόστιμον ἦμαρ: quia Apollo pestifer, propior etiam nobis factus, & sagittam letalem in viciniam nostram misit. Tu manes, & obduras? inquies. Fortiter,Deo fisus, Fato fisus: & si illi ita volunt, cum obsequio & quiete exspectans. Tamen, ne nihil pro communi more aut homine, si periculum præsentius apparet; ego dispareo, & secessum aliquem mihi & reliquis meis quæro. Satis. vos ibi hærete,donec aurẽ vobis vello:& D.PRAESIDI officia mea, filiis salus delata sunto. Louanij, IIII. Non. Sept. ∞. Iↄ. XCIX.

** reditus dies.*

EPISTOLA XL. *Bruxellam.*

P. PANTINO *Decano* S. D.

QVOMODO non tibi gratuler ex tam longâ,& plenâ periculi peregrinatione, reduci? Ego verò animo & stilo facio, & non FORTVNAE illi REDVCI, sed Deo seruatori & tutori gratias ago. Equidem recreabar iam animo,& spe alleuabar, cùm

te ad Insubres venisse incolumem, litteræ tuæ dicerent: at nunc plenum solidumque gaudium gaudemus, & sine vllâ, quam cura aut solicitudo faciat, deductione.

*—— ἰάνθη κραδίη, γήθησε τε γλῶσσα.

* florūit hoc pectus, lætatáque lingua est.

Fruemur te, fruetur patria, fruentur & Principes: quos talium, id est, bonorum & simul *φρονίμων operâ ac consiliis vtinam ne res iubeat egere! Ancipiti enim fato Belgæ sumus, etsi libra inclinare ad Felicitatem & Tranquillitatem videtur: quam vtramque ô alter & altera Principes nobis donent! Sed seria non lubet nunc tangere, cùm remissa & festiua vos habeant: voto finio duplici, quorum alterum superis soluo, te reduce; alterum concipio, vt sub nouis Principibus faciem hanc innouent tristioris diu status. Libellos à Couarruuiâ, tuo commodo, exspecto. Hic, qui istas defert, meus amanuensis est: poterit & illos deferre. Vale R^de^ & Cl^me^ Domine. Louanij, III. Non. Sept. ∞. Iↄ. XCIX.

* prudentiū.

EPISTOLA XLI. *Lutetiam.*

Io. Wouerio *suo* S. D.

Ita est, lætificasti me fateor; & quia feliciter aduenisti, & libentes volentesque illos amicos in te meque repperisti. Magnos viros vidisti, & videbis, mi Wouerі, in illo tractu: adi, æstima, hauri quantum datur. & si non aliud, ipse vultus & breuis etiam sermo, aliquid te iuuet. Sicut nautas in tenebris leuis intermicantis sideris inspectio dirigit: sic nos in hac vitâ vel inspecti illi viri. Admiratio enim excitat, & in viam eandem vocat, si non pari felicitate ad metam ducit. De Thuani in nos & Roilliardi animo, nihil mirum. Debent hoc (audacter dixerim) huic meo: qui iamdiu illum, & hunc recèns, sed acriter tamen amat. Tu, vt facis, foue, & te quoque dignum affectu præbe. At N. quàm in te, præter morem (ita audio) benignus! Aiunt alioquin hominem esse perpaucorum hominum, qui Timonæum aut Bellerophontæum aliquid sapiat, sibi viuens,

*—— πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων.

* hominū vestigia vitans.

Non inquiro, & fortasse vel nimis sapit: si tamen hoc ipsum sapere est, Nimis. Ianus Wouerius cognominis tuus, si non gentilis, quàm bona tecum fœderatio! Optimum par, nec vel Dij

dederint

dederint magis ex vſu aut ex voto. Modeſtiam & probitatem in eo adoleſcente ſemper amaui; & vt vidi primùm (Hamburgi id fuit ante annos IX.) vnà laudatum illam indolem iui. Viuat, creſcat, & lampada à nobis in hoc curſu iam feſſis accipiat: me libenter & iudicio tradente. Sed heus, Fredericum Morellium ecquid vidiſti? Videſis ociùs, ipſam Virtutis & Muſæ item prolem. nihil illo vtriuſque amantius. Eſt & Ioſias Mercerus, olim & nunc inter meos. nam ego certè non mutaui, imò vel magis amaui, poſtquam in meo ſtudio, id eſt ruſtico, eſſe audiui. Beatum curarum! maneat, & vrbanas illas pallenteſque fugiat, & Floram, Pomonam, Segetiam amet, adiungatque noſtras Deas. Sed in hac ſcriptione ingemui. nobis hoc non licere? ne ſpem quidem etiam eſſe? nam de pace pauci & fracti ſermones: & ſine eâ, ne ſeceſſus quidem nobis ad agros. De Italiâ autem nihil ſpera, aut vltrà ſuſpira. ſic ea cogitatio periit, vt fabæ in extremâ viâ ſolent. Valetudo vetat, & Deus adeò vetat, ſine quo mens hæc non mutaſſet. Baudio noſtro quid à malâ linguâ aut manu obiectum? Quam puriter amem, tu ſcis: & nec in ſomnio aliter de illo non dicam dixi, ſed ſenſi. Multos amicos habemus, & diuidi hic animus videatur: ſed quod Philoſophi de illo dicunt, totum in parte eſſe, idem de meo poſſum in iſtâ re amoris. Valdè quos cœpi amo, & longùm ac conſtanter amo. In iis te mi Woueri, idem mihi facturum. Louanij, VIII. Kal. Nou. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLII.

NIC. OVDARTO *planiſſimè ſuo* S. D.

EPISTOLA tua non lætum me repperit, ſed fecit. In Autumno iſto languido, languebam (& noſti valetudinem:) ſed bonâ Romanaque fide, ad nomen mei Oudarti, quid ad ſcriptionem? reuixi & ſurrexi,

Vt ſolet affuſo ſurgere flamma mero.

Hoc magis, quia interuallum iam fuerat ſcriptionis: & auidiùs ad cibos imus, poſt abſtinentiam aut famem. Neque negabo, mirabar ſilentium, & tacitus expoſtulabam: ſed abſentia tua abundè purgat, nec opus aliâ aduocatione. De meâ manſione quòd ſecurus es, eſto. fœdus mihi iamdiu cum patriâ & velut nuptiale pa-

le pactum, non diuertere aut disiungi: nisi fortè peregrinatiunculâ. quod etiam in legitimo coniugio scis & fateberis licere. Atquin Italica illa suspecta est, & nequis Paris Helenam rapiat aut teneat: ecce ergo Penelopen, domi maneo, & vel frigidum istum lectum foueo ac seruo. Securus ab eâ parte esto, mi Oudarte. etsi Vlysses noster lentè aduenit, lentè amat: sed quid ad rem? ego ipsum fortiter, & vel neglectus perseuero. O vtinam modò facies aliqua veteris & pacatæ Belgicæ sit! vtinam tutò meare, remeare! mihi crede, sæpiùs in sermones & amplexus tuos irem, & ab amico affatu vires huic *λεπτῷ χρωτὶ, & quasi nouum spiritum inflarem. An vnquam erit? dic sodes, dic liberè quid videatur. Nam mihi (apud te hoc possum) aulæ nostræ hic lentor, aut frigus placet, non placet: placet, si cum modo; non, quia fortassè nimius. si tamen nos occulta illa, & *κρύφια aulæ inuestigamus. Nam de pace communi, & operâ consilioque inter se arcano Principum conciliandâ, sermo iamdiu me tetigit, imò & fides huic animo insinuauit: quæ res si fallit, quid spei reliquum sit, ego non video. præsertim in flagitiis istis (liceat dicere) militiæ, & nec togatâ administratione vndique inculpatâ. Sed mittamus hæc non nostra. philosophemur potiùs: quod ego quidem seriò cottidie facio, & in ipsam Sapientiæ arcem me immitto. Quomodo? SENECAM commentari incepi, vt non ignoras: pergo sedulò, & in ipso labore fructum eius capio, formari & emendari. Semper ille mihi magnus vir apparuit: sed vt solent verè magna, magis magisque inspectus & tractatus se approbat, & credo post Sacras litteras nihil in vllo orbe, in vllâ linguâ, scriptum vtilius meliusque. Deus mihi det absoluere. hoc saltem breui nec operoso Commentariolo (ita confido) assequar, vt quiuis legere Senecam & capere possit, qui modò Latinæ linguæ rudis non sit: & ex illo campo messem legere, ad vitæ suæ & morum tutelam. Me aut meam ambitionem hîc non specto: publico hunc laborem imputo, breui (nisi quid interuenit) vulgandum & dedicandum. De aduentu meo ad vos, vix potest. docemus, & solennes nostras operas edimus: quin tu magis ad nos, tui amantes & cupientes? Tu, inquam, cui vacare magis licet, atque adeò negotij prætextu aut iudicij peregrinari. Nihil hîc culpæ aut criminum? puri omnes sumus? tantò magis

*tenui corpori.

*occulta.

magis appropera, & qui pura amas, veni ad hos puros. Vale, mi Oudarte. Louanij, v. Idus Nouemb. ∞. Iↄ. XCIX.

Mea & mei te salutant: rogo etiam te vt Cl^{mum} Breugeliũ cum vxore, & Bernartium nostrum cum suâ, an non etiam grauidâ? Si est, manum meam in sacro fonte offer.

EPISTOLA XLIII. *Romam.*

ASCANIO COLVMNAE, *Cardinali.*

Ill^{me} & Reu^{me} Domine, me verò mordet, de aduentu in Italiam meo dilatum, aut, quid dissimulem? desperatum esse. Ita me valetudo tenuior & incertior exercitum habet, vt non dicam medicorum, sed & meo iudicio, etsi valdè velim, par non sim huic viæ. Quid ergo restat, nisi vt affectu, vt semper, & interdum scriptione vos adeam & colam? quos meritò dignitas, virtus, eruditio in luce & famâ etiam posuit apud exteros & longinquos. In eorum numero & hic perhonestus adolescens est, auditor etiam meus, cuius pater inter primores nostræ patriç, CAROLVS DELLA FAILLE, quem vt Ill^{me} Domine benigniore oculo videre, interdum admittere meâ caussâ digneris, toto animo rogo. nam pater valdè mihi est inter amicos.

Ill^{me} & Reu^{me} Domine Deum rogo, te inter verè columnas & fulcra Christianæ reip. seruet. Louanij, pridie Idus Ianuar. anni Sæcularis, quem, heu, vetitum mihi obire.

EPISTOLA XLIV.

AD CONTVBERNALES SVOS,

Franciscum Oranum. *Cornelium Anchemannum.*
Io. Baptistam Pereziũ Baronium. *Io. VVouerium.*
Guilielmum Richardotum. *Balduinum Iunium.*
Antonium Richardotum. *Philippum Rubenium.*
Guilielmum Scarbergerum. *Hubertum Audeiantium.*

ADESTE mei iuuenes, oculos atque animos paullisper huc date. Ludi in Circo faciendi sunt mihi, & *Canes* in arenam producendi: vt pugnent ipsi? non, sed vt pro iis ego, & quo-

rum fidem, induſtriam, blanditias, ſæpè ſum expertus, ſemel ipſi ſtili mei operam. quam extorquent iſti, qui cauillantur palàm aut mordent in hoc genus meum affectum. Vidiſtis ipſi frontes fimbriatas, & voces notaſtis: quas eo breuiter refutatum, & canes aſſertum, benè meritos & merituros de genere humano. Agite, tuba canat, committamus hos ludos. Negant primò, decere conditionem noſtram hoc contuberniũ aut comitatum: ſed eos magis, qui Martem colunt aut Dianam. Quid ita? quiáne Muſarum clientes ſumus? aiunt. Ego contrà repono & obduco, ſi vllos mortalium caninum hoc conſortium, litteratos decere, & eloquentiæ ac ſapientiæ candidatos. Ægyptij hoc mihi aſſerunt, qui Anubin ſuum canis ſpecie fingebant: quia videlicet vtriuſque regionis ille Deus, ſupera atque infera permeabat, vt Hecate quædam Græcorum. Atqui nos illi ſumus, qui alta, qui ima ſcrutamur, & canis exemplo peruigiles noctu diúque agitamus. Quid, quòd iidem cùm virum diuinis deditum, vatem aut ſacrorum doctorem, Hieroglyphicis exprimerent, canem ſignabant? quòd ſcilicet, præter ſagacitatem, clamare ac quaſi latrare iſtos deceat, in improbos & bonis inſidiantes. Et Sacra ipſa noſtra non refugiunt imagine hac vti. Iam Græci, eoſque ſecuti Romani, Mercurio canem comitem ſiue adſtitem dederunt: quia, vt Plato ait, ſagax & ingenioſum hoc animal, conueniebat facundiſſimo & promptiſſimo deorum. Si autem Mercurio, id eſt, artium noſtrarum præſidi, aſſiduus ille comes: cur à nobis arceant, qui artibus iſtis operamur? Et arcent improbè. cùm iam olim heroïbus, altique animi viris, aſſeclæ iſti & ſtipatores. En Telemachus, apud Homerum, in concionem cùm prodit:

Simul huic canes duo concomitantur.

* —— ἅμα τῷ γε δύο κύνες ἀργοὶ ἕποντο.

Virgiliano Euandro procedente,

Necnon & gemini cuſtodes limine ab alto
Procedunt, greſſumque canes comitantur herilem.

Neu cenſeas venatus cauſſâ hoc fuiſſe: idem Homerus diſtinguit clarè,

—— οἷοί τε τραπεζῆες κύνες ἀνδρῶν
Γίγνοντ', ἀγλαΐης δ' ἕνεκεν κομέουσιν ἄνακτες.

Agnoſcit, inquam, *menſarios canes, & animi ac voluptatis cauſſâ alitos*

alitos tantùm. Poëtas loquor? è cælo Genium aduoco, qui eò ducit. Raphaël ille, qui in Tobiæ solatium missus, vnà cum eius filio canem comitem viæ sumit. Itaque habuerunt & amarunt Iudæi, Ægyptij, Græci, Romani, Barbari: nec vllum magis animal ipsa natura nobis iunxit. Videte autem quàm ipsi sint * φιλάνθρωποι! * amantes hominum. Omne genus aliud efferatur, & siluas ac solitudinem tolerat aut quærit: solum istud homini adhæret, atque adeò cum eo viuit, vt absque eo nec viuat. Bella ciuica nostra hoc docuerunt. cùm agri, villæ, pagi vasti, errabundos eos destituerent: atque illi tabe, morbo, rabie mox absumpti. Adeò domesticum, inquam, & cicur hoc animal: atque ideò meritò Laribus diisque Penatibus olim consecratum. Itaque Natura communis conciliat: sed mihi propria etiam quædam (apud vos fatebor) mea. Pater ille, nunc inter beatos, singulariè amauit & fouit hoc genus. Idem mater: neq. vt ei placeret; sed fecit hoc ipsum defuncto iam superstes. Ab hoc ego ortu, inter quinos quaternosque semper canes educatus, mirum est si à semine duxi, à lacte suxi, à consuetudine traxi hunc affectum? Quem Ratio etiam nunc defendat, non Auctoritas solùm, quam dixi, & Natura. Nego esse animal magis suo merito amabile, laudabile, mirabile: & id à dotibus animi corporisque, quas diuinitus (pænè *diuinas* scripseram) habet. Quatuor ex iis seligam, *Robur*, *Ingenium*, *Vigilantiam*, *Fidem*, & leui atque extemporaneo sermone diducam. *Robur*, in illâ mole corporis, habent, quo æquant aut superant ceteras animantes. Agilitas mira est, impetus, ars, pertinacia, & vel ferocissimas belluas in pugnâ lassant aut vincunt: apros, vrsos, tauros, leones, elephantos. Claudianus, de Britannicis canibus:

Magnaque taurorum fractura colla Britannæ.

Symmachus hos *Scoticos* appellat, & ostendit Romæ in Circensi pugnâ exhibitos, & à mirante populo spectatos. Lib. II. epi. LXXVI. Sed robur vno exemplo satis adstruxerim, quod Plinij ipsis verbis ponam. Lib. VIII. cap. XL. *Indiam petenti Alexandro Magno, rex Albaniæ dono dederat inusitatæ magnitudinis vnum: cuius specie delectatus, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti, contemptim immobili iacente eo. Quâ segnitie tanti corporis offensus Imperator generosi spiritus, cum interimi iussit. Nuntiauit hoc fama regi. itaque alterum mittens, addidit mandata,*

data, ne in paruis experiri vellet, sed in leone, elephantóve. Duos sibi fuisse: hoc interempto, prætereà nullum fore. Nec distulit Alexander, leonemque fractum protinus vidit. postea elephantum iussit induci, haud alio magis spectaculo lætatus. Horrentibus quippe per totum corpus villis, ingenti primùm latratu intonuit: mox ingruit assultans, contraque belluam exurgens, hinc & illinc, artifici dimicatione, quà maximè opus esset, infestans atque euitans, donec assiduâ rotatum vertigine afflixit, ad casum eius tellure concussâ. Videtísne leones & elephantos esse cùm prosternant? nec dissimile in Indicis canibus, quos eidem Alexandro rex Sopithes donum dedit: de quibus Diodorus, Strabo, Curtius docebunt. Et sanè magni animi animal, & quod homini etiam, in acie & iustâ militiâ, opponatur. Valerius Flaccus de Caspiis populis:

—claustrisque profusi
Caspiadæ, queis turba canum non segniùs acres
Exsilit ad lituos, pugnasque capessit heriles.

Idem Magnetes fecere. Iulius Pollux: καὶ μὴν μάγνητας μὲν τοὺς ἐπὶ μαιάνδρῳ τρέφειν κύνας, πολέμων ὑπασπιστάς: *Etiam Magnetas ad Mæandrum canes alere, auxiliares in bello.* Sed & in Plinio legetis: *Propter bella Colophonij & Castabalenses cohortes canum habuere. eæ primæ dimicabant in acie, numquam detrectantes.* Quid Cimbri? idem Plinius: *Canes defendêre, Cimbris cæsis, domus eorum plaustris impositas.* Et nunc quoque Germani canes ad currus suos militares habēt. Quid Galli nostri? Strabo: κομίζονται ἐκ τῆς βρεττανικῆς καὶ κύνες εὐφυεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας. Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις, καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις: *Adducuntur è Britanniá canes ad venatum optimi: Galli autem ijsdem ad bella etiam vtuntur, sicut & indigenis.* Imò & ad satellitium iis vsi vulgò. Appianus scribit, *Bitulti regis legatum ad Cn. Domitium venisse, & in reliquo comitatu ac pompâ, satellitio canum succinctum.* Addit etiam: δορυφοροῦνται γὰρ καὶ πρὸς κυνῶν οἱ τῇδε βάρβαροι: *Nam communiter etiam à canibus stipari & custodiri solent eius regionis Barbari.* Benè tibi sit Appiane hoc notanti, & me etiam more vetustæ patriæ vindicanti. Nec Galli tantùm: *Garamantum regem* (Plinij verba) *ducenti canes ab exilio reduxere, prœliati contra resistentes.* Hodie in eâdem Africâ, *regem Cefalæ ducentos canes stipatores habere,* asserunt qui viderunt. Quid Masanissa iam olim? *salutem suam* (ait Valerius) *custodiâ canum vallauit.*

Fragm. XI. (margin, beside "tellitium iis vsi vulgò")

Lib. IX. ca. XIIII. (margin, beside "nissa iam olim")

Hæc

Hæc satis *Robur* ostendunt: & cum risu vestro finiam? meo arbitrio & imperio, etiam hodie sit in militiâ eorum aliquis vsus. Adeóne absurdum sit? Romani olim in Sardiniâ cùm bellum non explicarent, hostibus in saltus specusque profugis, & ex occasione inuadentibus: M. Pomponio Prætore, canes ex Italiâ arcessiuerunt, & eorum operâ è latebris eductos inuenerunt, id est, vicerunt. Idem nuper in Peruanâ Indiâ Hispani. qui siluas & vastum illum tractum canum commilitio excusserũt, & subegerunt. Memini historiolæ facetæ (nam ridere cœpimus, & huius scriptionis is finis) cui auctor Petrus Cieca. Ait se cum aliquot sodalibus egressum, ad Indos vestigandos: canem comitem habuisse, ad ista longo vsu doctum. Ecce fœmina vetula apparet, fugit in montes, canis assequitur, & iam prehendebat: illa in genua se abiicit, canem *Dominum* appellat, & blandè orat, ac pænè adorat. Iste placatus an contemnens, crus tollit, & fœmillam illam permingit atque abit. Et sanè sensus aliquis precum aut submissionis iis est. ideoque & Vlysses apud Homerum, cùm canes inuaderent; Ἕζετο κερδοσύνῃ, ait poëta: *astutè sedit*: quoniam hoc submitti & cedere interpretantur illi. quâ mente Plinius: *Impetus eorum & sæuitia mitigatur ab homine considente humi*. Idem Aristoteli scriptùm. Sed de *Robore* satis: ad *Ingenium* imus. Mirificum habent, & planè iuxta hominem. Plinius: *Soli nomina sua, soli vocem domesticam agnoscunt. Itinera, quamuis longa, meminêre: nec vlli, præter hominem, memoria maior.* Enimuerò mira facilitas in discendo, memoria in vsurpando, & cottidiè nos, imò & vos videtis. Nónne hunc *Mopsum* meum? nihil ei bis præscriptum, quod non hauserit: & post menses aliquot, inopinantibus reddiderit. Bruxellæ, me puero canis fuit, Britanni generis, ex illis grandioribus, quibus cerdones hîc vti solent ad currum coriis onustum in forum & è foro trahendum. Ille, præter hanc operam, doctus fuit ad macellum ire, pecuniam ferre, carnem referre. Id ita fiebat. corbem vimineum collo appendebant, pecuniâ in tot libras carnis impositâ. Ille rectâ & nusquam resistens ferebat, in macello apud notum lanium se sistebat: carne acceptâ redibat. Sed eueniebat interim, vt in viâ canes alij odore moti adspirarent & accederent, quasi erepturi: tum ille corbem deponere, in orbem propugnare, fugare. & si copiâ

aut robore vinceretur, vnà irruere, & partem de prædâ capere. Hæc publicè nota erant,& à nobis aliisque iucundè spectata. Sed maius etiam ingenij & ratiocinationis (pænè rationis dixeram) specimen, in cane qui ante triginta circiter annos in hac Louanio vrbe fuit. Is litteras millo siue collari insertas & aptatas, signo ab hero accepto cursim Bruxellam deferebat, in notam ibi certamque domum. Atque illi ibi religabant, canem pascebant, litteras à se aut aliunde acceptas iterum inserebant: & fidelissimi, sed & celerrimi nuntij vice, canis eodem die referebat. Sed his nouitiis vetus etiam adiungam eiusdem rei exemplum, à Plutarcho singulare quidem & ipso quoq. stupente, & firmiter tamen narrante, quia oculis vsurpauit. Vespasiani imperio canis fuit, mimo domino. Is canis varia argumenta & personas in scænâ repræsentabat, vt nemo histrio doctius aptiusque: atque inter alia, hominis veneno, in specie, tollendi. Panem sumebat siue offam, sopore temperatam (fingebatur autem venenum esse:) ac repentè adsimulabat tremere, lapsare, grauedine tentari. Denique cadebat, ac porrectis membris in mortuum iacebat: tractus, sublatus, elatus, vt argumentum poscebat. Dein cùm tempestiuum esset, ipso sermonis articulo, primùm quasi ex somno ad se reuerti, leuitèr caput & membra mouere, oculos aperire & circumferre, tum denique surgere, & lætus gestiensque ad illum ire & se exhibere, cui debebat. Hæc sic decorè & efficaciter, vt totum theatrum, & ipse Cæsar (aderat enim) commouerentur, ac mente quasi afflatâ exclamarent. Audistis rem demirandam: & minus iam erit quicquid dicam, tamen & dicam. Idem auctor, canem fuisse qui amphoræ oleariæ insidiaretur: & cùm parùm plenâ, non pertingeret, lapillos paullatim iniecisse, donec oleum adsurgeret, & ad os redundaret, sic vt lambere linguâ posset. Hoc acumen est: enimuerò & prudentiam aliquis eis, ac cum iudicio dilectum donet: ex facto quod Nicetas Choniates ita narrat. Capta Thessalonica à Balduino Flandriæ nostræ Comite & Latinis erat: iterumque paullò pòst à Græcis recepta. Cædes ibi vtrimque variæ & multæ. sed canes Thessalonicenses nullum omnino cadauer Græcum tangere, quasi amicis popularibusque parcentes: at contrà, Latinos nostrosq. vorare, tantâ rabie, vt etiam sepulchris conditos eruerent & lancinarent.

narent. Simile, & magis recens, Sabellicus denarrat. Tenebant Rhodij equites, acres illi tutores Christiani nominis, opidum in orâ Cariç, exaduersum Coo insulæ, opere & præsidio munitum: quod sancti Petri vocabāt. Id Christianis, siqui seruitutem Turcicam fugere possent auderentque, certissimum refugium & asylum: canum eâ in re mirâ sagacitate. Nam habebant opidani quinquaginta admodum canes, quos (laudabili more) custodiæ caussâ, & contra insidias, noctu extra muros excubare iubebant. Ij, siquis Christiani generis accederet, comiter adire & blandiri, ac gannitu quodam & velut plausu ad opidum deducere. Siqui autem barbarorum; statim intonare, inuadere, lacerare. Dicite vos, vnde iis sensus hic dignoscendi? ego nescio: haud magis, quàm quod in eâdem discretione nunc dicam. Fuit Iustiniano Principe agyrta, qui Byzantium venit. Populum contraxit, & mox anulos cuiusque in aceruum medium coniici rogauit siue iussit. Cùm factum; canem, quem circumducebat, accedere, & cuique seorsim atque ordine suum reddere. quod ille sine morâ & sine errore effecit. Idem canis interrogante domino, quis spectantium diues, pauper, quæ mulier virgo, marita, vidua, meretrix esset, & id genus alia: singulas notabat, idque circumiens & accedens, veste cuiusque ore prehensâ. Desino, & vereor vt extra canem ad Genium eam, qui profectò potuit hîc misceri. Sicut & in canibus Gallicis, patrum memoriâ. cùm bellum inter Heluetios Gallosque esset, canes ingenti numero, qui heros suos secuti fuerant, paucis diebus ante prœlium, relictis Gallicis castris, Nouariam & in Heluetiorum stationes venisse narrantur: eorumque pedes lambendo, & caudâ adulando, quasi futuri euentus præscios, sese mox victoribus submisisse. Quo velut diuinitus oblato prodigio Heluetij animati, alacriter in prœlium manusque venēre, & nobilem illam victoriam peperēre. An & illud sine culpâ sileam, cui ætas & notitia nostra adstipulatur? Nam scio fuisse canem, cuius generis *Mopsulum* meum videtis: atque is apud Principem virum agebat, qui bellum tunc, & in Belgicâ nostrâ castra, habebat. Ea adorti noctu animosè ad IIII. millia circiter Hispani, certi & destinati rectà ad Principis illius tentorium ire, & viuo eo an mortuo potiri. Et absque hoc erat, fecissent. nam veniunt, fallunt vigiles aut

Decad. III. lib. IX.

Zonaras.

opprimunt:

opprimunt: nec longulè ab ipso iam tentorio. cùm ille sagax in vultum dormientis insilit, scalpit pedibus & excitat: qui audito demum strepitu, ægrè se è manibus propinquantium eripuit. Hunc ipsum canē & diuinationis peritum habuisse dicitur: & ex eius blanditiâ aut auersione, de mente & interiore affectu adeuntium, non semel ex fide comperisse. Sed hæc aliquis, vt dixi, ad Genialem operam referat: nos ad alias, & à Naturâ dotes, imus. Nam *Vigilantia* sequitur: Deus immortalis, quanta & quàm testata! Lucretius expressit:

Et leuisomna canum fido cum pectore corda.

Vix mehercules aut leuiter dormiunt, semper intenti, circumspecti, & supra omnes stationarios solliciti ac curiosi. Itaque Latini meritò *Catulum* dixêre, *propter sagacem sensum*, ait Varro: & eundem *Canem*, à canendo, *quòd in custodiâ dat signum*. Non diu noctuque auditis meos istos vigiles? siquid increpuit, primùm leuiter insonant; mox canunt classicum, si propior fides aduentoris facta. Veteres rectè, qui non priuatim solùm ad suas quisque ædes, sed publicè adhibebant, ad templa, arces, opida custodienda. Et volumus vnum alterumque Vigilantiæ exemplum? In Æliano legi, ciuem quendam Colophonium, Teon Ioniæ mercatum iuisse, seruo vno & cane comite. Ille, seruus dico, sacculum pecuniæ ferebat: & in viâ, vt fit, naturâ citante, secessit paullùm ad leuandam aluum. Canis ei comes erat. ille sacculum deposuit, exonerat se, surgit, abit, sacculum obliuione deserit: at non canis, qui pertinaciter adhæret & seruat. Veniūt destinatum locum, emunt; pecuniam dum expediunt, abest. Perciti retrò iter legunt, sacculum reperiunt, & iuxtà custodem canem: at hunc frustrà. nam miser fame sitique enectus, in ore eorum obiit, & vnà cum deposito animam tradidit. Alterum. Athenis, circa Plutarchi narrantis æuum, canis in æde Æsculapij custos erat, cui *Capparo* nomen. Fur nocte venit, irrepsit, donaria aliquot abstulit, Capparo tamen non ignaro aut silente. nam baubatur, & templum personat: at æditui altùm stertunt. Fur abit, iste insequitur: & quanquam lapidibus petitus, non desinit obseruitare. Sed cautè & callidè, de die longiùs paullò, periculi metu; de nocte propiorem se faciebat, & nusquam ex oculis amittebat. Viatores autem siqui obuij, statim

*quasi Catum.

tum illos blandiùs assilire, prehensare, tum conuersus furem adspicere & allatrare: tantumnon clamans illum esse, & opem suppetiatumque poscens. Ecce autem & æditui assequuntur, viatorum super cane indicio: & captum à Cromyone vsque reducunt. Quid Capparus? ille gannit, subsultim præit, & gestibus vocibusque prædam & capturam illam suam facit. Et erat certè. nec Athenienses abnuerunt: qui cibum è publico ei decreuerunt, gratæ memoriæ honorisque ergò. Iam *Fides* est vltima, vt vero verbo dicam, prodigiosa. Plinius sic extollit: *Fidelissimum ante omnia homini, Canis & Equus.* Et verò quàm dominis suis àdhærent? quàm æmulantur, siquis alius? quàm tuentur & propugnant? imò & mortem cum iis, proque iis obeunt: & accipite exempla. Nam in his talibus verba perdit, si quis sine iis verba facit. Pyrrhus quidam fuit, non ille rex, à quo mortuo canis non abscessit. cùm efferretur, ille lectum eius adsilire: cùm in rogum deponeretur, insilire, atque ibi vltrò passus se comburi. Simile in Polo, histrione celebri: simile in Lysimacho & Hierone rege, ne diffusè hæc iterentur. Quàm multi alij, hero mortuo, inediâ & mærore contabuerunt? In Eupolide poëtâ, in Iasone Lycio: & in auiâ meâ paternâ domesticum exemplum cur omittam? *Margareta Eeckhoutia* fuit, quæ canes, & ipsi illam amarunt. Fuit vnus ruffulus, paruus, ex illo genere qui cuniculos *terraneos subeunt, & inde apud nos habent nomen. Is toto tempore valetudinis, quæ ei suprema fuit, à lecto non abscedere, ne depelli quidem: & cùm iam exhalasset, ille vlulans, caudâ reductâ (etiamnunc videre videor, quæ puer vidi) in hortum se proripit. Ibi sub corylo arbore pedibus scrobem leuiter fodicat, imponit se, & spiritum deponit. Hæc totâ familiâ nostrâ teste sunt gesta. Sed ad alia. In Corsicâ agrestis fuit, venationi deditus, vt gens ea amat. Quodam sereno die, scorpione suo instructus, & cane subsequâ, iugum alti montis conscendit. Cùm in eo est, nix densior cadere; ille calidè & temerè pergere: donec confusis vestigiis, animi incertus hæret primùm, deinde in rupe consedit. Ibi frigus occupat, diriguit, atque obiit. Sequenti luce fratres & populares eum requirere. in montem scandunt, tandem eminus conspiciunt & inclamant. silente eo, quod erat suspicati, accedunt. Sed canis (ô intempestiuam, etsi lau-

*Terriers.

dandam fidem!) herum tuetur & stipat, illos, vt prædones, ferociter arcet. Fratres placare conati, è quorum manu solitus cottidie cibum capere, non proficiunt: denique eò compulsi, vt, cadauer si velint tollere, alterum ei addant. atque ita sagittis petitum, simul animâ & fide exuunt. Aliud. Romæ Titius Sabinus, splendidus Romanus eques, Tiberij sæuitiâ periit. is in carcere strangulatus, in Gemonias scalas proiectus, vbiq. fidum asseclam canem habuit. Mœstos vlulatus deinde edentem populus stipat: & cùm quidam è coronâ miserans cibum obiecisset, ille acceptum ad os defuncti retulit. Quin cùm cadauer in Tiberim iam missum, adnatauit, seque supposuit, sustentare conatus: meritò attonitâ multitudine, in animalis tam nobili fide. Triste est, & me mouit: sed historiis actisque publicis populi Romani testatum. Aliud. Pyrrhus rex Epiri iter fortè faciens, populum videt limiti adsistentem. Accedit, quærit: audit videtque canem ibi esse, qui militis interfecti, heri sui, cadauer adsistat, triduum iam sine cibo. Miratur & miseratur: illum sepeliri iubet, hunc comitem sibi duci. Post aliquot dies exercitum lustrat, sedet in altiore loco & spectat singillatim transeuntes. Canis ad pedes accubat, hactenus quietus: sed cùm percussores domini transirent, exsiluit cum ferociâ, & inuasit: identidem se tamen ad Pyrrhum reflectens, & quasi significans istos esse. Motus ipse atque alij, capiunt, examinant, conuincunt, plectunt. Simile in Hesiodo, poëtâ illo nobili, qui à Ganyctoris filiis clàm occisus, indicem & vindicem canem habuit. At minùs antiquum quod D. Ambrosij fide se probat. Antiochiæ miles in publico interfectus iacuit, incerto auctore. Canis adstitit, adseruauit, fide luctuque suo populum traxit. Ecce & percussor se miscuit. quem ille statim agnitum insiluit, mordicus tenuit, & mox de capto confessoque pœnas exegit. Aliud etiam recentius, Ditmaro Episcopo scriptum. In palatio Henrici Imp. cognomento Aucupis, in multo populo, canis quemdam considentem conspicatus, clàm & tacitè accedens, manum eius dexteram rabido morsu inuasit & abstulit: tum quasi re benè gestâ, capite & caudâ plaudens, ad suos rediit. Mirari omnes, ille vltrò confiteri, diuinâ vltione merenti hoc sibi accidisse. Nam diutiùs factum, inquit, cùm herum huius inuasoris mei dormientem in viâ repperi,

L. VI. Hexa. c. IV.

L. I Chro. in fine.

peri, malo Genio atque animo impellente occîdi. Ibi istum impugnantem, insequentem, vix euasi: & nunc, cùm obliuione sepulta hæc censerem, inopinatò me inuasit, & (Deo ita placitũ) puniuit. Hæc Episcopus. Sed omnia dicta, aut & aliis dicenda, fortassè superat, quod in Galliâ euenisse verbis ac fide Iulij Cæsaris Scaligeri ponendum est. qui ita narrat: *Offensus amici siue potentiâ siue perfidiâ quidam Regis aulicus, eum ex insidiis obtruncat, atque in auio agro sepelit. Venaticus canis ibi tum fortè comes hero fuerat. is amore victus, diu sedit in tumulo. Posteaquam fames pietatem superauit, atque in aulam sine domino reuersus est, rati illius contubernales, bestiam temerè vagari, cibum ei dari iubent. Satur ille ad tumulum redit. it, redit toties, vt primùm suspicio inuaderet animos incerta quædam ac fluctuans: mox etiam certi esse sibi viderentur, heri id fieri desiderio. Abeuntem prosecuti, deprehensò telluris tumore, effossum cadauer atque agnitum afficiunt sepulturâ. Canis, exequiis peractis, socius fit eorum, quibus fuerat dux ad inuestigandum. Tandem aliquando in aulam vbi homicida redijsset: eum canis conspicatus, magnis ilicò editis latratibus, ægrè ab impetu cohibetur. quo tanquam indice aucta suspicio, in multorum animis certa fides euasit. Ceterùm bestiæ perseuerantia in illius odio atque persecutione, etiam regem mouit, vt iuberet hominem caussam dicere. Ille negare factum, persistere inficiatione. Canis eius orationem latratibus atque assultibus obturbare: vt eam interpellationem pro facinoris exprobratione, quotquot aderant, interpretarentur. Eò res deducta est, vt iussu regis homicida cum prouocatore singulari certamine dimicaret. Picta est canis victoria in cœnaculo quodam regio. Pictura vetustate dilutior atq. obscurior facta, regum mandato semel atq. iterum instaurata est. Digna prorsus, Gallicâ magnanimitate, quæ ære fusili assequatur perpetuitatẽ.* Atque hîc desinebam, iuuenes: sed paternæ memoriæ & pietati vnum etiam, etsi minùs alti cothurni, dandum est: quod sic habet. Fuit ei *Gennetta*, canis fœmina: cui hoc nomen ab equi Hispaniensis specie, quâ eximiâ inter* Vertagos eminebat. Donum acceperat, ab Emanuele Sabaudiæ duce. Ea cùm in aliis fidem præferre, vt subsequi semper, nec in vllâ turbâ falli aut pelli; ad lecti pedes iacere, nec accedentem pati. ne matrem quidem meam, nisi Hero experrecto & coërcente: tum in vno facto memorabilem, hoc isto. Pater in conuiuio erat. ibi fortè

*Leporarios.

inter assidentes rixæ, pugna etiam, & pugionibus eductis se petunt. Meus dum medium se facit, & disparat: canis opinata illum peti, vtrumque pugnatorem seorsim inuadit, lædit grauiter, & læditur. nam pugionibus ter quaterq. corpus mediũ, quod exile habebat, transfossa cecidit. Pater cum dolore & indignatione abijt, illâ pro mortuâ relictâ. Quid facit? surgit, & lapsabunda sequitur: tardè domum venit, fores pulsat (ita assueuerat, sublato naribus pensili ferro) mater audit, & indicat: pater abnuit, & mortuam adfirmat. Iterùm sonus, visunt, inducunt aut potiùs inferunt: in stabulo deponunt, chirurgum adhibent & medicantur: ac posteà conualuit, & sæpè fidam operam patri exhibuit. De me tunc puero addam? ego cottidie ægram visere, cibos offerre, adstare vel accumbere: & quid dissimulem? allacrimare etiam. vt eram ætate atque animo tener, & iamtunc (initio dixi) mirificè in hoc genus affectus. Sed satis lusimus, tuba missioni insonet, ite, valete. Heus heus, manete etiam. pauci versiculi sunt, canum meorum laudi siue memoriæ facti. Tres eos habeo, vt scitis, gradu quodam magnitudinum discretos: *Paruum, Maiusculum, Magnum.* eos depingi in tabulâ iussi, & notas ac carmen cuique præscribi aut subscribi:

SAPHYRVS CATELLVS, GENTE BATAVVS. CORPORE ALBET, CAPITE AVRIBVSQVE PVRPVRAT, DISCRIMINE TAMEN ALBO A SVMMO EO, INTER AVRES, CVNEATIM AD OS DESCENDENTE. SENECIO NVNC EST, ET TREDECENNIS: CVM IN FLORE, PVLCHERRIMVS ET LEPIDISSIMVS CATVLORVM.

Gemma dedit nomen. sum verè gemma catellùm,
Quotquot terra habuit Belgica, habebit, habet.
Tale decus vultus, talis Venus. adde lepores
Ingenij, humanum qui sapiant Genium.
Et sanè est aliquid mî hominis. vis argumentum?
Vina bibo, & vino nata me habet podagra.

MOPSVLVS CATVLVS, DOMO ANTVERPIA, DONVM A CL. V. ARNOLDO BORCOVTIO, AMICO VETERI, ET I^CTO. IS CORPORE ALBET, CAPITE, AVRIBVS, ATQVE ALTERO OCVLO SVFFLAVIS: ROSTRVM E RV-

BRO ALBICAT, BREVE ET OBTVSVM, ET NARE PRORSVS REPANDA. CRASSVLVS, ARGVTVS, MORDAX EST, AETATE BIMVS.

MOPSVLVS *ast ego sum, domini conuiua: quid vltrà?*
En etiam lectum participo domini.
Estne aliud? domini dominus, si dicere fas est:
Vsque adeò formæ huic iungitur improbitas.
Sed formæ, quæ rara cluet, si examine iusto
Pendor, quod nec ames est mihi, plus quod ames.

MOPSVS CANIS, GENTE SCOTVS. COLORE CRASSO SPADICEO; SED CIRCA ORAS AVRIVM, ET IN IPSO ORE, DILVTIVS FLAVO. SVPER OCVLVM VTRVMQVE ORBICVLI AEQVALES DVO, ITIDEM FLAVI. IDEM COLOR IN PEDIBVS INTERIORIBVS, INTRA FEMORA, SVB CAVDA, ET IN ANO. AT PECTVS LATVM ET HONESTVM, PANTHERINA PRORSVS SPECIE, ALBVM ET MACVLIS SPADICEIS SPARSVM. TALES IPSI IMI PEDES. ANNVM AGIT TERTIVM, AD INVIDIAM PVLCHER.

MOPSVS *ego, formâ qui vinco sæcla canina;*
Quod nolim, in magno corpore nil habeo.
Quódque velim, dominum, dominam, ancillamque volentes
Conciliat probitas simplicitasque mihi.
Ille canis redeat, meruit qui cælica templa:
Si certet, terra hunc, me sibi cælum habeat.

COROLLARIVM, EX SEXTO EMPIRICO

LIB. I. PYRRHON. HYPOT. CAP. XIIII.

ILLE de ingenio Canis sic philosophatur. *Electionem habet. nam* capit *quæ sibi commoda sunt, fugit noxia: edulia persequitur, flagello intentato omittit. Sed & artem habet commodorum comparatricem, Venatoriam. Nec verò Virtutis est expers. nam cùm Iustitia sit vnicuique suum tribuens; canis familiares & benè meritos adulatur, custodit, tuetur: inuadit externos, aut iniuriam inferentes. Videmus & Prudentem. vt etiam testatus est Homerus, qui Vlyßem suis*

 omnibus

omnibus ignotum, à solo Argo agnitum facit. Secundùm autem Chrysippum, etiã illius tam celebratæ Dialecticæ particeps est. Ait enim eum tertij notitiam per alia non probata consequi. vt cùm ad triuium venerit, & cùm iam duas vias indagauerit, per quas fera non iuit, tertiam ne odorans quidem aut dubitans init, & magno per eam impetu fertur. velut ratiocinans: Aut hac, aut istac, aut illac transiit fera: neque autem hac, neque istac: ergo illac. Sed & medicus est. ac si festuca sit impacta, eam extrahit dentium ministerio. Si vlcus alibi (quoniam ea sordentia ægrè, facilè autem munda curantur) leuiter tabem inde fluentem absterget. Sed & Hippocratis præceptum adseruat. & quoniam pedis medicina, est eius quies; hunc læsum sursum attollit, & quantum potest seruat à motu. Cùm verò praui humores aggrauant; gramine vescitur, eiúsque ope quidquid noxium erat expellit. Itaque *Cynici. *non mirum, si *philosophi aliqui se huius animalis nomine voluerint commendari.*

EPISTOLA XLV.

PHILIPPO AYALAE, *designato Legato in Galliam.*

VT audiui designatum te à Principibus, qui Legati in Galliâ munus obires, fateor ex animo me gauisum. Inter partes aut munia reip. præcipua, est illud tuum, quod impositum sustines; & parem te ferendo esse, animus hic meus, sine vllo blandimento, dicit. Age, aggredere, exsequere, & afflictæ huic Belgicæ, pro tuâ virili medere. Ego tibi non culmen, sed gradum statuo hanc dignitatem ad ea, quò Deus & tua virtus ducent. Me rogo seriò tuum ama, sed & Neptem (patiaris me addere) quam hîc habes virginem perhonestam. Louanij, v. Idus Martias. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLVI.

CAROLO MALINAEO, *à consiliis maritimis.*

EN, etiam ad te V. C. exemplar lucubratiunculæ nostræ. An merebatur? nescio, neque res magna est: sed Plinius tamen, & hoc eius scriptum, inter ea quæ à te, & primæ etiam classis siue eruditis siue sapientibus, legi merentur. O libellum stilo, acumine, monitis laudandum! atque vtinam legant, capiant,

piant, audiant, quibus est scriptus! Nisi quòd hodie passim voces, vetera hæc non esse pro nostro æuo. ineptâ & fatuâ sententiâ: quasi alia natura rerum aut homines, & non illa recta & suprema Ratio semper habenas temperet in hoc mundano curru. Pro temporibus, ingeniis, locis, scimus variari aut flecti quędam: sed capitalia illa, vt sic dicam, monita firma manent; & infirmi ipsi erunt qui infringent. Sed quid philosophor? in sermone mallem: meum tamen facio, & sollemnia vel sapio vel insanio, vt ille ait: quia in priscis his studiis & sapientiâ à puero sum deditus, nec vlla res incidet aut efficiet, vt pœniteam vel mutem.

Sibi habeant sua regna reges, sibi diuitias diuites:

ego cum bonâ mente quietem & modestiam, in modico censu. Fallor, aut in animo tuo mecum sentis, etsi Respublica te habet: atque vtinam plures habeat tuæ notæ! Vale V. C. & nos seriò tuos ama. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IϽC.

In Oratiunculâ nostrâ nihil additum vel auctum voluimus: tum quia perpetui moris mei nihil refingere; tùm quia, si cura aut lima appareat, amittat gratiam illam extemporalitatis.

EPISTOLA XLVII. *Hispalim.*

I. WOVERIO *suo* S. D.

TEMPESTAS te exercuit, mi Woueri, & nos exercet: atque vtinam non absorbeat, quod minatur. Res valdè hîc in turbido: & vereor vt, cum ciuili, etiam intestino bello implicemur. At Deus & Principes medeantur. Quid ad ista tu? rides, vel culpas: & cur non in Italiam? inquis. nec nunc volo, etsi amici omnes vellent velle. Patria cara est, valetudo quæ curas non longè iaciat, denique Philosophia quæ etiam in tristibus & turbidis serenum quietumque reddat. Hanc amplexemur. nam nec tibi nunc, aut posteà, omnia pro votis cedent. Dic autem, diu ibi hæres? Mineruæ an Mercurio, an vtrique vacas? studiorum illîc notitia aut amor? sodalis aliquis compar? scribe omnia, & siquid in publicis etiam tutò potes. Ego coram Principibus, in aduentu eorum, publicè aliquid disserui, sed extempore. tamen edidi, & si facultas mittendi esset, facerem. Tu, si tanti est, per tuos cura, & à Moreto pete. Vale mi care Woueri, &

Menti

Menti Bonæ semper sacrifica, semper lita. Louanij, VII. Idus Maijas. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLVIII. *Hagam.*

IOHANNI HEMELARIO *suo* S. D.

QVID tu ad me timidè? túne vetus ille meus, & inter caros? accede, pete, impetra: quicquid in meâ manu est, imò quod & in amicorum meorum, à me aut per me habebis. Itaque in Italiam ire si decretum (& valdè ego suadeam) Minerua fuero, & monitis atque etiam litteris iuuero te Vlyssem. Ad nos priùs veni, & illa & has habebis. Ausim pænè recipere, si de viatico tibi prospicis, me ibi de loco honesto & domo. Nam de filio Præsidis, id tardum aut serum est: & iam aut iuit, aut iuerit, intra dies pauculos, familiâ omni instructâ. Quid, quod in Sequanis duos aut tres menses hæret? non tibi suadeam: comites aut nunc non deerunt, aut certè sub Autumnum: nec longa ea est morâ. Summa, si decernis, priùs ad me veni, apud me diuersare, & à me cum bono Deo in beatam Italiam abi. Louanij, III. Idus Iunias. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLIX. *Duacum.*

IACOBO BONFRAEO, *è Societ. Iesu.*

AMOREM tuum in me non significas tantùm, sed probas. Quî magis possis, quàm publico isto munere THESIVM, quas tui mihi inscribunt? Tui, inquam: id est, ipse tu. Nec enim nescio non solùm dirigente te & hortante, sed iuuante ac faciente hæc concepta, scripta, missa. Sicut in scænam actores prodeunt, poëta latet: ita hîc factum. & tu ille auctor muneris es, alij quasi latores. Sed muneris mihi gratissimi. quod testatus apud eos sum: & tu, si videbitur, leges. Enimuerò seriò laudo hoc instituendi & exercendi genus: vtinam plures imitentur, & paullatim iuuentus in gustum amoremque ducatur veterum artium rituumque, id est, optimorum. Non ita hæc prompta aut obuia, fateor. sed vt qui gemmas vel aurum quærunt, non summam terræ cutem leuiter stringunt, sed in viscera eius penetrant

& immergunt: sic qui veram mansuramque doctrinam, altiùs necessum est in scriptorum loca & sensa sese immittant. Felices qui faciunt, talibus doctoribus! Et scio D'ausquium & Heribertum nostros, monita operasque conferre. Saluta, amabo te: nos te quando incoràm? veni, deinceps cum illis seriò amande. Seriò, inquam, mi Bonfrææ. & reperies in nobis, cum Euripide,

*Ἀψευδὲς ἦθος, εὐπροσήγορον στόμα. *Sincere fraudis pectus, os affabile.

Louanij, III. Idus Sextil. ∞. Iↄc.

EPISTOLA L. *Duacum.*

RHETORIBVS *Collegij Aquicinctini* S. D.

INOPINATÒ vidi & affectum vestrum in me, & eius tesseram THESES, quas dedicatum mihi iuistis. Fateor animo, gratum mihi vtrumque accidisse. affectum, quia ex eo eundem in bonas honestasque artes colligo. cur enim aliter me ametis? Dedicationem, quia non tam honorem hunc habitum mihi interpretor; quàm ipsis studiis; in quibus nomen aliquod vestra & benignior fama mihi dedit. Amplector, ô mei iuuenes. quid rependo? monita, vt in hoc casto & pulcherrimo amore ætatem perseueretis. Doctores habetis, fato natos (fas ita loqui) ad optimas artes, & cum iis pietatem excitandam: audite, sequimini, & militate sub felici illo signo. Constantino olim cælitus ostensa & deformata sacra illa crux, cum inscriptione, *In hoc vince*: vobis simile dictum ingestumque esto. & sub sacri illius nominis ductu auspiciisque *Vincite*: quid? ignauiam, & cum eâ superbiam, duas pestes iuuentutis. Fores animi si his aperitis: eruditio nunquam init, prudentia, aut sapientia. Fugite, vel potiùs fugate. & sub optimis illis gymnastis assiduè formamini ad doctrinam & virtutem. Assiduè, inquam. neque enim vt in agro satis est semel sementem iecisse, & ille accipit, fouet, profert: sic in animis. qui cottidiano, vt sic dicam, vomere proscindendi, & obserendi sunt, ad meliorē illam frugem. Video & gaudeo vos facere, & ludi isti non ludi mihi dicunt: quos ego quidē habeo & æstimo super omnes *Agones sacros*. Vtinam interesse fas! ora videre, voces accipere, & fortassis interponere! sed locorum abiunctio, & magis

 gis

gis valetudo, vetant. Ergo igitur votis adspiro tantùm, & animi isto occulto fauore ac plausu excito iam commissos. Athletæ mei pergite. & sicut Mercurius ille apud Homerum talaria, siue vt ipse appellat, καλὰ πέδιλα sumebat: quæ ferrent eum

* -seu super undam, Seu super immensam terram, auras æquipe-rantem.

*——ἠ μὲν ἐφ' ὑγρὴν,

Ηδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν, ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο:

sic vos alam duplicem Pietatis & Doctrinæ, quâ subuoletis & emineatis super omnia humana. Deum veneror ita sit, & vos tales aut faciat, aut seruet. Louanij, III. Idus Sext. ∞. IↃC.

EPISTOLA LI. *Leodicum.*

IOANNI DVLLARDO *Canonico & Archidiacono.*

LITTERAS tuas vidi, vel illo argumento gratas, quod per se tamen ingratum non ignoras. Quis vel constantissimus calumniis velit appeti? etsi cùm factum est, spernit, calcat, vincit. Sed gratum, vt dixi, te scribere, & in litteris (coràm non datur) alloqui & frui. Vtinam viarum securitas iter non impediat! diu est cùm Fontes me haberent, & ab illis Liberalia vestra. Moriar enim, nisi conuictus, fabellæ, candor, benignitas iucunda mihi semper apud vos, & voto vsurpâda. Sed nunc voto. rem abnuunt Harpyiæ, quæ omnia infestant & fœdant. De Oratiunculâ autem illâ, quid tu ais? dic seriò, non aperit ipsa & reuelat fraudem vel inspecta? Quid enim in eâ Lipsianum est? non stilus, non res, non color: & malè nimis sustinet histrio personam. Sed iamdiu hæc talia præuidi. prouidi quoque, quod in me quidem fuit, publicâ denunciatione & velut præconio, quod in fronte libellorum De Cruce exstat. Nam vetare hæc quî possum? non magis quàm Pandari sagittam Menelaus arcere, quam ille furtim & à sociis tectus, immisit. Vndeunde hæ fraudes, à petulanti & improbo ingenio sunt, mali exempli sunt, & Principibus meritò castigandi. Illis permittimus, te Vir R[de] & Cl[me] saluere iubemus, & communem patronum atque amicum nostrum, in occasione, Billéum. Louanij, IX. Kalend. Sept. ∞. IↃC.

EPI-

EPISTOLA LII. *Bruxellam.*

PHILIPPO RVBENIO *suo* S. D.

VIX abiſtis, ecce ſcribo: an non hoc affectus eſt? Fateor, tamen & occaſiuncula eſt, vt has tuâ operâ Lutetiam curem mitti. Qui curſui publico præeſt, is accipiat: & vnà à me ſalutem, & gratias etiam pro officiis quæ exhibuit benignè. In veſtrâ re aliquid decreuit ille Prætor? De Italiâ quidem, vt anni tempus video, *ψυχρὰ μὲν ἐλπίς. Tamen, cum poëtâ, *frigida ſpes.*

—*πολλὰ δ' ἀέλπτως κραίνουσι θεοί:* *Multa inſperatò dij dederũt.*

& hîc fortaſſis erit. Magis, ſi Antonium Sequani tenent, & ea quę ſperata eius iam, an ſponſa? nam ſi ille non abit, faciliùs parens hunc dimittet, fratri Legato etiam ſolatium, vt alias cauſſas omittam. Siquid horum eſt, ſcribe. Quid etiam? de publicis, quæ curare nos, ſine curâ tamen, non neſcis. Galliæ regi res in Allobrogibus ſuccedunt? pax an bellum porrò ſperantur? Noſter & noſtri ceſſant? At mea domus calet, & Baronius iam in apparatu ſollennis pompæ. Non idem in N.N. qui vereor vt aliquot etiam menſes cogatur differre. Heu res intricatas, inquies. Ita ſunt, vbi bellua illa multorum capitum ſe miſcet. Sed peccatum etiam à noſtro, quòd non ſtatim in Catalogum relatus ſit: neque pro ſtudioſo cenſent, qui non inſcriptus. En cauſſam moræ, ipſi mihique moleſtam: ſed mihi eius cauſsâ. Hoc ſcribo, nequid in illo Carmine feſtines: in altero, non ſufflamino te aut ſiſto. Vale mi Rubeni, & noſtrum Guilielmum à me ſaluta. Louanij, v. Kal. Octob. ∞. IↃC. In Haechtianâ re ecquid fit? ſeriò equidem commendaram, & velim ſcire de ſucceſſu.

EPISTOLA LIII. *Romam.*

FRANCISCO ORANO *ſuo* S. D.

PERVENISSE te iam, quò intenderas, id eſt, beatam illam Romam, opinio noſtra eſt & votum. Si ita, quid reſtat niſi vt alacri pede in viam & veſtigia te des Ampliſſimi patrui tui, cuius fama & gratia illìc etiam flagrant? Fac ô mi alumne, & Probitate, Induſtriâ, Modeſtiâ ducibus ad faſtigium laudis & honoris conſcende. Manet te corona, ſi adniteris, & in aperto

ſtadio ſine ignauiâ curris. Commendaui ſummati viro Baronio Cardinali: reperies & alios tui volentes, quoſdam etiam è ſodalibus, cum quibus cautè & iudicio tamen verſare. Antonius noſter illîc eſt, item Lafaillius, & Houius: ij boni honeſtique, & potes debesque amplecti. vulgus illud popularium tuorum ne prehende, qui fraudem, fucum, vitia ſæpè afferunt, & affricant rudibus adhuc & morum ignaris. Hæc ego tibi,

—πατὴρ ὥς ἠπιόμητις

Ex θυμοῦ φιλέων ἐπιτέλλομαι:

* -velutì pater ipſe, Ex animo cupiês, conſuadeo.

audi & ſequere, & quid in re aut ſpe tuâ ſit, ſcribe. Louanij, VIII. Kal. xbres. ∞. IↃC.

Morbus me grauior habuit quattuor ferè ſeptimanas, capite emerſi, corpore adhuc teneor, & animo bono cetera languent.

EPISTOLA LIIII. *Romam.*

CAESARI BARONIO, *Cardinali.*

ILL^mᵉ & Reu^mᵉ Domine, Vereor peccare apud te, & ingeniti mihi pudoris limites tranſilire, dum ſæpiùs adeò & in alienâ cauſsâ ac gratiâ interpello. Sed quî me ſubtraham? iſteipſe non ſolùm è diſciplinâ meâ, ſed è domo eſt, & plures annos modeſtè atque induſtriè hîc egit. Itaque aditum ad te auidè quærenti, da veniam, ſi breui hoc ſcripto ſtruam: præſertim cùm is ad beatos (ita confidimus) abierit, qui coràm potuit debuitque commendare. Is erat patruus eius, vir clari gratique nominis, Franciſcus Oranus, in Duodecimuirali apud vos conſilio: cuius memoria vt nepoti gratiam aliquam conciliet, ego eius vicem rogo. Modeſtum, probum, iuris veteris non imperitum (pro ætate quidem) hunc quoque reperies: & me ſemper, Ill^mᵉ & Reu^mᵉ Domine, inter fidos addictosq. tuos clientes. Louanij, VIII. Kal. xbris. ∞. IↃC.

EPISTOLA LV. *Bruxellam.*

NICOLAO DE WEERT, *I^{ſte} & Cognato.*

EGO verò tui non obliuiſcor, nec vlla occupatio mihi ſubducat. Flores tamen non miſi: quid ita? in pœnam, vt rectè iudicas,

iudicas, abſentiæ tuæ, & quia vadimonij diem non obiſti. Excuſas,ſed aures nunc mihi clauſæ,atque etiam manus. Sed heus, à cognato tuo tamen Batzonio nónne aliquid accepiſti ? Dedi equidem, atque inter alia Colchicum album,quod nunc debeat florere. Mitto & ſemina tuliparum,ſtatim deſerenda. Quid videtur? an bonâ fide ſatis iraſcor?velim,ſi poſſim:imo nolim(abſit) nec vnquam in tam mihi caros.Tamen legem aliam tibi dicam,vt hoc verno tempore circa Maium nos inuiſas,cùm hortus meus variè floret : atque ibi coràm arbitrere & eligas,quid velis. Spondeo,habebis: ex iis quidem quæ pluſcula mihi erunt,& diuidi apta. Hoc tempore, terrâ omnia condita, nec poſſim ipſe diſcernere quid mittam,non mittam.Itaque fer breuem moram, & clementiam meam prædica, qui eâ ſolâ contentus ſum pœnæ vicem. Vale mi optime cognate, cum tuâ & meâ carâ, & vtrâque prole: quando & tertiâ ? Da nobis, & in ſacris initiis myſtagogum & alterum parentem me voca. Louanij, v. Kalend. Octob. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVI.

FRANCISCO ORANO PETRI F. LEODICENSI,

I. C^TI TITVLVM HODIE ADEPTO,

I. Lipsivs gratulatur.

QVIDNI autem ? è meâ domo & diſciplinâ es. & ſicut arborem qui poſuit,fructus ex eâ cum voluptate carpit : ſic nos hæc gaudia ex iis, qui ſi non ſati è nobis, tamen vt ſic dicam inſiti ſunt,& in meliorem quemdam ſuccum directione & doctrinâ traducti.

Fortes creantur fortibus,

ait ille: & tu habes, quo parentum inſcriptione glorieris.

—nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor.

ECCE Patrem habes, illum iuris & æqui non interpretem ſolùm, ſed arbitrum & adminiſtrum : virum quo nec Iuſtitia iu-

ſtior, nec Integritas integrior, nec Amor pænè dicam amabilior eſt in illâ comitate & candore morum. Patruos etiam habes, an habuiſti? alterum certè habuiſti (& doleo) illum Romanæ vrbi in amore pariter & cultu: virum incertum an modeſtiâ quietiorem, induſtriâ promptiorem, honore clariorem. Quem ſummi noſtri Pontifices in ſummo illo XII. virûm tribunali collocarût: in quo æquitas, peritia, ſagacitas eius orbi lucerent,

—trepidis vt dulcia nautis
Lumina noctiuaga tollit Pharus æmula Lunæ.

QVID Patruum dicam, quem etiamnunc habes? & quidem ſacri illius & fructuoſi Ordinis, qui nominis quod ſupra omne nomen eſt, titulum gerit: in quo vel cenſeri laus eſt, quid? ſed ſileo, & modeſtia eius, ac contemptus vel odium potiùs gloriæ, os mihi frænant. His, dico, maioribus & hoc ſanguine, quid niſi ad magna & alta natum te, tu aliique cenſeant?

Doctrina ſed vim protulit inſitam:

& ſi quid rude in te, poliuit; ſi quid inchoatum, perfecit. Nam parentis curatione, tuâ inclinatione,

—ſtudiis te protinus anni
Formauere rudes.

& primùm quidem illis rudibus: ſed felici ſidere non in iis hærens, nec vt ille apud Euripidem,

*—πολλῶν γραμμάτων τιμῶν καπνούς:

*fumos doctrinarum colens.

peruadis, eniteris, & ad ipſam Iuriſprudentiæ arcem contendis.

Felix curarum, cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnaſſi è vertice laurus.

QVID autem video? euge, perueniſti. apud ſe collocauit

Aſtræa virgo, ſiderum magnum decus:

& coronam hâc Antiſtitum ſuorum manu impoſuit, quâ clarus honeſtusque fulgeas, donec in cælo illæ ſtellæ fulgebunt. Sed vt eæ quoque non ſibi, ſed huic orbi, lucent: ſic ad alios nunc ingenij tui lux perueniat. Sicut nauta aliquis,

—aſſiduo cùm Dorida vicerit vſu,
Iam clauum totamque ſubit torquere carinam:

ſic tu poſt quinquennij legitima pericula & curricula, ad reipub. hanc nauim accede: ô in hoc turbido quàm fluctuantem! Accede, inquam, &

Hîc consulta Patrum, leges hîc iuraque tractes:
sed cum fide (nam peritia adest) & religione:

—Phalaris licet imperet, vt sis
Falsus, & admoto dictet periuria Tauro.

SICVT amnes, mare qui influunt, salsuginem eius non mutant: sic in te quicunq. affectus, ne diluant Iustitiæ seueritatem. Originem & ipsum nomen tuum cogitas? ORANVS es, CAELESTIS es. alta igitur & pura cogita: ita Deus te ab hac humo & turbis ducat aliquando ad illa secura & alta. Sed quid facio? Agamemnon apud Homerum, cùm alios prælio animasset, ad Aiaces veniens negat se id facere, neque decere apud sponte sic promptos: item ego in te stimulis parco, eorum non egenti. Vota addo tantùm,

Dij seruate pio genitori gaudia tanta
Prolis, & vtrumque hunc patriæ seruate roganti.

Louanij, v. Eid. Octob. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVII. *Hispalim.*

IANO WOVERIO *suo* S. D.

VALERE me nuncio, mi Woueri, sed non valuisse. Túne vsque? placent, & hæres etiam in iis locis? Iterùm ægrotem, nisi ægrè mihi est te sic abesse. Sed vincat voluntas patris, & tua vtilitas, si tamen ea adest. Res nostræ rursum eunt, & pænè spes nos relinquit. Quid singillatim denarrem? alij faciant, mihi morbo sit vel meminisse. Ab illo astro an auxilium? In Pannoniis Canisia, vnica in immanem hostem arx, amissa. In Allobrogibus bellum, & serpere ad nos vosque minatur: nisi Pontifex tamen, quod conatur, restinguat. Sed abite publica, id est, tristia: in priuatis quid? cessare nos aut languidè agere, vt à languore. Tamen Centuriam vnam damus Epistolarum, sed Italicarum aut Hispaniensium: & in numerum hunc tu venis. Separauimus enim à Gallicis aut Belgicis, & in fronte earum videbis caussam. Illam de Vitâ meâ, & Scriptis expressisti: descripta est, sed semel: seruatur, & in publico fortassis videnda. Cetera noster Rubenius, quem amo, quem amari à te volo, vt fratrem. Liberale ingeniũ est, & ad optima quæque factum. Heus,

ſcis tu ante biduum Batauos Antuerpiam tuam veniſſe nauibus, Prætoriam noſtrâ abduxiſſe,& ſeptem aut ſex alias e por . O miſeriam ! ſi nec modica illa pars Scaldis immunis manet ab incurſu & vaſtatione. Quid dicam aut cenſeam?niſi quod ille

*-rex regũ Saturnia proles.

Ζεὺς κρονίδης, ὕπατος κρειόντων,

hoſtibus dat robur & gloriam:

* noſtraſq; manus vi resq; ligauit.

—ἡμέτερον δὲ μένος καὶ χεῖρας ἔδησε.

Ita videtur.ſed in exitu lætiora ſpero,voueo,& pro cauſſâ ſucceſſum. Tu mi ſuauiſſime vale,tutu inquam primo,id eſt,animus, & ab illo corpus. Louanij,III.Non. xbres. ∞. IↃC. Lucano Negronio V. A. & à te laudato S. mitto.

EPISTOLA LVIII. *Lutetiam*

IO. BAPTISTAE PEREZIO BARONIO *ſuo.*

LVTETIA te habet mi Baroni? cur per te non ſcimus? & tamen aduenisſe iam antè dies pluſculos debes, ſi bonus Genius (ita confido) iter tuum fortunauit. Si es,bono & vſui tuo viſis opto & moneo: & mores ac iudicium formes,polias,tum & linguam.In conſuetudine multum eſt,& eam iudicio elige, proborum, & quos Deus ac virtus amarunt. In tanto illo populo, etiam inter populares tuos , ne cenſe gemmas & aurum omnes eſſe. Elige, vt dixi: & grandiores atque honeſtiores maximè, a quibus & prudentiæ aliquid trahas & ſplendoris. Inprimis autem,deſtinata & conſilia tua omnia ad Sapientiam, id eſt, ad Deum refer: certus, hæc nihili eſſe, in quibus verſamur, vinculis iſtis, & velut carcere, compediti. Sicut rota, quæ in terrâ voluitur, parte imâ & minimâ eam tangit, cetera exſtat & eſt in alto: ſic nos oportet decurrere per hæc humilia, optimâ & maximâ parte altos & ſubleuatos. Eò facient præcepta veterum ſapientum, & lectio, quam,per Deum,ne omitte. Sicut limites in agris confundi non ſinunt & miſceri: ſic ſalutaria illa monita coërcent , & animum neque diffundi ad vana illa , nec miſceri. Sed monitionum ſatis. tu de te,de amicis ibi, de publicis etiam tange: ſi quid eſt inſtruendis nobis aut recreandis. Tum has litteras etiam trade,quibus inſcriptas vides: & alterum noſce, bonum ſine exceptione,vt opinor; alterum. ſed ſcis quid

non

non dicendo dicam. Vale mi Baroni, semper noster. Louanij, postrid. Non. Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LIX.

OCTAVIO EPISCOPO TRICARICENSI, *Nuncio Apostolico.*

In vnâ re duplex beneficium fateor me accepisse: & quòd miseris libellum mihi legendum, & quòd talem. Illud enim prius, nónne à benignitate tuâ est, & curâ aut æstimatione etiam aliquâ mei? certè: nec vel in mentem venisset, nisi ego essem sæpiùs in mente. At ipse libellus, non mole sed bonitate pretium habet. inuentione nouitius, dispositione, & totâ tractatione, laudabilis. Theologus est qui scripsit? agnoscis igitur & Theologiam, sed modicè, &, vt salem, inspersam. Philosophiam variè miscet, à naturâ, à moribus, à ciuili gubernatione: & hæc omnia ingenio & subtilitate commendantur. Dicam quod res est. si hic liber breuior etiam fiat, id est in methodum & velut tabulam contrahatur: plus laudis, atque etiam fructus habeat, cùm in vno aspectu vtrumque hoc corpus, & Humanum & Ciuile, liceret intueri: idque à nouo isto Prometheo adfabrè aptatum & iunctum. Nam excursus etsi haud magni, tamen leues sæpè aut proprij sunt, nec nisi Galliam ferè tangunt. Ecce, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, meum super hoc scripto arbitrium: sed arbitrium, & quod iudicium tuum spectat. quem Deus suo honori, Ecclesiæ bono, & nostris vsibus vel tria sæcla seruet. Louanij, prid. Idus xbres. ∞. IↃC.

EPISTOLA LX. *Mediolanum.*

LVDOVICO SEPTALIO *Doct. Medico.*

Ecce ad te litteras ab eo quem amas, qui te amat: nōne hęc satis iusta caussa scribendi? Vt vulgò amantes nihil æquè auent, ac colloqui: sic puto in verâ animorum amicitiâ esse, qui gaudét affatu se aperire & iungi, aut certè scriptione eius vicem. Facio mi Septali, te adeo, & munus adeò offero. quod illud? pāde sinum, in eum accipiendus sum, ego ipse qui scribo. Me inquam offero: vis à me grandius aut melius? & cū fidę offero, mancipio iam antè tuum, nunc vsu etiam & litterarum commercio, si vo-

les. Voles autem, aut quæ ſcripſi reſcribo, & me recipio, qui volens non niſi volentis eſſe poſſum. Vale, & Puteanum etiam noſtrum mecum ama. Louanij, XV. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXI.

GVILIELMO SCARBERGERO *ſuo*.

GAVDEO, gaudeo ex animo mi Scarbergere, ſaluum te in Italiam, ex Italiâ in Galliam, & ô ſi ad nos, veniſſe. Quando fiet? non tui te magis & tuus ſanguis, quàm ego exſpecto: & videre deſidero ſtirpem illam noſtram, quæ iam in viri robur & modum, vt opinor, adoleuit. Diu hercules peregrinari te, non ego auctor. & Platoni propior ſim, vetanti ciues à ſuâ Republicâ diu abeſſe, imò (niſi in certâ ætate) abeſſe. Etſi turbæ tamen noſtræ cauſſam vel prætextum abſentiæ præbent: ſed quando ſedandæ? Exul ætatem à patriâ ſis vereor, ſi tranquillitatem & quietem apud nos exſpectas. Apud te, apud te potiùs mi Scarbergere. & animo ſic componere, vt gaudium & quies tibi ex te ſit, cetera vt flumen cenſeas labi. Veni igitur, & ad nos primitus. nam & via per nos te ducit ad parentes. Vale optatiſſime. Louanij, IIII. Kal. Ianuar. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXII. *Duacum.*

CLAVDIO DAVSQVIO, *è Soc. Ieſu.*

TVA libens vidi, libentior legi & ruminatus ſum: ſanè polita, & quibus lima mea deterere aliquid potuerit, non læuigare aut ornare. Itaque eam inſuper habui, nec libuit, nec mos meus eſt, * περιεργάζεσθαι. Μὴ ὥριον ἵκοιμι, niſi recta hæc, non * ἔκλυτα, loquar. Voluiſſem inquirere alibi in ſententiam, fateor: ſed ipſius Baſilij copia mihi aut inſpectio non fuit. Quid autem opus eſt? te in iſtis ante me & alios etiam, qui proceres ſibi videntur, eſſe, liquidò ſcio: ſume fiduciam ex merito, ſed non ſuperbiam, quæ nec in ingenium tuum, nec vitæ genus cadit. Morbus me nuper concuſſit, & inſultauit deiecto victor: ſed ille ſummus iterum erexit, & ſtare in muris dedit, ſi non in acie pugnare. Senecam affeci, an confecturus eam prouinciam neſcio. nam præter

* ſuperflua agere. Ne diuturnus ſim.
* fluxa.

ter languorem & alias occupatiunculas, etiam fastidium irrepsit, & tædium habet vniusmodi laboris. Epistolas cœpi dare, & nunc CENTVRIAM SINGVLAREM ad Hispanos & Italos: ordine ad gentes alias meosque Belgas, si Deus & fauor etiam publicus volent. Nam valde excitari nos, non dicam: & publica siue priuata video,

*Κήδεα μοὶ δὲ μᾶλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἤπερ ἄεθλα.

Saluere te mi Dausqui, animitus opto, & meliorem mei partem per tuas preces. Louanij, XII. Kal. Febr. ∞. IↃCI. Seriùs tua scripta accepi, id est ante dies IX. aut X, ne tarditatem accuses. Epigrammation habes, quod tuis præscripsi.

*Curæ mihi mage sunt, quàm præmia pectore nostro.

IN D. BASILII SELEVCIENSIS ORATIONES *versas à* CLAVDIO DAVSQVIO *Soc. Iesu,* I. LIPSII *Epigrammation.*

GRAECA vertere, vertit in frequentem
Vsum nunc hodie, sed ánne laudem?
Non hercles. neque versio omnis audit
Fida sensibus, aut polita verbis.
Quod qui præstitit, ille laudis omne
Punctum, iudice me, tulit: tulisti
Omni iudice tu, erudite Dausqui,
Qui sacrum Basilij & elegantem
Librum, veste decenter induisti
Romanâ: atque adeò decenter, inquam,
Vt iam pallia spernat, & Seleuci
Vrbem præ Latiare mutet orbe.

EPISTOLA LXIII. *Romam.*

ANTONIO RIÇHARDOTO *suo* S. D.

MEAS te nondum accepisse video, etsi missas ante binos ferè menses: at ego tuas iam ternas. quam diligentiam amare me fateor, quare? quia teipsum. Suaue audire de te, & à te: & in litteris quasi videre atque alloqui, cùm incoràm non datur. Delectat etiam in tuis litteris, quòd Roma te capit: etsi quem non, qui sit ingenuâ & altâ mente? Multa ibi vetus & noua in-

ſpectio, multus ſplendor rerum atque hominum: & denique confluxus quidam ex omni orbe, quos vel ſacræ vel profanæ cauſſæ (ſed magis illæ) eò traxerunt. Itaque non tam in vrbe, quàm in altâ quâdam ſpeculâ atque arce mihi eſſe videtur, qui Romæ agit: vnde diſpectio & inquiſitio ſit in omnes partes, & quod ſequitur, cognitio rerum varia, cum fructu maiore neſcio, an voluptate. O beatum te peregrinationis! & præſertim quam ſine curâ aliâ ſubis, in contubernio Ampliſſimi fratris tui, cuius munus & dignitas omnia tibi & peruia facit & tuta. Fruere igitur, & dum licet amplectere, & in ſinu te merge formoſæ illius Diuæ: me riuali & æmulo, non nego. & quanquam caneſcente iam capite, amor hic etiam me habet, & feram mecum ad Orci illum theſaurum. Sed mihi amare, tibi potiri etiam datur: vide quò eam, fungere & meam vicem, ac vide & obſcrua quod narratum etiam nos doceat aut delectet. Delectet inquam, cùm redieris:

Et non antè mihi langueſcant lumina morte,

quàm tua illa meis applicem, & reducem brachiis iſtis teneam & ſtringam. Publica, quæ illìc, per te didici: de noſtris reponere velim, ſed vtinam læta! In re non ſunt, ſpes fouet, etſi frigida; quia non actio ſolùm omnis, ſed ſermo elanguit de pace. Atqui bello vt res tranquillemus, vt pertinaciâ & loco munitas partes vincamus, votum eſt: quod vtinam ille Deus ratum reddat! Vtinam & de pace inter Gallum atque Allobrogem, quod fama recens iamnunc adfert! Nam profectò illo rege, non dicam inimico, ſed dubiè amico, res ſpeſque noſtræ in arctum coguntur, & hoſtis caput atq. animos valde tollit. Sed quid ego

—æternis minorem

Conſiliis animum fatigo?

Deo, & qui illi proximi ſunt Principibus, hæc relinquo: te valere cupio, & ſemper

Quò te cæleſtis Sapientia duxerit, ire.

Louanij, x. Kal. Februar. ∞. IↃCI.

Mea Iuno & mei te ſalutant. Eſt ibi *Io. Hemelarius* in familiâ Cardinalis Cæſij, gente Batauus, honeſti animi ac ſtudij adoleſcens. an videris obiter apud me & noris, neſcio: ſi non, adi & iam noſce, familiaritate tuâ dignum. Iubilæum trans Alpes

iturum

iturum sperabamus, & inter primos frui: si non, feremus
Quicquid corrigere est nefas.

EPISTOLA LXIIII. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI S. D.

Accepi vnà cum litteris tuis libellum, quem legendum dederam: atque is secum alium etiam traxit. Legi .. ornata sunt, sed non sine affectatiunculâ, quæ mihi semper odiosa. De pace cum Allobrogum dynastâ, Deus fortunet, & ratum esse velit. Res magna est, & multis inopinata, pro ingenio vel regis, vel gentis. Sed benè sanè & opportunè cecidit, non solùm nostris rebus istis, quas in arctum id bellum cogebat; sed vniuersè Europæis, & periculum præsens imminebat ab immani & iurato illo hoste. Etiamnunc imò imminet, sed fœdere & iunctis viribus faciliùs depellendum. Vtinam diem hunc fidi mutuique consensus inter reges videam! sed pro æui moribus, subdola multa & flexuosa interueniunt: & clàm per machinas fraudesque noxij sunt, qui palàm & honestè non possunt. De re tuâ priuatâ, vellem prolixior spes esset. sed & hanc accisam ego fouere non desinam & vegetare nouâ commẽdatione, vt cupis, apud Legatum: vtinam tam efficace, quàm volente! Quod scribis submissurum te quædam interim publica, si nuncium aut hominem certum haberes: ecce tibi istum qui has tradet, notæ fidei & industriæ. potes, me sponsore, vti. Liber epistolarum cùm venerit (sed vereor vt plusculi dies intercedant, ob hoc frigus quod retardauit:) sed cùm venerit, statim habebis, & per te Legatus. Vale vir amice. Louanij, Nonis Febr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXV. *Mechliniam.*

IOANNI BERNARTIO S. D.

Ecce epistolas, quas tu cum aliis, sed tu calidè, expressisti. Quid ais? seriò & more maiorum, sunt tanti? an singulæ placere fortassè potuerunt (ita est in hoc genere) vix vniuersę? Sed vtcumque iudicatio erit, res facta est, &, vt poëta princeps ait,

*—οὐδέ τι μῆχος
Ῥεχθὲν ἄκος εὑρεῖν. — non modus vllus
Ἑρεχθέντος κακοῦ ἐστ᾽ ἄκος εὑρεῖν.* Iam factū reuocare.

 O quo-

O quoties ego vobis, quos subsannare solebam, pænè inuideo? vobis dico, qui Genium vestrum propitiatis, ab arte & operâ vestrâ viuitis, securi potentium & Aulæ. Mihi crede, ne nunc sapere pulchrum, sed sibi sapere: famam & scripta hoc æuo spargere, vereor vt adsideat *filio Græcanici apud Troiam regis. Sed nobis vela vertere, serum est: complicare ea & tollere, hoc licet. faciemusq. etiam cum excusatione iustissimâ: quia profectò

*Oresti.

—nos fortior ætas

Iam fugit, & votis tantùm precibusque iuuamus.

Tu vale mi Bernarti, & meliori æuo te tuósque Deus seruet. Louanij, IX. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXVI. *Mantuam.*

ANTONIO BEFFAE NEGRINO S. D.

EPISTOLAM tuam ego verò gratam habui, in qua tam viuus & ardēs mei amor expressus. Itaq. nihil opus de Velsero meo, Hercule vestro, aut alio proxenetâ interponere: ipse mihi per te carus esse poteras, & præsertim ab iis dotibus ingenij tui (scriptio docet) commendatus. Quòd imaginē mei vidisse te scribis, missam à Velsero, benè est: illud mutem, si possim, de elogio, quod ille vir nimis amanter superscripsit & subscripsit. Non sum ille, quem me facit, esse conor: & has tales laudes, non iudicia habeó, sed monita & incitamenta. Simile in vtroque versu tuó ad me misso: in quo ómnia, præter fidem, laúdo. Et verò mi amice (sic iam appello) quid magnum effici à nobis potest, vel priuatim inter languores meos, vel publicè inter turbas? Eæ manent, & inuidere pænè dicam Italiæ vestræ cogunt, vbi nunc

Pax secura locis, & tranquilla otia vitæ,

Et nunquam turbata quies.

O fruimini, & interdum miserantes oculos ad nos reflectite, qui iactamur, & sine spe portus. Certè Parca mihi lumina claudet, priusquam Deus limina hæc nostri Iani. Fero, & Herculem Achillem in oculis (animi, dico) quem benignè sic iudicas in me affectum. Idem à me repone, soluam; & tempore à vobis vinci potui, in modo pariabo. Louanij, XVI. Kal. April. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXVII. *Bruxellam.*

MARCO AVRELIO VALLENSI, *Illmo Nuncio à Consiliis & auditionibus.*

LITTERAS ex Italiâ te mittente accepi, gratiores (ingenuè dico) quia te sic benignè mittente. Priuatim aliquid meritum me, non possum dicere: sed iam antè & ex sermone, & ex vultu ipso tuo vidi in me affectum. quem redamare & æstimare magis debeo, quia, vt dixi, nullo meo beneficio vel officio prouocaui. At velle me, hoc fateor; & seriò rogo si vsus mei non dicam tibi, sed tuis sit, significatum velis, id est, impetratum. Nam voluntati tuæ (quam honestam semper fore scio) mea hæc deuincta: quod credere te equidem cupio, & magis, experiri. Louanij, Idibus Martiis. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXVIII. *Brugas.*

HVBERTO AVDEIANTIO *suo S. D.*

BENE est vos peruenisse incolumes, velim & te redisse. Nam non nego, operam tuam desidero: etsi libens aliquot etiam dies concedo, vel rei, vel animo tuo. Sed tu ad nos, quantum commodè potest: etiam studia tua te poscunt. quæ si peragere apud me visum tibi tuisque, licet; & gratum te semper habui & habebo. Magni oneris aut auocamenti nunquam imponam. Anchemantum nostrum video Brugas vestras citò ire desertũ.

*-- μέγας αὐτὸν θυμὸς ἐπεῖγει,
δῆμον ἐς ἀλλοδαπῶν ἰέναι: *mens nempe illum acris adurget In terras alias proficisci.

quod Deum precor cum securitate faciat & fructu. Molem belli ne in vos ingruat, vos timetis, nos suspicamur: sed tamen in biuio sententiæ, donec hostis alibi certò sistat, & pedem firmet. Vah, eò ventum vt illi pauculi & nuper imbecilli, non contenti repugnare, vltrò lacessant? vetum, & plura indigna fient, nisi domi belliq. emendemur. Sed desino querelarum: ad amicum nostrum Wyngaerdum lætiore cogitatione eo, quem corde *ἀσπάζομαι: *saluto. quãdo brachiis facturus? tu spem iniicis, nescio an fulcro nixam: sed vt erit, amo virum, magno illi & æterno amico nostro (Busbequium dico) amicum & heredem. In quem Carmen nostrum,

ſtrum, ſi tanti eſt à ſeſe, (affectu ſcio bonum) vulget, ſculpat, vtatur, vbi & quando ei viſum. Sed heus, de floribus, veteri & ingenuâ noſtrâ delectatione, quis ſpem ibi facit? quis tam amicè offert? ille dictus, an Pamelius, an quis alius? quicumque, næ ille me grato munere honeſtârit, qui ſubmittet. Addo & opportuno. nam hæc hiems & niues, quicquid mihi elegans, enecarunt. Ecce *πένθος, vbi *νηπενθὲς omni Helenâ acceptior, ſi quis propinat. Quæris de hoc aut illo flore: nugæ. omnes grati meliores aut rariores, ſed inter omnes Tulipæ ſelectiores, quas *ἰδιοπαθείᾳ quadam amo. Tu me & bona, mi Audeiancī. Parentem vtrumque amicè reſaluto. Louanij, XI. Kal April. ∞. IↃCI. Lemutio noſtro iterum ſalutem & vxori vouero.

*luctum. *leuamen luctus. *propriâ affectione.

EPISTOLA LXIX.

PHILIPPO AYALAE, *Legato PRR. NN. apud Regem Galliæ.*

NIHIL præter affectum me impulit ſcribere, & fortaſſè quia etiam diſcedenti ſic promiſi. Sed argumenti alioqui parum eſt: & res apud nos lentæ, & cum anni tempore frigentes. Apparatus Batauorum audimus, conſilia & ſcopum nondum videmus. Sunt qui de maritimis Flandriæ ſuſpicentur, quæ tuta iis eſſe valdè interſit: ſed difficile opus videtur, præſertim noſtris iam paratis & intentis. Si à veſtris illis partibus quies ſit & pax fida, magni metus cauſſa non eſt, modò vt vigilemus. Ab Hiſpaniâ auxilia exſpectari dicebantur, ſed dicebantur: & fama iam refrixit. Pacem Allobrogicam, diu vacillantem, nunc denique firmam habebamus: ſed an conditionibus pactiſque illis primis, an aliquid mutatum? Factam eam, mihi videtur pro noſtro, imò Chriſtiani orbis bono: Aſiatico illo hoſte ſic inualeſcente, & non vnâ in Pannoniis nuper plagâ. Nam Caniſiæ turpiter amiſſæ acceſſit de Tranſſiluaniâ turbatâ dicam, an & ipsâ amiſsâ? Ego hoc vereor, vt initia & progreſſus ſunt, denique vt animi populariter ab Auſtriacis auerſi. Deus mitiora do iet, & te Vir Nobilis & Cl^me in munere tuo dirigat, è re Principum, & tuâ famâ. Louanij, VIII. Kal. April. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXX. *Mediolanum.*

LVDOVICO SEPTALIO V. C.

AMANDO me anteuenisti, fateri debeo: at non ſcribendo, etſi caſus aut mala fraus litteras meas retardauit, an oppreſſit? Sed ſcripſi hercules, & miſi: atque en hîc exemplar. Intereà de amore, debere me tibi fateor tamen: quid fateor? reſcribo, & reddere me tibi ampliter adſero, non debere. Solo tempore, non modo aut magnitudine me antecedas. Quod facio equidem iuſtiſſimè, non ab illo ſolùm affectu impulſus, quem in ipſum me habes: ſed & quem propter me (ita intellego) in meum Puteanum. Quem iuuenem raris ingenij dotibus, & animi vitæque candore, ad vos miſi ornandum tuendumque: quoniam parùm opportuna nunc ei hæc patria, tota armorum & turbarum. At Italia quieſcit, viget, floret, mihi ipſi optata nuper & ſperata: quod ſi fuiſſet, quo meo gaudio? quo nexu vos tales, animo iunctos, etiam corpori appreſſiſſem?

——quod ſubdere robur
Illa dies, quantum potuit dempſiſſe ſenectæ?

Ita loquor, de ſenectâ. quæ maturior ingruit, & per tædia hæc temporum occupauit. Summi poëtæ illud noſti,

* Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν.

Nam anni alioqui non premunt, & LIIII. iam eram ingreſſus, an ad calcem decurrendum? Deus viderit, æquo me in vtramuis partem: & te Vir Cl. alterum Æſculapium tuæ patriæ, mihi amicum ſeruet. Louanij, VI. Kal. April. ∞. IↃCI.

* *Nam citò, & ante diem, venit in mœrore ſenecta.*

EPISTOLA LXXI. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO S. D.

LIBENS imò lætus litteras tuas vidi, veteris & puri in me affectus teſtes. Inuitas in domum tuam: & quídni ſequar? Micaultius reuocat, amicus & ille fateor: ſed tu æuo & tempore certè antecedis. Itaque ſi in loca veſtra vnquam venio (ſpero aûtem & deſtino, breui:) rectà in tuam domum, & corpore ac contubernio ſociabimur, qui animo iamdudum ſumus iuncti. O ſuauis mihi in hac ætate recordatio priorum & iuuenilium annorum!

norum! ô firmam & inconcussam, in omni motu temporum, tuam fidem! Quæ certè animum meum titillat, imò percutit, sed suaui thyrso voluptatis. Vtinam publica materiam sic lætam suppeditent! quæ nunc quidem (apud te dixerim) fluere mihi videntur aduersa non Austriacis tantùm, sed Christianæ rei. Ciuilia hæc & finitima bella omitto: quæ aliqua pactio aut fortuna ponat vel abrumpat: sed illa Pannonica & Dacica, quid nisi iugulum nostrum & salutem petunt? Inualescit ille Barbarus hostis, agit & fert res vrbesque nostras: & nuper Canisiâ, nunc Daciâ amissâ (ita audiebamus) aut certè alienatâ, quid nisi latus & tutus illi limes in penetralia Europæ nostræ? Doleo & excrucior, cùm hæc audio: nec ob euentus ipsos, sed eorum caussas. quas à secordiâ simul & superbiâ nostrâ esse, vtinam ne verè dicam. Intereà gens finitima nobis, pacata agit, & surgit in suis finibus: & paullatim vires colligit, citò aut serò in nos exercendas. Enimuerò supremum illum aurigam video currum hûc nostrum regere & flectere, sed ad Murciæ ædem, non ad Solis & optatas illas victoribus metas. Feramus, & philosophemur: quod olim consilio, nunc necessitate faciendum: & aliis excussi, ad Constantiæ illam anchoram adhærescamus. Sed hæc omitto tristicula: ad vos adspiro (sed in tẽpore) alacer & sepositis curis,

Pinguis vt inde domum possim phæaxque reuerti.

Tu talis me exspecta, & talem (Deus audiat) redde. Louanij, III. Idus. April. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXII.

P. PANTINO *Decano Bruxellensi.*

VIDES inclusam epistolam, non etiam quod in ipsâ. Quid? inquies. mortuale aliquid, & Epitaphia inscriptio, quam concinnaui forti viro & duci Gaspari Zapenæ, rogatu Ludouici Blasci. Ad hunc mitto, & rogo vt si quid mutandum, de tuâ sententiâ fiat: ad quem sanè rectà ire poterant, me non appellato. Quid enim ego hîc melius? sed fatum nostrum est his talibusq. distrahi, vt destinatis nostris scriptiunculis vix sit locus aut tempus. O Politiane, quàm sæpè mihi querela tua similis in mente! & tamen assero, & liquidò etiam iurem, plures menses me perdere

dere & perdidiſſe, & perditurum etiam addo, in hiſce auocationibus, quàm te dies. Etſi reuoco illud, perdidiſſe. nam benè & ſæpè vtiliter opera ſumitur, quæ amico aut officio imputatur. Talia pleraque iſta. nam quòd ambitio mea ad hæc non eat, ſatis ego ſcio. Valere te opto, Vir Reu^de & Cl^me, & breui nos ſpolia illa tua è Græciâ videre: è quâ iamnunc ad me epiſtola à Cyrillo, magno Archimandritâ Alexandriæ & Exarcho (ij tituli ſunt) ſed ſcripta ἐλλογίμως, vt captus eſt captiuæ quidem huius Græciæ. Iterum vale. Louanij, XIII. Kal. Maijas. ∞. IↃCI. *erudite.*

EPISTOLA LXXIII. *Bruxellam.*

NICOLAO BRANDIO, *Conſiliario.*

Ex longo interuallo, en meam manum. Cur non anteà? inopiâ non amoris, ſed argumenti: nec id te fugit. Nunc cùm EPISTOLAS cœpi edere, en tibi libamentum, quo volētem te iterùm & propitium reddam, ſi tamen ſubduxiſti aut contraxiſti. Vtinam & manum tuam laxem? Quid hoc eſt? inquies. quod ſolet: ad fontem vberem venio, & aquam poſtulo: arborem onuſtam concutio, & fructus velim legere. Sine ambagibus. ecce meus hortus cladem accepit, hac acritate hiemis, pluſquam Cannenſem. Pauci militum melioris & ingenui ſanguinis ſuperſunt: ad ſeruos redigimur, & honeſto nomine Volones. Tu aliquid ſuppeditas? Quid? inquies, defini. Iam dixi, Volones me quærere: ergo quicquid tu voles. Nam bonâ fide, non iam eligo, nec quo expleam aut ornem requiro: ſed quo nouum velut hortulum pangam. Iuua, iuua: & tuæ mortalitatis quoque memor, amici funera ſubleua & ſolare, non leſſo aut verbis, ſed manu & factis. Quid tibi videor? vrbanam, imò fori veſtri, frontem ſumpſi, & aliàs vel ad vitium verecundus, totam illam pro ſalute horti, id eſt delicij mei vnici, poſui. Vale V.C. Louanij. v. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

Carmen hîc habes, in re hortenſi meâ ſubitò ſcriptum: quo fine? vt tuum aliquid eliciam. mitte.

IN PINVM ARBOREM EX OPACO ET OBSITO IN HORTVM SVVM TRANSLATAM.

ARBOR, quæ meliore cælo & aurâ
Nostro pangeris hortulo, arbor olim
Sacra DIs tribus: & Deum parenti, &
Fauno capripedi, simulque Pani:
Arbor mystica, quæ comâ virente
Gaudes crescere, & es perennioris
Naturæ nota: tu meo virenti
Sic viuas vireasque semper horto:
Vt quarto quoque numini sacreris.
Nam Musam colimus: sacratur ipsi
Musæ hic hortus, & hortuli patronus.
Cresce ergo hâc mihi lege, tolle culmen
Cæli ad sidera, tolle nomen vnà
Musæ: audebóne dicere? & patroni.

EPISTOLA LXXIIII. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo* S. D.

SEMPER enim te meum appellabo, & nec tempus eripiet, nec loca diuellent. Quamdiu autem ibi? volente & nolente me, vt rem dicam. Nam esse te quidem in illâ luce gentium, improbare non possum: sed satis diu fuisse, animus mihi dicit, & suadet propiorem fieri nobis. Ætatem parentis & tuam cùm video, velim te quò destinaris ire, id est ad coniugium, & grandæuo parenti tuo nepotes eiusdem sanguinis & nominis etiam dare. Vnde hoc mihi in mente? quia & Guilielmum nostrum, qui mihi adest, iter illud velim ingredi, & te regredi illo vicario quasi dato. Hæc à voluntate eius pendere, contra quem nihil velle debes, scio: sed ad eum in occasione ego scripsi, & puto diuersum ab hoc consilio non esse. Tamen sustinendum est, & decretum illud exspectandum: intereà à virtute & modestiâ non abeundum. Ab hac minimè. quæ omnes tuas dotes alias (Deus largiter dedit) commendet: & per quam verè sis, quod poeta dicit de suo Mercurio, ---*superis Deorum Gratus & imis.*

De

De me autem, exactis his Ieiuniorum diebus mediocriter valeo: per eos langui, & animo & corpore pænè collapsus. EPISTOLAS edidi ad illos aliosque Hesperios, & inscripsi Card. Borromæo: illíne aliisque satis probatas? Lubet audire iudicia: non quia sequar semper, sed quia nec spernam. Ceterùm ipsum Cardinalem semper ego in magno habui colere, vel virtutis eius quæ eminet, vel beniuolentiæ in me, caussâ. Misimus & ad te exemplar: & voluissem ad te vnum, vt primus traderes, si in mente mihi fuisset. Domus mea nūc minùs frequens, & paullatim in solitudinem, id est quietē redigor, meis ordine singulatim digressis. Nam alios non sublego: non quia priores displicuerint, sed ne displiceant sequentes. Varia ingenia, nec lubet vltrà periclitari. Quod ad publica, nihil nuncio, quia nihil agimus aut patimur, extra pacem magis (vt nunc res est) quàm in bello. Sed vtinam ipsa illa pax (ô Dei summum munus!) nos respiciat tam benigno vultu, quàm vicinos: qui fruuntur eâ & fruentur, nisi malâ ambitione aut cupidine ipsi eam pellent. In Italiâ nuper mirificos apparatus audiebamus, & magnarum rerum minas: sed minas, & nunciant nunc diuulsas eas copias, & partem ad nos aduentare. Mallem in Thracas, ne mentiar: nisi tamen, quod bello hîc manente, miles opus est, vtinam tamen compositus & sub disciplinâ. Reges, & rex ille regum, videbunt: ego humana æquo animo atque oculis aspiciam; te illo, quando & istis mi Richardote? Deus breui faciat, & te spei parentis & nostræ seruet. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV. *Augustam.*

MARCO VELSERO S. D.

BEFFAE Negrini litteras per te accepi, etsi iam antè simili argumento & pænè verbis alteras, quibus cùm responderim, non videbatur operæ nunc iterare. Ad Delrium nostrum ecce habes. Satin' vt te vtimur, an abutimur? Sed hæc tua benignitas est in omne litteratorum nomen, *quæ te ad cælestem gloriam efferet*, vt Augusti verbis hoc dicam. De Epistolis nostris, quòd Billiodo dante videris, gratum est: sed an non & me mittente? Misi enim certè, & te velut inter familiares Lares habeo, quibus

primis offeram hæc libamenta. Vtinam melioris rei! & tu tamen vrges vt reliquas: dabo, dabo, gratia an infamia vestra suasorum esto. Accingebam me ad iter in nostros Neruios, quos finitimos nondum vidi: etsi amici illîc boni & multi. Nunc me iis daturus dies aliquot eram, & corpus atque animum refecturus, si Deus annuet: quem tutorem tibi mihique, ô virorum optime, precor. Louanij, prid. Kal. Maijas, ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVI. *Bruxellam.*

GASPARI TAIO V. N.

DEVS bone, tuam benignitatem! Munera mittis multa, rara, & quibus in gaudium etsi datum me fateor, tamen addo & ruborem. Nam quo meo merito? Promiseram, inquies. Imò potiùs spem feceras, nec actio certè mihi tecum ex stipulatu. Totum, vt dixi, est benignitatis tuæ: & tanto plus debeo, quo minor fuit eius caussa. A me certè nihil elicuit. nisi fortè insitus animo huic in magnum parentem tuum (nunc inter beatos) amor simul & cultus: quem virum Bruxella nostra habuit, in tenebris turbisque istis temporum, ductorem, tutorem, vindicem contra mala & malos qui imminebant. Deus illum eripuit, te eius germen reliquit, vestigiis iisdem insistentem probitatis, fidei, & priscæ virtutis. Sed hæc desino, gratias agere paro, sed paro. Verba desunt, animus superest: & scito tamen breuiter & fidè, nihil te potuisse gratius pro ingenio meo mittere, qui illis hortensibus deliciis vnicè delector & velut pascor, vbi animum vel languor vel occupatio deiecit siue exhausit. Debeo ergo tibi non vt amico tantùm, sed vt medico: qui & animum meum recreas, & corpus reficis: quæ vtraque, Vir Nobilis, vt diu sana habeas, intimum meum est votum. Fratrem tuum aduenisse incolumem, gaudeo: spero, Louanium suum reuiset, nos vnà, & amplectemur. Ibidem, prid. Kal. Maijas, ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVII. *Romam.*

CYNTHIO ALDOBRANDINO *Cardinali* S. D.

DECORI limites egredi, & exclamare statim initio cogor, O benignitatem! ô quo alio nomine appellem hunc mixtum

xtum ex amore & promptitudine affectum? Promptitudine, quæ te in isto culmine (ignosce) non decet. Túnc ad vnas meas bis scribas & respondeas? nam ita factum: semel ipsis, & anteà exspectationi earum & spei. Iterùm, ô benignitatem! quâ me quidem sic capis & tuum facis, vt si ære olim & librâ emisses. Itaque vt in pauca sed fida verba conferam, mancipio me tuum habes: imò mancipium, si tamen id verbi tuus meusque ingenuus animus admittat. Quem animum seriò Ill^me^ & Reu^me^ Domine ad te mitto: habitet atque hæreat, quamdiu in corpore iste habitabit. Fas & Fides audite. Louanij, Kal. Maiis, ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Bruxellam.*

Henrico Vannetten, *Præsidi Ærarij Principum in Brabantiâ.*

FILIVM tuum reducem libens vidi, & vel ex eo gaudium tuum cognoui. Si enim nos alieni afficimur erga notos vel discipulos: quantò magis parentes erga sanguinem suum & stirpem? Gratulor ergo tibi hoc gaudium, & vt alat idem ac foueat, Deum precor. Destinas eum ad forum mittere, vti scribis: quod equidem probo: quia, vt nostri hodie mores sunt, limen id est ad honores. Tamen libare eum suadeam tantùm: nec diu in iis tetricis, & pænè tricis dixeram, haberi vel ingenium eius velit, vel poscat vsus. Ad maiora eum Deus, tu, & sua virtus ducent: id est ad ipsam remp. ô virorum quàm nunc egentem! Mitte, mitte meliores has stirpes, & labantem eam teneamus his fulcris. Equidem (Deus vota audiat) omnia bona ominor & pænè spondeo de tuo filio. ita indoles mihi videtur, ita institutio: & tua manus ac directio accedent, sicubi per ætatẽ vacillet. Etiam auctoritas tua in producendo accedet, quam merito virtutis tuæ habes. Iterùm voueo, Deus te illi tutelam, illum tibi gaudium seruet. Louanij, postrid. Kal. Maij. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIX. *Mediolanum.*

Io. Baptistae Sacco S. D.

ACCEPI Cardinalis Borromæi litteras, & vnà tuas. Ille gratum habet, tu gratias agis, quòd inscripsi librum, quod libro

bro inserui: vtrumque à me libenter & meritò factum. Certè de te, mi Sacce. qui & amorem iamdiu acrem in me ostendis: & eâ virtute ac doctrinâ es, vt inter paucos veterem Italiæ gloriam sustentes. Hortaris me porrò ad alia scribenda ac vulganda: quod facio ac faciam pro viribus. quas tenues tamen esse scito, & æuo ac morbo deficientes. Beatos ingenij alios! quibus cum eo & sanitas adest: nec functiones aut fructus eius halitu morborum adflantur aut intercipiuntur. Deus mihi nō dedit, fero sortem, &

——leuius fit patientiâ,

Quicquid corrigere est nefas.

Tu mihi diu salue, optime Sacce. Louanij, postrid. Non Maias, ipsâ horâ quâ vestras accepi. ∞. IƆCI.

EPISTOLA LXXX. *Bruxellam.*

PPHILIPPO MASIO, *Consiliario & Graphiario Ordinum Brabantiæ.*

SVAVE nuper fuit (ex animo dico) renouare & quasi vegetare in sermone veterem amicitiam, contractam in adolescentiâ & litterariis istis castris. in quibus ego quidem iam consenui, te ad Remp. Deus, & tua virtus, & maiorum etiam exempla duxerunt. Sed quanquam loco & vitæ genere disiungimur, rogo tamen vt animorum ille nexus maneat: quid rogo? ipse vltrò ita nuper obtulisti & affirmasti. Itaque mearum hoc partium, vt ipse eum omni officiorum genere constringam: quod facturum me animo semper, etiam operâ, vbi eâ opus, sanctè & Romanâ fide promitto. Edidi EPISTOLARVM nuper librum, mitto: si tamen inter seria tua & tot negotia,

Quæ caput & circa saliunt latus

(vt cum poëtâ dicam) diuidere tempus his nostris potes. Sed nihil opus, accipe tantùm, & vnà animum, Nobilis & Cl^me^ Domine, æternùm addictum. Louanij, postrid. Nonas Maijas. ∞. IƆCI.

EPISTOLA LXXXI. *Mechliniam.*

OTHONI HARTIO, *Consiliario supremi Senatus.*

AMICAM inuitationem tuam accepi, & mouit mihi dolorem. Animo obsequebar, & vobis aderam: re prohibebar, & compedes meæ me tenebant. An non vellem, & adspirarem ad tam amicos, & Oranum præsertim meum, iamdiu, nisi animi oculis, non visum? Profectò facio, & vix ita, qui sitit, ad fontes: sed ligant me cùm sollennes occupationes, & tenuior semper valetudo, tum ædificatio, quæ nunc feruet. Domus meæ pars caduca erat, instaurare cœpi, & loculos meos deplere. Domini oculus hîc vsui est: nec sine incommodo præsenti auellar. Tamen velim mihi (& iamnunc rogo) significari, ecquid ibi hæsurus Oranus & collega sint? Si dies octo aut decem; dabo me in viam, ad vos veniam, & illinc Bruxellam & Neruios (quò item inuitor) pergam. Etsi iustè, vel ipsâ Iustitiâ iudice, Orano succenseam, qui ita ad vos, vt nos de industriâ videatur fugisse. Nónne per hanc vrbem via recta & prætoria ducebat? Nónne ipse spem fecerat scriptis, imò pænè promiserat? Hoc dicito, saluta, & tu salue; & me etiam absente Hilaria agite, sed tamen dolente, imò inuidente. Heus tu, éstne poculum quod Amicitiæ sacræ & fidæ libes? fac meo nomine, luam præsens. Louanij, IIII. Eid. Maijas. ∞. IↃCI.

Orano meo, Oudarto meo, iterùm plenam salutem.

EPISTOLA LXXXII. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO V. R. & N.

ECCE Epistolas, quas bonâ fide remitto, sed descriptas in finem illum edendi, quem adsuades. An tanti sint, nescio: sed tamen amicorum voluntatis magis, quàm nostræ fortassè famæ ratio ducetur. Itaque Centurias aliquot etiam paramus. SENECA noster lentè procedit. ætas, valetudo, tempora non calfaciunt, nec stimulos ad hæc quidem studia addunt. Enimuerò cùm res nostras video, cum Homerico illo Vlysse dixerim:

*Κήδεά μοι καὶ μᾶλλον ἐνὶ φρεσὶν, ἤπερ ἄεθλοι.

adeò tristia pleraque omnia aut adsunt, aut instant. Optimi sanè

* *Sunt curæ mage nunc, quàm ludi in pectore nostro.*

Principes nobis: sed fortunam pro virtute iis fluere nondum videmus. Itaque aduersarij insultant, & supra spem suam faciunt progressus. Sed omitto. ego mei reficiendi caussâ Tornacum nuper excurri, & Villerium nostrum amplexus sum, ô virum omnibus elegantiæ & comitatis numeris perfectum. In domo eius dies aliquot egi, non dixerim quàm suauiter, molliter, & facetè: nec corpus solùm, sed animum istum oculosque paui inspectione Gazophylacij (sic appellem) quod instructum omni genere vel antiquitatum vel elegantiarum habet. Audiueram sanè, & magnum aliquid animo præceperam: vicit tamen omnem exspectationem. Itaque, iterum dico, valdè acquieui in tali hospitio. & omitto amorem, illum fidum & acrem in me ab ipsâ pueritiâ: quem iucundè vestigiis relegimus, & fabellas, lusus, deliria narrauimus primæ illius ætatis. Hæc apud te, id est pænè alterum Villerium: & scio quàm illum virum, & cum illo me ames. Vos quoque ego videre profectò haueban, & vina atque aquas magis vestras bibere: sed absterremur periculis, quæ certa nobis esse experti scimus. Igitur hunc quidem affectum coërceo, amorem largiter ad te mitto, vt tua fides est, reddendum. Louanij, III. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIII. *Romam.*

IOSEPHO MARTIO.

EPISTOLA tua, quæ ipsa, & suo nomine, grata esse poterat, magis fuit Bencij mei inserto, ô magni illius & fidi amici nostri! Quem quòd tibi quoque talem fuisse significas, eòipso te meum facis: nec vnquam ille amauerit, nisi ab ingenio & virtute amandum. Itaque mi Marti, (etsi minimè pro tuo nomine: Musarum enim totus es) mi inquam Marti, certò ita habe, vinculum aliquod amicitiæ vnâ hac scriptione te iniecisse, arctiùs stringendum si iterabis, & colloquio illo magis magisque iunges, & nodum hunc animorum velut adduces. Enimuerò si Fata (ita loquendum est. nam voluntas mea adfuit, vel superfuit) mihi indulsissent Romam illam coràm videre & venerari: te quoque in eâ licuisset, & libuisset, atque externis istis oculis contemplari; quem nunc animi tantùm datur. Sed vel hoc iuuat, & li-

neæ tuæ paucæ ductæ, ſi non Apellem, aliquem eius diſcipulum ingerunt & producunt: quem ego vt fauore, ſic hortatione etiam (etſi opus fortaſſe non eſt) proſequar, pergendi in optimâ viâ & ad calcem decurrendi. Hæc ſtudia ſunt, quæ animo tuo fructum, apud alios gratiam aut famam ſunt paritura. Apud me quidem iamnunc amorem: quem & tu mihi ætatem ſerua. Ita vale mi Marti. Louanij, Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIV. *Duacum.*

FRANCISCO MONTMORENCIO *V. N. Berſei Toparchæ.*

QVICQVID manus hæc excuſat, animus me accuſat. Vt abierim nõ viſo te heri, & ſollemnibus illis dictis? factum: & Deum teſtor, ſine meâ culpâ. Decretum ita fuerat, & in eſſedo te viſere: interrupit auriga, qui à domo tuâ aberrauit, & abnuit flectere aut redire. En peccati noſtri cauſſam: noſce, & ignoſce. Atqui manſiſſes apud nos, inquies. Id quoque voluiſſem, nec ſum ille Caucaſo abruptior, vt precibus non mouear; ſed bonâ fide, mea & mei me reuocant, menſem totum iam ferè erronem. Sed in iſtis amicitia non eſt nixa: quam detractâ omni pompâ & velut perſonâ colamus, ſedulò à me faciendum. Equidem duo ad te adfero, Beniuolentiam & Obſequium: quorum illâ frui te rogo, iſto vti. Tornaci, in ædibus Dionyſij Villerij, qui te amat, colit, ſalutat. XVI. Kal. Iul. ∞. IↃCI.
Andream Hoyum da mihi veniam vt per te ſalutem.

EPISTOLA LXXXV. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO S. D.

NOVVM tibi, immane, incredibile erat, de liberis, quos veteres paſſim exponebant vel abiiciebant: & alienum non à ratione ſolùm cenſebas, ſed à naturâ. Omnia conſentio & cedo, ſed non in fide: quia certò res ita fuit, & communis ac paſſiua adeò, vt dixi. Si vis homines accuſare, qui hominem non ſolùm parentem exuebant, in tenellâ & innoxiâ plantulâ exſtinguendâ, non abnuo, tecum imò accuſauero: ſed de facto, non de qualitate quæſtio nobis erat. Ego autem pertendo & vel ſcripto nunc doceo, ſic fuiſſe. Quid ſi lege etiam apud quaſdam

Lib. VII. cap. penult. gentes permissum, atque adeò pænè iussum? Aristoteles dicet in Politicis: atque adeò ipse inclinat, *numerum definiri prolium procreandarum: & sicui is augeatur ac duplicetur, priusquam in vitam veniant, abortum esse procurandum.* Scilicet quia hoc mitius, quàm iam natas abiici ac necari. Quid secuti isti sint, apparet. nimirum ne nimiâ propagatione angusta loca & fruges ac fructus fierent: sed ô diuinæ Prouidentiæ parum gnaros! quæ in hac mũdi œconomiâ omnia pariare potest & solet; & siquid redundat, aliâ viâ recidere vel auferre. Tamen, vt dixi, mos ille non apud barbaros aliquos tantùm, sed politos & humanitati factos Græcos: & Comœdiæ palliatæ passim clamant. Iussio aut voluntas patris exspectabatur, tollendum quod natum, an abijciendum esset: atque istud sæpiùs, in fæmineo & minùs æstimato sexu. Immanitatem! tecum adsero: & Romulus rationi propior, qui lege tulit (apud Dionysium) Lib. I. ἅπασαν ἄρρενα γενεὰν ἐκτρέφειν, καὶ θυγατέρων τὰς πρωτογόνους. ἀποκτιννύναι δὲ μηδὲν τῶν γεινομένων νεώτερον τριετοῦς, πλὴν εἴ τι γένοιτο παιδίον ἀνάπηρον, ἢ τέρας εὐθὺς ἀπὸ γονῆς. ταῦτα δ' οὐκ ἐκώλυσεν ἐκτιθέναι τοὺς γειναμένους, ἐπιδείξαντας πρότερον πέντε ἀνδράσι τοῖς ἔγγιστα οἰκοῦσιν, ἐὰν κἀκείνοις συνδοκῇ: *Omnem masculam prolem educari, & è femellis primogenitas. Nihil autem quod natum esset occidere, ante triennij tempus; nisi aliquid mutilum, aut monstrosum statim à partu esset. Hæc enim talia non vetuit exponi, sic tamen vt parentes priùs quinque viris è viciniâ ostenderent, si & iis ita videretur.* Benignior, inquam, hæc Romuli lex: & quæ colorem magis æqui De Irâ, li. I. boni, sed colorem habet. Ad eam Seneca: *Portentosos fœtus exstinguimus, liberos quoq. si debiles mõstrosiq. editi sunt, abijcimus.* Sed lon- Lib. X. de Asino. giùs ab eâ Apuleianus ille pater, qui *peregrè proficiscens, mandauit vxori suæ, vt si sexus sequioris edidisset fœtus, protinus quod esset editum necaretur.* Vbi enim hîc triennium exspectatum? Et alij vulgò longiùs: qui passim abiiciebant. Christiani scriptores sæ- Apolog. ca. IX. pè Romanis obiiciunt. vt Tertullianus: *Inprimis filios exponitis, suscipiendos ab aliquâ prætereunte matre extraneâ.* vt Ambrosius: V. Hexa. cap. XVIII. *Pauperiores abiiciunt paruulos, & exponunt, & deprehensos abnegant.* Et quid est Exponere? plerumque in aliquâ solitudine, feris in prædam. Suidas: Ἐκτιθέναι τὰ βρέφη. ἀντὶ τοῦ εἰς βορὰν θηρσὶν, ἢ καὶ ἄλλως εἰς διαφθορὰν παρατιθέναι ἐν ἐρημίαις: *Exponere liberos. pro eo quod est feris in cibum, aut aliter in exitium, solitudine aliquâ deponere.*

Quincti-

Quinctilianus Declamator: *Velut expositos in aliquã solitudine, aut in maria proiectos.* Imò & strangulare interdum ipsi solent atque oblidere. Arnobius: *Vos enim* (Romani) *video procreatos filios, nunc feris & auibus exponere, nunc adstrangulatos misero mortis genere elidere.* Lactantius: *Non possunt innocentes existimari, qui viscera sua in prædam canibus obiiciunt, & quantum in ipsis est, crudeliùs necant, quàm si strangulassent.* Idem iterùm: *Qui natos ex se pueros aut strangulant, aut si nimium pij fuerint, exponunt.* Tertullianum hâc impietatem damnare & in his verbis arbitrer: *Quærenda nobis onera sunt* (liberorum) *quæ & à gentilium profanis vitantur, quæ legibus locantur, quæ parricidiis expugnantur.* Negat Christiano, qui de aliâ vitâ cogitat, valdè coniugia aut liberos quærendos. ad quos, inquit, liberos gentiles legum præmiis pœnisque vocantur & velut conducuntur: quas tamen leges etiam parricidiis expugnant, tollentes & strangulantes iam natos. Sed mitiores paullùm illi, qui in publico aliquo vrbis loco exponebant: vt fas saltem ab homine tolli, vel in seruitutem. Athenis, aut iuxta eas hoc fuisse Suidas indicat. Κυνόσαργες, inquit, τόπος ἐν τῇ ἀττικῇ, ἐν ᾧ τοὺς νόθους τῶν παίδων ἐτίθεσαν: *Cynosarges, locus in Atticâ, vbi spurios infantes ponebant:* & caussam addit, *quia Herculis ibi templum, qui & ipse inter spurios fuit.* Sed & Romæ *Lactaria columna.* de quâ Festus: *Lactaria columna in foro olitorio, quòd ibi infantes lacte alendos deferebant.* Victor, in descriptione Vrbis: *Forum olitorium. in eo columna lactaria, ad quam infantes lacte alendos deferunt.* Id genus *Altellos* Latini dixerunt, vt Græci Θρεπτοὺς, siue etiam χαμαιρδύτας, *Humi-repertos.* Tetigi *in seruitutem* sublatos: & ita mos siue lex fuit. quã Declamator apud Senecam ingerit: *Expositi in nullo numero sunt, serui sunt: hoc legislatori visum est.* Et tamen quæstio subinde exorta, an tales non possent adseri in libertatem? Proponitur à Plinio, cùm Proconsul Bithyniæ esset, Traiano: *Magna, Domine, & ad totam prouinciam pertinens quæstio est, de conditione & alimentis eorum, quos vocant* θρεπτούς. Et is respondet: *Quæstio ista, quæ pertinet ad eos qui liberi nati expositi, deinde sublati à quibusdam & in seruitute educati sunt, sæpè tractata est.* Et ambigit ipse quid respondeat. tamen concludit: *Et ideò nec adsertionem denegandam iis, qui ex eiusmodi caussâ in libertatem vindicabuntur, puto: neque ipsam libertatem redimen-*

Lib. VIII. | Lib. VI. cap. XX. | Lib. V. cap. IX. | Ad vxor. I. cap. V. | Lib. X Controu. IIII. | Lib. X.

dam pretio alimentorum. Quod vltimum satis nouum, ne iniquum dicam, videatur, ne alimenta quidem reponi ei qui educasset: certè aliter in Senecâ patre; vbi lex est: *Expositum qui agnouerit, solutis alimentis recipiat.* Et hoc nisi indulges, quid nisi vetas aut tardas tolli? Nota autem, quæstionem tantùm esse de liberis natis: non herculè seruis. nam & ij exponebantur. Declamator: *Nascuntur,* inquit, *quidam aliquâ parte corporis multati, infirmi, & in nullam spem idonei: quos parentes sui proïciunt magis, quàm exponunt. Aliqui etiam vernulas, aut omine infausto editos, aut corpore inualidos, abiiciunt.* Ait Vernulas. qui nempe à dominis abiecti. Omnia fœda, sæua, & ideò à Christianis Principibus coërcita. Primi fuerunt, opinor, qui vetuerunt Valentinianus, Valens, & Gratianus: quorum lex in vtroque Codice Theodosij & Iustiniani extat, Ad legem Corneliam de Sicariis: *Siquis necandi infantis piaculum adgressus adgressáve sit, erit capitale istud malum.* Qui putant hoc iamantè legibus cautum; quia in Pandectis mulier *exsilio damnatur, quòd visceribus suis vim intulerit* (intellege in abigendo partu:) errant. quî posset? cùm testimonia, quæ dedi, vulgati illius moris, retriora sint Pandectarum scriptis. Itaque abortus tantùm ibi vetatur: & meritò, quia nesciri de partu vtili, inutili, quidquam etiam potest: & odium item suberat prioris mariti. At Christiani, vt dixi, damnarunt. & est etiam Canon Concilij Vasensis, qui ait: *De expositis querelam processisse, eos non misericordiæ iam, sed canibus exponi: quos colligere calumniarum metu mens humana detractet.* Ideò mox decernit, *iuxta vetera statuta Augustorum & Principum, vt quisquis expositum colligit, Ecclesiam contestetur, & nisi intra decem dies repetatur, sit eius qui collegit.* Hoc totum pertinere & spectare Traiani rescriptum illud videtur: quia certè calumniarum metum gignebat, cùm nescirent an liberum tollerent, id est mox, & sine pretio, reddendum. Itaque deserebant. sed Concilium misellis subuenit, & contrà, vt audisti, censet. Hæc cruda veterũ, sed non omnium. nam Iudæi aliter, de quibus Tacitus: *Augendæ tamen multitudini consulitur, & necare quemquam ex agnatis nefas.* Vbi *gnatis* legendum monui: aut certè ita capiendum, quasi nefas esset tollere eos qui adnascuntur. nam primos, quis velit? Etiam de Germanis idem scriptor: *Numerum liberorum finire, aut quemquam ex agnatis*

Lib. IX. Contr. III.

De Pœnis, LXXXIX.

Can. IX.

v. Histor.

agnatis necare, nefas habetur. Vbi de *finitione* habes, in Aristotele suprà expressum. Estne aliquid? imò. olim Indis consimilem illi Romuleæ legem fuisse, de quâ Curtius: *Gens, vt barbari, sapientiâ excellit, bonisque moribus regitur. Genitos liberos, non parentum arbitrio tollunt, aluntque; sed eorum, quibus spectandi infantum habitum cura mandata est. Si quos insignes, aut aliquâ membrorum parte inutiles notauerunt, necari iubent*. Satis meum dictum firmaui, vt Deus tibi valetudinem, rogo. Louanij, x. Kal. Iulias. ∞. IↃCI.

Ante biduum de priuatis ad te scripseram: hæc libuit in otio contexere, & velut coràm sermocinari.

EPISTOLA LXXXVI.

PHILIPPO DE CROY, *Equiti aurei Velleris, Gubernatori Tornaci & Tornacesij, Comiti Solrano.*

DOLEO equidem nec tuo, nec meo desiderio, hoc quidem tempore à me satisfactum. Nam neque Condati te vidi, vt volebas & benignè inuitabas; nec Bruxellæ ad manus tuę osculum veni, quod non cupiisse me tantùm dicam, sed destinasse, imò promisisse. Quid ergo impediit? festinus meus transitus, & quia domum me, cùm tenuior valetudo, tum & res meæ vocabant. Rogo Ill^me^ Domine istam mihi veniam dones, aliàs ex arbitrio, vel imperio tuo, emendaturo. Remitto scriptum, quod super Repub. nostrâ prudenter (ita me Deus amet) legi conceptum. O vtinam consilia locum habeant, quæ Principibus augendis, rei nostræ firmandæ sint! Et spero aliquando habebunt, & fides nostra, integritas, amor perspicientur: quæ inter omnes gentes, propria nobis Belgæ vindicamus. O Deus audiat! & te Ill^me^ & Excell^me^ Princeps, bono Principum & nostro diutissimè incolumem seruet. Louanij, XII. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVII. *Madritum.*

LVDOVICO TRIBALDO TOLETO S. D.

TV verò ad me perbenignè, mi Tribalde: quod mihi gratum acceptumque esse è talibus locis, & à tali ingenio debeo adfateri. Longè à nobis abestis: scripta ad vos & famâ

fama mei, & quod caput est, amor atque æstimatio venit, vtinam ex vero, non opinione aut præiudicio, concepta. Sed vestra hæc cura sit; mea rependere affectum, & inuitantibus, benignè verbis atque animo respondere. Delectauit me autem epistola tua & scitè scripta (rem dico;) & in eâ iudicium de summo virorum, qui fuerunt aut erunt, & cuius magnitudinem nō nisi magni capiunt, nec plenè etiam ipsi. Is Homerus est, ô apex ingeniorum, ô fastigium & culmen scientiæ, prudentiæ, sapientiæ, quò pertingere homini quidem datur. Nos ita censemus,

Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.

Et probamus igitur vtraque manu, non solùm pollice, iudicium super eo tuum: sed non illud, quod rescribi velles iis qui nuper eum detrahere conati è loco, quem omnis antiquitas consensu adsignauit. Quis sapiens aliter iudicauit? quis non maximè talis, talem habuit, & conatus pænè dicam

Stellis inserere & concilio Iouis?

Equidem sensum meum liberè apud te promam. non arbitrari me sine numine & entheâ quadam vi præclara illa scripta scripta, & aut ipsum (si fas dicere) Genium fuisse, aut Genium adstitisse: ex illis quidem magnis, sublimibus, & valdè consortibus supremæ illius Mentis. Duo in eo singularia. & quòd primus, certè inter primos, Poësim colere cœpit, eamdemque perfecit: & quòd semina omnis scientiæ, prudentiæ, sapientiæ in eâ aut expressit, aut ostendit. Et aliquem huic conferemus? aut Virgilium aliquis anteponet? ipsi viderint: ego quidem

—vix lumine fesso

Explorem, quàm longus in hunc despectus ab illo.

Sed omitto. tu me ama vel hoc nomine, quòd Homerum tuum amo, imò veneror, imò pænè adoro. Louanij, prid. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVIII. *Tornacum.*

HIERONYMO WINGIO I^{Cto} *&* *Canonico* S. D.

EGO verò tria verba ad te debeo mi Wingi, quæ centena ac millena tam suauiter tecū miscui, cùm vnà essemus. Crede mihi, volupe fuit, & nūc item iuuat, apud candidas illas & virtuti amicas mentes egisse: cum vno illo morsu, non semper licere.

O cre-

O crebrò memoranda dies, quæ mente reporto
Gaudia!

Ipsa mea scriptio incitata dicet, è calido & aperto pectore hæc esse, & fucum abesse. Veni igitur ad nos sæpius, inquies. Imò quod iustiùs ego reponam, vos ad nos, & æmulamini exemplum. Seriò hoc rogo, & tam auidè me Deus in cælestem illam domum, quàm ego vos meam, recipiat teneatque. Quid ais? stipulor, repromitte: & Villerium adhibe, non vt testem, sed exactorem, & qui sese teque vnà sistat. Facite, facite: ita Deus longùm vitâ, valetudine, amicis frui vos faciat, & si quid optatis. Louanij, III. Nonas Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIX. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO.

AMICO illi gratia, per quem tandem nostræ Septalio redditæ. nam nuncij illuserant, & miramur iure improbitatem. Tuas vltimas, & cum iis σωύταγμα De Distinctione accepimus: bonum sanè, vt iis scriptum qui in studiorum velut incude etiam sunt, & tuo malleo formantur. *Promulsis Epistolaris* quando ad nos? auidè exspectamus, vt ipsam illam olim, qui à gymnade aut balneo veniebant. Consulis me autem seriò de genere vitæ, & ecquid *τῷ ἱερέων illud probem, quò libra deliberationis tuæ vergit. Ego verò toto animo, mi Puteane. nam te cùm video, *sacerdotale.

Est pudor ingenuæ mentis, tranquillaque morum
Temperies:

id est, indoles tranquillæ huic vitæ facta. Addo studia, quæ es amplexus. quæ caue alibi feliciùs, addam & vtiliùs, tractari censeas, quàm in hâc togâ. Viden' tu philosophos veteres, & plerosque abhorruisse hæc nuptiarum vincla, vt verè compedes quasdam liberæ & sese efferentis mentis? Ita sunt, expertis crede. & si quietem, doctrinam, famam amas; ama libertatem & otium, quò istis vaces,

Expers curarum, atque animum virtute quietâ
Compositus, semperque tuus.

Hęc mihi sic visa in te, quem alta & seria capiunt: quid si in alio, quem vilia & externa? Eorum etiam hîc seges, nec paratior alibi

(vt Attici Oratoris dictum vsurpem) *aurea* illa *messis*. Itaque ego quidem, te præsertim inclinante, huc ducam, imò impellam: & si me audis, *ἅμα ἔπος, ἅμα ἔργον: ne iterùm fortasse de cælo in cœnum. Nunquam me aut huius consilij, aut te facti pœnitebit. Salue, cum Septalio. Louanij, v. Id. Iul. ∞. IↃCI.

*dictum, factum.

EPISTOLA XC.

Athum.

PETRO IARDINO, *Rectori Scholæ Athensis* S. D.

IVRE dolui, & præter animi mei ipsam mentem fuit, quòd rediens te non vidi. Cur fecisti? inquies. Festinabam, mea me reuocabant, & vel inuitum ad solita munia admouebant. Scis honestam aliquam seruitutem, nos qui publicam personam toleramus, sed tamen seruitutem sustinere: quæ apud te, rogo, excuset, & animum, si non factum, probet. Illum certè iamolim scito tuum & illius loci esse: quem suauiter, & addam vtiliter, in primo tirocinio meo velut castra aut palæstram habui, animo huic exercendo & formando. O iucunda cogitatio!

Quæ mihi flexanimo mentem perfundit amore.

Et verò, fateri debeo, aliquid noui ignis à te etiam adspirasse: quem sic benignum in me repperi, & ex animo volentem. Quid possum rependere? me ipsum: etsi iam totum olim vobis debeo, &

Quod monstror digito prætereuntium,
Quod spiro & placeo, si placeo, tuum est,

ô Athum meum, ô diatriba pueritiæ meæ & schola! Quam tu diu & feliciter rege, quod facis, tuæ laudi & patriæ bono. Louanij, III. Idus Iulias. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCI.

Tornacum.

DIONYSIO VILLERIO *V.R. & Optimo* S. D.

PONE metum mi Villeri, valeo. quid istuc tam timidi & anxij amoris est? Vultus meus in discessu visus pallidior? nó à morbo, sed ab amore fortasse fuit, quem in Neruios vestros concepi. Citra iocum, vultus ille meus sæpè imponit; & alterutram valetudinem fallaci colore mentitur. Sed à vobis equidem,

vt meus habitus est, benè sanus redij: & animo certè alacrior, quàm de more. Qui tamen animus sæpè ad vos reuisit, & vix auello hærentem. O sermones, ô conuiuia, ô ambulationes! ô, quod caput est, pectora niuea & aperta! Iterare opto, atque etiam spero: sed te præeunte, & choream hanc apud nos instaurante. Ita facies, si amare aut amari vis: & cur non instante hoc Autumno? Fruamur.

—improuisa leti
Vis rapuit rapietque gentes.

De Bibliothecâ tuâ optimis libris adornandâ, curæ est & erit: Audeiantius meus Indicem breui mittet. Iube siquid vltrà voles: ego hoc vnum, AMA. Louanij, XVI. Kal. Sextil. ∞. IƆCI.

EPISTOLA XCII. *Romam.*

MARCELLO VESTRIO BARBIANO, *S. Pontif. à Secretis.*

BENEFICIO me à te affectum quidni agnoscam, in misso Diplomate illo, quod SVMMVS noster PONTIFEX, te scriptore, vulgauit? Ipsa missio animum & mei memorem & volentem significat, gratum à talibus viris: & Diploma delectauit, inuentum & publicatum ad tutelam rei Christianæ. Vtinam ne malo nostro sciremus, quos progressus immanis ille hostis fecerit, dum Principes parum inter se concordes, quisque res suas agunt, & omnes paullatim vincuntur, dum singuli pugnãt. Vidit hoc nostrum illud Caput, monet, clamat, & remedium intereà auxiliumque à se fert, vtinam & audiendus, & imitandus! Quàm vertatur mox alea rerum? quàm gloria & victoria ad nos redeant? quàm fines & fides ipsa Christiana propagetur? votis à nobis optandum; factis, ab iis qui possunt, iuuandum. Sed, vt illuc redeam, tibi gratia esto & pro animo in me tuo, & pro Diplomate: in quo te scriptorem agnoui, & eâ parte vt tuum sum amplexus. Deus tibi porrò det vtiliter & decorè hæc agere,

——tantamque verendi
Mentem implere PATRIS, *iußisque ingentibus vnum*
Sufficere:

& me inter cultores tuos censere & amare. Louanij, XV. Kalend. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIII. *Bruxellam.*

D. GEORGIO AVSTRIO, *Præposito Louaniensi, & Academiæ Cancellario.*

DELECTAT meritò apud te esse. qui sermonem & conuiuium non solùm comitate condis, sed nectare quodam misces rerum veterum, aut obseruationum rariorum. Multa legisti, vidisti: & præter historias, locorum etiam situs & ingenia nosse tibi cura fuit,

Quâ parte debacchentur ignes,
Quâ nebulæ pluuijque rores.

Itaque in his talibus inquiris, doces, audis, regeris; & plurimùm *Ioue æquo* (vt ille ait) *iudicas* & definis. Velut nuper, cùm in mensâ Amplissimi Præsidis Richardoti essemus, dissertatiuncula de itinere Annibalis & ingressu eius in Italiam à te iniecta: ac dixi, quæ memoria tunc suppeditabat. sed quia non omnia, nec tam compositè, vt solent deprehensi, & sermocinantes: libuit ea & plura scripto complecti, in otio à te legenda & arbitranda. De itinere Annibalis, triplex opinio. Alij *Peninis* iugis intrasse volunt, alij *Graiis*, tertij *Taurinis*. Primi auctorem Plinium habent: *Alpium fauces Graiæ atque Pœninæ: his Pœnos, Graijs Herculem transisse memorant.* Ammianus in eâdem parte: qui *à Pœnis Alpes excogitatas Pœninas* scripsit. Quid, quòd ipsum Liuium eò trahit Paullus Iouius? *Liuius*, inquit, *grauissimus historiarum scriptor, de transitu Annibalis ambigens, non Graiis, sed Pœninis eum traiecisse memorat.* Sed verè trahit, inuitum & in alia omnia (mox dicam) palàm euntem. Altera sententia de *Graiis* est. quæ auctorem Æmilium Probum, seu quis alius scripsit, in vitâ Annibalis habet: *Ad Alpes Annibal venit, quas nemo ante eum cum exercitu, præter Herculem Graium transierat: quo facto is hodie Saltus Graius appellatur.* Silius accedit, apud quē ipse Annibal gloriatur:

—quà ponere gressum
Amphitryoniadæ fuerit labor, isse sub armis
Pœnorum turmas.

Et Liuius fauere videtur, in oratione Scipionis: *Vtrum Annibal hic*

[Margin notes: * Monte maiore S. Bernardi. (beside "Peninis") — * Monte minore S. Bernardi. (beside "Graiis")]

hic sit æmulus itinerum Herculis, vt ipse refert. Itaque plerique litteratorum hodie in hanc manu & voce inclinant. At tertia Polybij est & Liuij, de *Taurinis;* quam ibo assertum. Polybius clarè scribit, *octingenta stadia à Rhodano Annibalem progressum, & tum* ἤρξαι τῆς πρὸς τὰς ἄλπεις ἀναβολῆς: *initiũ fecisse adscẽsus sui ad Alpes.* Computa & metire, sodes: non inuenies hoc interuallum à Rhodano aptari posse ad vllas, nisi ad extimas has Alpes. Iam clariùs idem apud Strabonẽ adfirmauit: τέτταρας δὲ πολύβιος (inquit Strabo) ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον. διὰ λυγίων μὲν, τὴν ἔγγιστα τῷ τυῤῥηνικῷ πελάγει. τὴν διὰ ταυρίνων, ἣν Αννίβας διῆλθεν. εἶτα τὴν διὰ σαλασσῶν. τετάρτην δὲ διὰ ῥαιτῶν: *Quatuor transitus Alpium Polybius agnoscit tantùm. per Ligures, qui proximus est Tyrrheno mari, per Taurinos, quà Annibal transiuit; per Salassos, & per Rhætos.* Hæc ita sentire etiam Liuium dixi. quid certius scrutanti? Nam facit Annibalẽ flexisse à Rhodano in Vocontios, inde in Tricorios, mox transisse Druentiam: ac tum demũ scandisse. Vide & gentes, & ipsum maximè flumen: nõ potest vel Graiis, quæ interiores sunt; vel Peninis, quæ etiam magis, nisi flexu & reditu transisse. At quæ caussa irriti laboris fuisset? quis redisse eum scripsit? cur etiam fecisset, cùm Gallos viæ duces habuerit, quibus loca ea nota? Plura sunt, sed in ipso Liuio, si placet, videnda: cuius verba super hac re dabo, illustrabo, emendabo. Nam ab eo Prætore arbitrium maximè huius litis pendet: & tu ad ipsum appellabas. Scribit libro XXI.

> *Sedatis certaminibus Allobrogum, cùm iam Alpes peteret* (Annibal) *non rectá regione iter instituit, sed ad læuam in Tricastinos flexit: inde per extremam oram Vocontiorum agri tetendit in Tricorios, haud vsquam impeditá viá, priusquam ad Druentiam flumen peruẽnit.*

En, non rectà ad Alpes (quod fuisset per Peninas aut Graias) iuit: sed flexit in vlteriora, vt ad Cottias posteà dictas veniret. *Ad læuam*, inquit. quomodo? profectò *ad dextram*: nisi si relegere iter, & transire iterum Rhodanum voluit. Tabulas Geographicas vide: & Glareanum, qui Liuium incuriæ vel erroris hìc notat. Ego legendum putem, *à læuá*: & verum est. nam fluuium ad lęuã reliquit, & ab eo flexit in Tricastinos, & mox Vocõtios. Pergit Liuius:

> *Annibal ab Druentiá, campestri maximè itinere, cum boná pace ad alpes incolentium ea loca Gallorum peruẽnit.*

m 3 Transito

Tranſito igitur Druentiâ, cœpit ſcandere, & vt ipſe ſtatim addit, *erigere in primos cliuos agmen*: quod factum putem circa *Ebrodunum* opidum, quod hodie *Ambrunum* dicunt: atque ita deſcendiſſe per aut iuxta montem *Veſulum* (hodie *Viſo*) ad fontes Padi. Sed videamus propriè verba, in quibus ambigit diſſeritque de hoc tranſitu. cùm narraſſet, quæ in Alpibus feciſſet paſſusque Annibal eſſet:

Hoc maximè modo peruentum in Italiam, quinto menſe à Carthagine nouá, quintodecimo die Alpibus ſuperatis. Et ſtatim: *Quantæ copiæ tranſgreſſo in Italiam Annibali fuerint, nequaquam inter auctores conſtat. L. Cincius Alimentus, qui captum ſe ab Annibale ſcribit, confundit numerum Gallis Liguribusque additis. Ex ipſo autem Annibale audiſſe, poſtquam Rhodanum tranſierit, trigintaſex millia hominum, ingentemque numerum equorum amiſiſſe in Taurinis, quæ Gallis proxima gens erat, in Italiam digreſſo. Id cùm inter omnes conſtet, eò magis miror ambigi, quánam Alpes tranſierit: & vulgò credere Pœnino, atque inde nomen & iugo Alpium inditum, tranſgreſſum. Cœlius per Cremonis iugum dicit tranſiſſe. qui ambo ſaltus eum non in Taurinos, ſed per ſaltus montanos ad Libuos Gallos deduxiſſent. Nec veriſimile eſt, ea tum ad Galliam patuiſſe itinera; vtique cùm quæ ad Penninum ferant, obſepta gentibus ſemigermanis fuiſſent. Neque Hercules montibus his, ſiquem fortè id mouit, ab tranſitu Pœnorum vllo Veragri incolæ iugi eius norunt nomen inditum: ſed ab eo quem in ſummo ſacratum vertice Penninum montani appellant.*

Luſtremus verba. *Amiſiſſe in Taurinis.*] In ſolis ergo Taurinis tanta ea iactura? imò modica ibi, aut nulla: in ipſis Alpibus perierant. nec tamen XXXVI. M. (nimium ſit) ſed XXVI. ſcribe. Hoc primum. de Taurinis autem, viderunt Glareanus & Sigonius, conatique mederi: *in Taurinos.* quaſi ab Annibale hoc Cincius audierit, digreſſo iam in Taurinos. Logi: diſtinguo, & lego: *aliorumque iumentorum amiſiſſe. E Taurinis, quæ G. p. g. erat, in Italiam digreſſum, cùm inter omnes conſtet: eò magis.* Firmat ipſa res, tum & libri priſci, in quibus, *amiſiſſe Taurinis*, ſine voculâ illâ mediâ ſcriptum. Vides igitur clarè, in Taurinos deſcendiſſe. quod & Liuium, vt ſolet, ſecutus Silius expreſſit:

His tandem ignotas tranſgreſſus caſibus Alpes,

Tauri-

Taurinis ductor ſtatuit tentoria campis.

Sed de ipſis Taurinis addit, *quæ Galliis proxima gens.*] An non igitur Taurini tunc Galli? non, ſed Liguribus videntur accenſiti. Strabo de iis: λιγυστικὸν ἔθνος: *Ligurum natio.* quod ad originem fortaſſè veriùs referas, & ſitu tamen Galli erant: ideoque hîc reſcribas, *quæ Galliæ.* Ea gens Galliæ, proxima Italiæ erat, in illo tractu. Pergit, *Vulgò credere.*] Siue potiùs, *vulgum.* Audíſne porrò vulgum hoc credere de Penino, non Liuium; qui apertè nunc & in ſequentibus damnat? vt neſciam vbi mens Iouij fuerit, cùm Liuio hoc affinxit. Item: *Per Cremonis iugum.*] Hæc Cœlij ſententia eſt, & incidit in noſtram ſecundam de Graiis: quam & nūc Liuius adſpernatur. Nuſquam tamen lectum hoc *Cremonis iugum*: & ideò Glareanus inclinat legere *Centronis*, quia populi *Centrones* in eo ipſo tractu. Atqui *Centronum* tunc potiùs dixiſſet. Leuis mihi ſuſpicio, ne *Greionis*, vel *Graionis iugum* ſit vera lectio: quod à *Graijs* Alpibus non abludit, & Plinius ibi *Graios* populos locauit. Germanicæ originis vox eſt, & *Gravvi* dicti fuerunt: hodiéque is mons *Gravv-alp* tabulis quibuſdam inſcriptus. Cauſſa autem, cur abnuat hac aut illac tranſiſſe, additur: *quòd ij ambo ſaltus eum non in Taurinos, ſed per ſaltus montanos ad Libuos Gallos deduxiſſent.*] Verbum obſerua, & mecum ſperne. qui *ſaltus mōtani*? aut potiùs, qui *ſaltus* non *montani*? adhærent iſta: & inamœna etiam repetitio ſit vocis iam anteëuntis. Itaque ſcribam, *Per *Salüas montanos*: quos in eo tractu, & circa Ticinum, Liuius diſertè lib. v. agnoſcit. An magis placet, *Sallaſſos montanos*? nam & valles & montes habitaſſe eos, Strabo prodit. Alterutrum ſanè verum. Pergit argumentari de Penino, vt ipſe appellat & ſcribit: *Neque ab tranſitu Pœnorum vllo Veragri.*] Vbi ſcripti codices verborum monſtra ingerunt, ſed in natiuam formam ducenda. In iis eſt: *Pœnorum nullo ſed vno velacri.* Lego: *Pœnorum vllo Seduni vel Veragri.* Vtrumque hunc populum Cæſar, Plinius, alij, montibus his imponunt. Negat igitur Liuius à Pœnis *Pœninum* dictum: vnde? *ſed ab eo*, inquit, *quem in ſummo ſacratum vertice.*] ſiue potiùs, *verticem*, cum priſcis libris. Nam hoc dicit, ipſum verticem & caput montis ſacrum eſſe, barbaro ritu, qui & alibi obtinebat. Docui ad 1. Hiſtor. Taciti: & addo in Sacris Conciliis noſtris vetari aliquoties, *ſacrificari ad ſaxa aut petras*: conſimili: herclè

* Siue *Salyas*, vt Græci.

herclè superstitione. Intellegit autem Liuius verticem, qui pòst quoque nomen tenuit, & leges in Antonini Itinerario: *Summo Apennino*: corruptè, prò *Summo Pennino*. Sanè *Pinnas* aut *Pennas*, locorum vertices etiamnunc nos Belgę appellamus. Perambulaui hæc Liuiana: & quis de eius vltrà méte ambiget? At enim dixit in oratione Scipionis, *æmulum itinerũ Herculis*. Ita, sed κατὰ τὸ πλατὺ & laxè, quòd vterq. per Alpes ierit, sed non signatè easdem earum partes. Quæ mens & in Silij suprà, fortassè & Æmilij verbis. Annibalem verò per Taurinos saltus venisse, cùm dicta suadent; tum & illud, quòd Gallos vię duces habuerit; Gallis autem vetus is transitus & solens. Ipse Liuius lib. v. *Galli per Taurinos saltusque Iuliæ alpis transcenderunt, fusisque acie Tuscis, haud procul Ticino flumine condidère vrbem.* Vbi mira tamen hæc *Iulia alpis*: & quomodo iamtunc sic dicta? an προλήψει Liuius anticipat? Posset, sed video *Iulias alpes* in Carnis & Rhætis, non illìc poni. Corruptio est: & bonus meus codex, *saltus qua mlte ante alpes*. Alterutra emendatio vera: siue, *Taurinos saltus, quà minimè altæ alpes* (res enim ita habet:) siue, *quà inuiæ antè alpes*. Vt concludam. transiit per alpes, quæ *Cottiæ* posteà dictæ: etsi itinere parùm commodo, & per fraudes vel errores (in Liuio notatum) aspero: & quod posteritas videtur desiisse. Cn. Pompeius, apud Sallustium, in epistolâ ad Senatum: *Hostes in ceruicibus Italiæ iam agentes, ab Alpibus in Hispaniam submoui, per eas iter aliud, atque Annibal, nobis opportunius patefeci.* Itaque frustrà hodie quæras, & suo nomine designes. De ipsis Alpibus, earumque discrimine & sectione, dici quædam poterant opportunè: sed epistolæ modum excessi, & iamnunc veniâ video mihi opus esse. Largire, Deus tibi valetudinem & vitam, Domine Illustris & Reuerende. Louanij, XII. Kal. Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIIII. *Hispalim.*

IOANNI WOVERIO *meo* S. *dico*,

SED & robur item precor. nam quid istud iacere aut trepidare est? turpe mi Woueri, in ictu non maximo, & qui tuum nil petiuit. De re aliquid detractum est, omnia tua sarta & tecta habes, si tamen talem ipsam veterem tuam mentem. Ego adeò

non

non ſolor te, vt gratuler etiam hanc occaſionem datam deſinendi,& ſpes illas incidendi, quæ catenam negotiorum nectebant. Satis tibi Dei benignitate & parentum virtute partum eſt:

—deſiſte,nec vltrà

Sollicitam in vaſtas puppim dimitte procellas:

Collige vela,collige animum,& melioribus eum ſtudiis,quibus natus eſt,defige. Dij boni, quouſque aliorum potius iudiciis & ſenſibus,quàm tuis ſapies? Quando erit illud tuum,

Aetas per tacitum fluens?

Iterùm dico,omitte nugas,& vnum hoc Sapientiæ ſtudium amplectere, quod

Aequè pauperibus prodeſt,locupletibus æquè,

Aequè neglectum pueris ſenibuſque nocebit.

De Italiâ parens mihi ſcripſit,& quòd per eam redire te patietur. Sed meo conſilio, redire tantùm. diutiùs inſidere te, & à nobis imò à teipſo abeſſe non ſuadeo: veni,& illud Sophi noſtri audi: *Compoſitæ mentis ſignum eſt poſſe conſiſtere, & ſecum morari.* Quid opus eſt pedes & corpus hoc circumferre? quantò iucundiùs vtiliuſque animus peregrinatur per grande hoc vniuerſum? Quod ego ſæpè facio, imò in ambulatiunculis meis cottidianis cælum hoc,terras, maria, nouum priſcumque orbem, & cauſſas rerum indago vel luſtro. Veni,ades,& hæc talia inter nos ſuauiter altercemur,cum mutuo etiam fructu. Epiſtolas habes ad duos amicos: ſi ad aliquos è grandibus, pete, ſubmittam. Eſt & ad Veſtrium, illîc in auctoritate & gratiâ: prima mea eſt, trade. EPISTOLARVM tertiam CENTVRIAM edidi,in câ ad te vnam alteramque. Videris,aut videbis,& me ac BONAM MENTEM, vt ſoles,amabis. Louanij, IX.Kal.Sextil. ∞. IↃCL.

EPISTOLA XCV. *Gracium.*

MARTINO DELRIO, *Presb. Soc. Ieſu.*

FALSVS ſum in tuo diſceſſu. doliturum me in abſentiâ ſciebam: ſic doliturum nulla opinio fuit, ſed res condocefecit. Seriò,deſtitutus mihi videor: de ſcriptis & ingenio etiã loquor,

—labat incerto mihi limite curſus

Te ſine, & orbatæ caligant vela carinæ.

Sed dolor etiam à te increſcit. quò iuiſti? ad quietem? cenſebas, aliter euênit: in turbas & flammam rerum. Animum tuum noui parem fortunæ aut ſupra eam: ſed in certamen te venire hoc ætatis, & neceſſitate nullâ producente, noluiſſem, ſi quod ego tu & Deus voluiſſent. Loqui me de bello & diſcrimine propinquo intellegis, an pace ponendo? ſcribis, & riſi. Colloquantur, adſimulent, nihil fiet, & poëtæ olim tui hoc audi:

Mars grauior ſub pace latet.

Nos ſine ambage in bello, & res ad Oſtendam valdè calent. Breui noſtram fore, ſpes & ſermo erat: ſed validum tamen intus præſidium, & Britanna rem ſuâ facit, & ſic tuetur. Tamen ea etiam de pace, & litteræ nunciique non deſinunt commeare. Intereà Bercka nobis erepta, & Bataui Romanum in morem vallo & foſſis clauſerant: quod noſtri mirentur, vtinam imitentur. De SENECA vrges. quid opus ſit, ſi qui fui ego ſim? Volo enim hercules, ſed & potui: nunc valetudo abiicit, & manum pænè tollere cogit & fateri victum. An non etiam (ſine ſuperbiâ) partes meas in hoc theatro functus ſum? non licet perſonam veſtemq. ponere, & ad me redire? Da tu aliique veniam: ſi non, à me ſumendam. Siquid lucis in nobis & à nobis olim; non lubet tenebras inducere, & oſtendere

Dilapſam in cineres facem

Tamen EPISTOLAS nunc edebamus, & in iis ad te quaſdam: omnes nam nefas, nec arcana & μυστηριώδη noſtra ſciant βέβηλοι iſti & profani. Editas nuper, habebis his Nundinis. Vale, & cùm alias, tum in ſacris votis memor eſto

De te pendentis, te reſpicientis amici.

Louanij, Idib. Sextil. ∞. IↃCI.

P. Leonardus te ſalutat, ego ex animo P. Deckerium, & illum Satyræ duplicis auctorem quando videndæ? A titulo malum omen eſt, *Veſpertilio* timet lucem.

EPI-

EPISTOLA XCVI.

NICOLAO DAMANTIO, *Cancellario Brabantiæ, & à consiliis Status.*

BENIGNITAS tua aditum mihi ad te facit, sed & aliena importunitas, qui renitentem impellunt. Cognatus hic meus est, qui litem in tuo Tribunali habet, quæ Lipsianum nomen in parte tangit. Nomen, non rem: & est quæstio de titulis & tabulis, quæ videntur, obscurādo illi & maiorum meritis, in alienum locum inductæ. Si ita est, rogo tuâ auctoritate ius nostrum consequamur, nec aliud. Nam ego te Iustitiæ rigidum Præsidem scio, & gaudeo: & absit vt vlla insinuatio mea aliud velit aut possit. Talem te, Nobiliss^me & Ampliss^me Domine, ille Deus diu seruet Principibus, patriæ, & nobis. Louanij, XVI. Kal. Septemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVII.

RICHARDO *Baroni* STARRENBERGIO.

AGNOSCIS hanc manum? Lipsij est, illius qui iam olim te nouit, colit, amat. Per locorum spatia, quæ nos abiungunt, non fuit promere hunc affectum: sed est qui antè, vtinam in te sic perennet. Etsi cognati tui, quos iamnunc vidi, adolescentes ingenui vultus ac sanguinis, & in quorum ore habitat atque offert se nobilitas, idem mihi adfirmarunt, & in sermonibus, imò laudibus tuis, Lipsium multum esse. Ab iisdem didici, in coniugio & quiete agere, à publicis remotum: gaudeo, gratulor: atque illud mihi, non ista contigit. quia malo fato Belgarum

Nos rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit æstuosis.

Erigo me tamen & compono, quà datur: id est animo, & inter medias turbas Musis studiisq. operor, & videris illîc opinor, industriæ meæ aliquos fructus. Parùm coctos aut maturos fortasse: sed si non illos, vt me ames tui amantissimum rogo. Louanij, XII. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCVIII. *Leodicum.*

PETRO ORANO I^{Cto}.

TVI hîc fuerunt,te non vidimus,& ſemper aliquid eſt quod Oranum nobis ſubducat. Ego intereà Antuerpiæ, & hæc cauſſa ſilentij,quam nec tu damnes. De filio,ô gratum! ô benignum illum in te tuosq́ue Principem!ô Billéum etiam amicum! nam & hunc operam nauaſſe non ambigo,& partem ei beneficij iure inſcribas.Pecuniam Taboleto adnumeraui. In ſtudiis, EPISTOLAS edebamus,& Centurias earum plures. Tum & SENECAM recipiemus,neſcio quo frigore aut faſtidio ſepoſitum ac penè relegatum.Sed recipiemus,vt dixi:auctor eſt cui meritò laborem,imò vitam impendam, nato ad ſapientiã animis infundendam. Veſtri collegium hîc meditantur,& domum iam emerunt: cedet vſui & gloriæ Eburonum,vt ſperamus. Valere te mi amiciſſime opto. Louanij, XII.Kal.Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIX. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO *ſuo.*

QVID hoc eſt mi Bernarti? monſtra & prodigia clamas, & quaſi lapides pluerint,flumina ſtiterint,iuerintq́ue à mari ſurſum. Quid factum? Mechliniam vidi,& te non vidi. Peccatum fatear,ſi hoc fatear. Quid ergo? vix dicam vidiſſe me Mechliniam,ſed tranſiſſe. ita curſim inquam, vt vix Ladas aliquis aut cum Pegaſo ſuo Perſeus. Vt rem ſcias, Antuerpiæ cùm eſſem & deſtinatum certò te in reditu viſere & amplecti; ecce nuncius Richardotum meum à patre reuocari, in Italiam mittendum. Rem moram non ferre (& vides ipſe anni tempus)eamdem velle,ante diſceſſum vt conuenirem. Itaque ſtatim manè facto celocem conſcendi,ventis fluctibusq́.aduerſis Willebrokam veni: inde curru conducticio in veſtram vrbem:ſed ſic ſerò, vt de curru in currum fuerit tranſcendendum , ſi Louanium eo die vellem. En factum,quod rationi adſidet,non monſtro. Dixiſſe hoc ſatis eſt,& ſimul purgaſſe.A te quidem mi Bernarti,

Me nec Chimeræ ſpiritus ignea
Diuellet vnquam:

nec alia vis aut fraus, ſecurus eius eſto. De nuptiis quod audiſti, ita eſt. domum meam ſera Venus intrauit, & ancilla viro iungitur grauior iam in annis. Hoc potiùs ſi non monſtrum, monſtellum dixeris: aut non dixeris, ſi noris ſexum. Nuptiæ ex proximâ ſeptimanâ celebrandæ. ſi vis interuenire, licet, & gratus eris: ſi poſt venire, iam tempus dixi. In Boëtio videbo, & adminiculabor, quod copia tẽporis aut ingenij mei feret: & Verſiculos pro eo ecce habes. Sanè Verſiculos, inquies. quid refert? ipſi breues, tenues, ab animo tamen amplo largoque ſunt; & hunc amabis. Ita vale cum tuâ tuiſque. Louanij, XI. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

IN BOETI CONSOLATIONEM A IANO BERNARTIO I. C. ET COGNATÒ ſuo illuſtratam & emendatam.

En Boetius ille, qui ſophorum
In primis ſophus eſſe gloriatur:
Qui doctum nimis, & ſatis diſertum
Scriptum hoc edidit, omnium bonorum
Bonum iudicio. ſed id tenebras,
Æui aut ingenio ſuopte, habebat.
Quas BERNARTIVS *ille, flos meorum*
Belgarum pepulit; facemque claram
A ſe prætulit. hanc ſequere, quiſquis
Doctrinæ ſapientiæque cultor
Non audire, ſed eſſe, concupiſcis.

EPISTOLA C.

FRIDERICO TAVBMANNO, P. L.

TVNE ad me ſæpiùs? credere me par eſt, ſed & te mihi, vnas has vidiſſe: atque eas ſerotinas. nam Maio ſcriptæ, hoc vltimo Septembri ad me venerunt. Nihil miri. rara per hæc tempora fides eſt, atque ea citra verba ferè conſiſtit. Illud miri, ſi veteri meo more & ingenio expers ego factus, tibi humaniſſimè prouocanti, & optimas noſtras artes profitenti, nõ reſponderem,

aut communione affatus mei censerem indignum. Ah, fuge credere. non est mihi præligatum pectus, quod molle & affectui penetrabile gero: vtique in tales, qualem te sentio magis, quàm dico. Quid, quòd singulari iudicio, aut certè raro, Plautum nostrum amas? vel te ego ideò, vt alia absint. Nemo illum, quem non melior Musa & Phœbus. Persuades hoc ibi tuis? dic seriò. non solent, & vidi nouellæ eloquentiæ addictos, & qui magistrorum dictata vel oratiunculas, crederent

--Albano Musas in monte locutas.

Scilicet imperitis tanti vitreum est, quanti margaretum. Nos sapiamus, inter nos amemus, à me tibi promptum. Louanij, IX. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

FINIS.

